

RENEWABLES &
MIGRATION PROJECT

YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNDE KOOPERATİFLER

*Alternatif Bir
İstihdam Modeli*

alman
işbirliği

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

RENEWABLES & MIGRATION PROJECT

alman
işbirliği

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNDE KOOPERATİFLER

Alternatif Bir İstihdam Modeli

Yazarlar

Faruk TELEMÇİOĞLU

Oral KAYA

Melis YILMAZ

Editör/Redaksiyon

H. Murat Fırat

Tasarım

Kasım Halis

Yayın Tarihi

5 Aralık 2021

Yayınlayan:

Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu

Ankara Ofisi, Aziziye Mah. Pak Sk. No. 1/101

06680 Çankaya, Ankara

Bu rapor, Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) tarafından finanse edilen ve Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu (GIZ) tarafından yürütülen Renewables and Migration (REMI) Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu çalışmada kaynakça bölümünde belirtilen çeşitli kurum ve kişinin düşünce ve çalışmalarından yararlanmıştır. Ancak raporun içeriğinden yazarları sorumludur. İfade edilen görüşler yazarlarına aittir ve katkıda bulunan kuruluşların resmi görüşlerini temsil etmez.

Raporda yer alan yazı, fotoğraf, illüstrasyon, grafik, harita gibi malzemeler kaynak göstermek koşulu ile kullanılabilir.

GİRİŞ	5
1. TEMEL BİLGİLER	7
1.1. Dünyada Enerji Tüketimi Ve Yenilenebilir Enerjinin Görünümü	7
1.2. Türkiye'nin Yenilenebilir Enerji Görünümü	8
1.3. Güneş Enerjisi:	9
1.4. Kooperatif Ana Esasları Ve Çeşitleri	12
1.4.1. Kooperatif Nedir?	12
1.4.2. Temel İlkeler	13
1.4.3. Kooperatif Çeşitleri	13
1.4.3.1. Yenilenebilir Enerji (Yatırım) Kooperatifi	14
1.4.3.2. Hizmet Kooperatifleri	15
2. NEDEN KOOPERATİF?	17
2.1. Türkiye'de Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri	19
2.2. Almanya'da Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri	23
3. TÜRKİYE'DE YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFİ KURULMASI	26
3.1. Tüketim Birleştirme	29
3.2. Saha Seçimi Ve Uygunluk Değerlendirmesi	29
3.3. Dağıtım Şirketine Başvuru Yapılarak Çağrı Mektubu Alınması	30
3.4. Proje Onayı	31
3.5. Dağıtım Şirketi İle Bağlantı Anlaşması İmzalanması	31
3.6. Tesisin Yapımı	31
3.7. Tesisin Kabulü	32
3.8. Dağıtım Şirketi İle Sistem Kullanım Anlaşmasının İmzalanması	32
3.9. Üretim Tesisinin İşletmeye Alınması	32
4. HİZMET KOOPERATİFİ KURULMASI	33
4.1. Anasözleşmenin Hazırlanması İmzalanması Ve Tasdiki	36
4.2. Bakanlığa (Veya İl Müdürlüğüne) Verilecek Dilekçe Ve Eklenecek Belgeler	36
4.3. Bakanlığın (Veya İl Müdürlüğünün) Yapacağı İnceleme Ve İzin	37
4.4. Kuruluş İçin Kooperatifin Tescil Ve İlanı	37
4.5. Taahhütname	38
4.6. Sicil Müdürünün Yapacağı İnceleme	39
4.7. Tescil Ve İlan Edilecek Hususlar	39
4.8. Sicil Tasdiknamesinin Alınması	40
4.9. İlan	40
4.10. Tescil Ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi	40
5. SURIYELİ GEÇİCİ KORUMA PERSONELİ AÇISINDAN KOOPERATİF ORTAKLIĞI	41
5.1. Yenilenebilir Enerji Kooperatifi Ortaklığı:	41
5.1.1. Lisanslı Elektrik Üretimi Açısından İnceleme:	41
5.1.2. Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği Açısından İnceleme:	41
5.2. Hizmet Kooperatifi Kurulması ve Potansiyeli	43
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	45
7. KAYNAKÇA	47

GİRİŞ

Türkiye’de güneş enerjisi sektörü, özellikle Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği 2014 yılı itibari ile yükselişe geçmiş ve ülkemizde bireysel kullanıcılar ile birlikte kooperatifleşmenin de önü açılmıştır. Ayrıca Mart ayında yapılan değişiklik ile birlikte ilk defa “Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri” kavramı ülkemizin hukuk literatürüne girmiş ve aynı yıl 10 tane yenilenebilir enerji kooperatifi kurulmuştur. Kooperatifçilik birçok iş kolunda birden fazla krizden kurtulmanın pratik bir yoludur. Yenilenebilir enerji kooperatifleri aracılığı ile topluluklar kendi enerjisini üretir, elde edilecek geliri paylaşır, yerel olarak istihdam sağlar, yerel ekonomiyi güçlendirir. Özellikle gelişmekte olan ekonomilerde ve yapısal olarak zayıf bölgelerde kooperatifler büyük önem taşıyan ve birçok bireyin yöneldiği ortaklık yapılarıdır. Ortaklarına ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını ortaklaşa karşılamaları için demokratik bir temel sağlar ve tüm yetki ortaklarına aittir. Ülkemizde şu an sadece büyük çaplı yatırımlar ve yurtdışı satışları ile kendisini ifade eden güneş enerjisi sektörü, bu kooperatifler aracılığı ile yerele ve gerçek tüketiciye de ulaşarak sürdürülebilir ve temiz elektrik üretim hizmeti sunacaktır.

Bu raporda, enerji görünümü ve yenilenebilir enerji konusunda kısa bir özetten sonra kooperatifçilik ana esasları kısaca açıklanmıştır. Kooperatiflerin hangi ihtiyaçtan doğduğunun açıklandığı raporda, enerji kooperatiflerinin Almanya’daki durumu ve gelişimine de yer verilmiştir. Bu arada ülkemizde kurulu yenilenebilir enerji kooperatiflerinin bir listesi paylaşılmıştır. Daha sonra yenilenebilir enerji kooperatifinin nasıl kurulduğu ve kuruluş işlemlerinin hangi adımlardan oluştuğu açıklanmıştır. Ayrıca yenilenebilir enerji alanında hem istihdamın artırılması hem de Suriyeli Geçici Sığınmacı statüsündeki kişilerin hizmet kooperatifinde çalışmaları açısından hizmet kooperatiflerinin kuruluşu ve işleyişi incelenmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında REMİ Projesi kapsamında eğitim alan Suriyeli Geçici Sığınmacı statüsündeki kişilerin nasıl istihdam edilebilecekleri ile ilgili öneriler paylaşılmıştır.

Bu raporun hazırlanmasındaki katkılarından dolayı TC Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü yetkilerine, İNGEV den Sayın Çağrı ÇEVİK ve Filiz AKYOL’a, Ticaret Başmüfettişi Sayın Yusuf ÜSTÜN ve REMİ proje koordinatörü Sayın Melanie VIEKER e teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Yenilenebilir Enerji ve Göç Projesi ("Renewables and Migration", kısaca REMI), Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) adına Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) tarafından yürütülmektedir.

REMI, sürdürülebilir enerji ve göç konularını birlikte ele alan ve Türkiye'deki ev sahibi topluluklarda eğitim ve istihdam yoluyla sosyal uyumu ve yenilenebilir enerji kullanımını güçlendirmeyi amaçlayan yenilikçi bir projedir. REMI, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde Gaziantep ve çevresinde ile İstanbul'da uygulanmakta ve birbirini tamamlayan üç proje bileşeninden oluşmaktadır:

1. Türk vatandaşları ve Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler için güneş enerjisi teknisyeni eğitimleri;
2. Kamu binalarına güneş enerjisi sistemlerinin (GES) kurulumları;
3. Özel sektör işbirliği ile farkındalık yaratma faaliyetleri.

2019 ve 2020 yılları arası, Türk vatandaşlara ve Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere yönelik solar termal ve fotovoltaik güneş enerjisi sistemlerinin planlama, kurulumu ve bakımı konusunda eğitimler verildi. 224 başarılı kursiyer MEB onaylı sertifika almaya hak kazanmıştır.

Daha sonra 2021 yılında, eğitimlerden mezun olan REMI teknisyenleri yardımıyla Gaziantep ve İstanbul'da bulunan dört kamu binasının çatılarına fotovoltaik GESler kurulmuştur.

Ayrıca, güneş enerjisinin çeşitli konularında farkındalığını arttırmaya, bilgi alışverişinde bulunmaya ve teknolojinin kullanımını teşvik etmek adına birçok faaliyette bulunmuştur. Ek eğitim alan ve "Solar Pioneers" adını verilen REMI teknisyenleri, Gaziantep'te hane ile fabrikaları gezerek GES fizibilite raporları çıkardı. Sektörün önemli paydaşları; yerel yönetimler, meslek odaları ile üyeleri, solar şirketleri, yatırımcı ve finans kuruluşları ile yatırım yapmak isteyen bireyleri "Solar Roadshow" adlı etkinlik serisinde çevrimiçi ve yüz yüze bir araya geldi. Özellikle istihdam konusunda kadınların ve göçmenlerinin rolünü ile gelecekteki istihdam potansiyelini araştıran raporlar hazırlanmıştır.

Alternatif istihdam modellerine ışık tutmak amacıyla hazırlanan işbu çalışma ise, Türkiye'de Enerji Kooperatiflerinin rolünü ile Hizmet-Bakım Kooperatiflerinin kurulmasını araştırmakta ve REMI teknisyenlerinin ile bölgenin potansiyeli açısından değerlendirmektedir.

1. TEMEL BİLGİLER

1.1. Dünyada Enerji Tüketimi Ve Yenilenebilir Enerjinin Görünümü

Enerji, hayatın her alanında günlük yaşamımızın bir parçası ve refah seviyemizin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Özellikle 18. yüzyıldan itibaren buharlı makinelerinin kullanımının yaygınlaşması çevre üzerinde bazı olumsuz etkileri de beraberinde getirmiş, bu tarihten itibaren eldeki tüm hazır yakıt kaynakları kullanılmış ve 20. yüzyılın son çeyreğinde kömür ve petrol gibi fosil yakıtların çevreye ve insan sağlığına etkileri giderek daha görünür hale gelmiştir. Artan enerji ihtiyacı ve çevre bilinci, kurumları yeni enerji kaynakları arayışına yönlendirmiş, bu da alternatif enerji kaynaklarına olan ilgiyi artırmıştır.

Bu sayede binlerce yıldır kullanılan geleneksel enerji kaynaklarına başka bir gözle bakılmaya ve yoğun enerji ihtiyacı giderilmesi için üretim alternatifleri üzerine düşünülüp, araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Yoğun araştırmalar neticesinde insanlığın önüne yeni üretim imkânları çıkmıştır. Binlerce yıldır yel değirmenleri rüzgâr yardımı ile çalıştırılmakta, yelkenli gemiler rüzgârın yardımı ile hareket etmekte, güneşin ısısından faydalanmakta ve akarsu su yatağına kurulan değirmenlerde un öğütülmektedir.

1970'li yıllardan sonra ortaya çıkan petrol krizleriyle birlikte ekonomik anlamda yeni ve sürdürülebilir kaynakların önemi daha da artmış ve tüm dünyada “yenilenebilir enerji” kavramı gittikçe önem kazanmaya başlamıştır.

Öncelikle enerji üretiminde çeşitlilik ilkesinden hareketle su kaynakları kullanılarak hidroelektrik santraller kurulmaya başlanmıştır. Bu sayede hem su kaynaklarının ıslahı hem de elektrik enerjisinin “yenilenebilir” olarak üretimi gerçekleştirilmiştir. Aynı tarihlerde nükleer enerji teknolojisi ve yatırımları da gelişmeye başlamıştır. Ancak yaşanan kazaların çevre ve sağlık alanlarındaki olumsuz etkileri nedeniyle -özellikle de 26 Nisan 1986'da yaşanan Çernobil faciasından sonra- nükleer enerji yatırımları hız kaybetmiş ve diğer kaynaklara yönelim hız kazanmıştır.

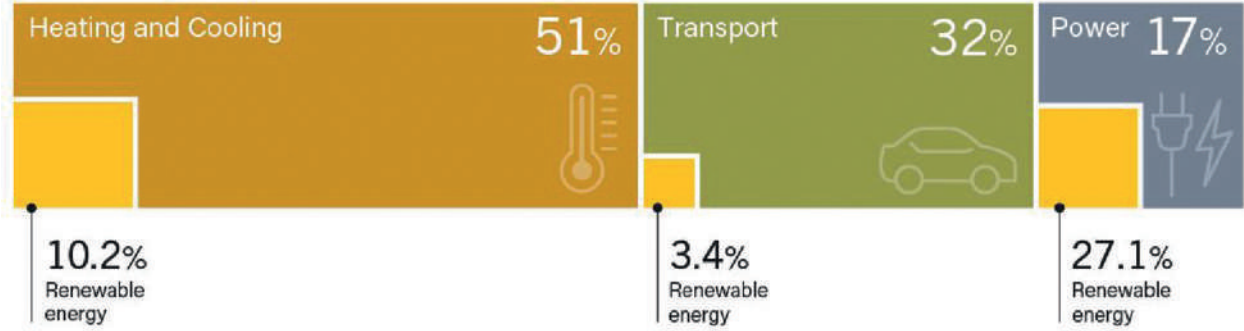
1990'lı yıllardan itibaren mekanik teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sayesinde “rüzgâr tribünlerini” ve rüzgârın yenilenebilir enerji gücünü kullanma imkanı ortaya çıkmıştır. Artık sadece karada değil “off shore” olarak adlandırılan deniz üstünde rüzgâr enerji santralleri kurulmaktadır. 2000'li yılların başından itibaren ise Almanya'nın öncülüğünde başlayan ve bir dalga şeklinde Avrupa'ya yayılan yenilenebilir enerji yatırımlarında önemli artışlar yaşanmıştır. Özellikle fotovoltaik güneş enerjisi teknolojilerinde artan verimlilik ve azalan maliyetler sonucunda gündelik hayatımızda bu teknolojilerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Fotovoltaik güneş panelleri ile kurulan elektrik üretim tesislerinin sayısı gün geçtikçe artmış ve günümüzde elektrik üretim sistemi içerisinde önemli bir değer haline gelmiştir.

2010 yılına kadar fotovoltaik teknolojisindeki öncü rolü Avrupa ve özellikle Almanya oynamakta idi. Çin Halk Cumhuriyeti'nin artan enerji ihtiyacı ve sürdürülebilir enerjiye dönük ekonomik ve politik ilgisi bu rolün değişmesine neden olmuş, Çin Halk Cumhuriyeti fotovoltaik teknolojisinin hem uygulama hem de üretim açısından lokomotifini olan ülke durumuna geçmiştir. Bu değişimle birlikte Uzak Doğu ülkeleri güneş enerjisi fotovoltaik hücre ve panel üretiminde tüm dünyanın en önemli tedarikçisi durumuna gelmiştir.

Dünyada enerjinin toplam tüketimine baktığımızda toplam enerjinin %51'ini ısınmada kullanılmakta ve bunun sadece %10,1'i yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmaktadır. Ulaşımda kullandığımız enerjinin ise %3,3'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmektedir. Yenilenebilir enerjinin payının en yüksek olduğu alanın ise elektrik olduğunu görülmektedir. Toplam enerji tüketimi içerisindeki payı %17 olan elektrik enerjisinin yaklaşık %26,4'ü yenilenebilir kaynaklardan sağlanmaktadır. (Ren21 – 2021 Raporu)

Renewable Energy in Total Final Energy Consumption
by Final Energy Use, 2018

Note: Data should not be compared with previous years because of revisions due to improved or adjusted methodology.

Source: Based on IEA data.

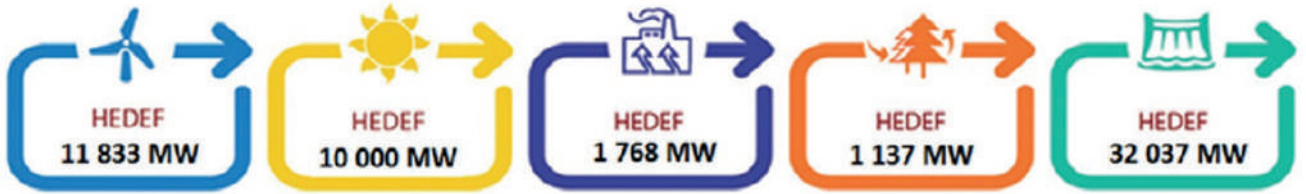
1.2. Türkiye'nin Yenilenebilir Enerji Görünümü

Türkiye hızlı büyüyen bir ülke olarak sürekli artan bir enerji talebine sahiptir. Avrupa Birliği (AB) ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olan Türkiye'nin birincil enerji (petrol, doğal gaz, kömür, odun gibi doğrudan tüketilebilen enerji kaynakları) arzı 2019'da 144,39 bin TEP (Ton Eşdeğer Petrol) olmuştur. Birincil enerji arzında yerli kaynakların payı 2019'da %31'e ulaşmış, brüt elektrik tüketim talebi de 2019 sonunda 304,25 TWh olmuştur. 2014 ve 2019 yıllarında elektrik talebinde %18'lik bir artış meydana gelmiştir. (www.dunyaenerji.org.tr/turkiye-enerji-denge-tabloları/2019 ve 2014). Türkiye'nin brüt elektrik talebinin referans senaryoda 2023'te 376 TWh ve 2039 yılında ise 639 TWh seviyelerine ulaşacağı tahmin edilmektedir. (Çalışkan, M. 2019).

Türkiye'nin elektrik enerjisi kurulu güç gelişiminde yenilenebilir enerjinin payı hızlı bir şekilde artmaktadır. 2021 yılı Ağustos ayı verilerinden Türkiye elektrik kurulu gücünün 98.492,7 MW'a ulaştığı ve bunun 53.353,4 MW'lık kısmının yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından oluştuğu görülmektedir. Bu da toplam 10.101 santralden oluşan toplam kurulu kapasitenin %54,16'sının yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından oluştuğu anlamına gelmektedir.

BİRİNCİL KAYNAKLARA GÖRE SANTRAL ADETLERİ VE KURULU GÜÇ		
BİRİNCİL KAYNAK	SANTRAL ADEDİ	KURULU GÜÇ (MW)
AKARSU	598	8.167,9
ASFALTİT KÖMÜR	1	405,0
ATIK ISI	89	383,4
BARAJLI	138	23.272,9
BİYOKÜTLE	369	1.429,7
DOĞAL GAZ	348	25.548,7
FUEL ÖİL	9	251,9
GÜNEŞ	8.064	7.435,2
İTHAL KÖMÜR	16	8.995,4
JEOTERMAL	63	1.650,2
LİNYİT	47	10.119,9
LNG	1	2,0
MOTORİN	1	1,0
NAFTA	1	4,7
RÜZGAR	352	10.014,1
TASKÖMÜR	4	810,8
TOPLAM	10.101	98.492,7

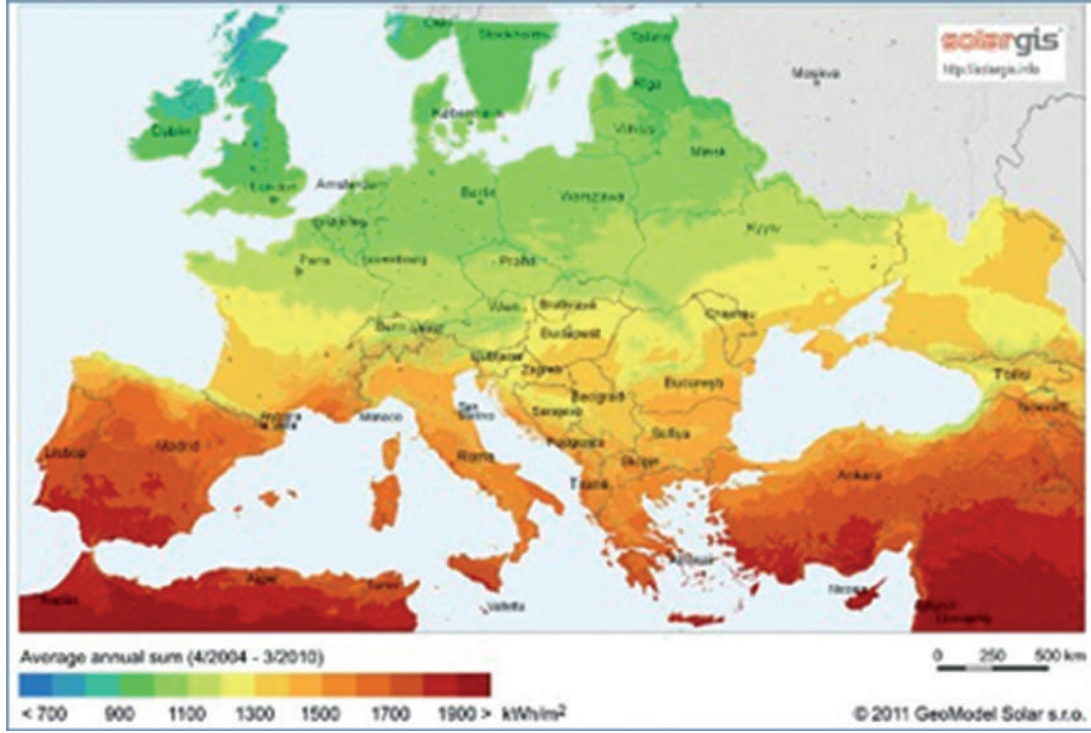
Ülkemizin yenilenebilir enerji kaynaklarındaki 2023 yılı hedefleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1.3. Güneş Enerjisi:

Ülkemizin güneş enerjisi potansiyelini gerçekçi olarak algılayabilmek için Avrupa'nın güneş enerjisi potansiyel haritasına bakmak yeterlidir.

Türkiye'nin güneş enerjisi değerlerine baktığımızda ortalama yıllık güneşlenme süresi 2741,07 saat/yıl, ortalama günlük güneşlenme süresi 7,5 saat/gün, yıllık toplam ışınlam şiddeti 1.635 kWh/m²-yıl ve ortalama günlük toplam ışınlam şiddeti 4,18 kWh/m²-gün'dür. Avrupa'daki hemen hemen tüm ülkelerden yüksek olan bu potansiyeli değerlendirmek ülkemize önemli avantajlar sağlayabilir.

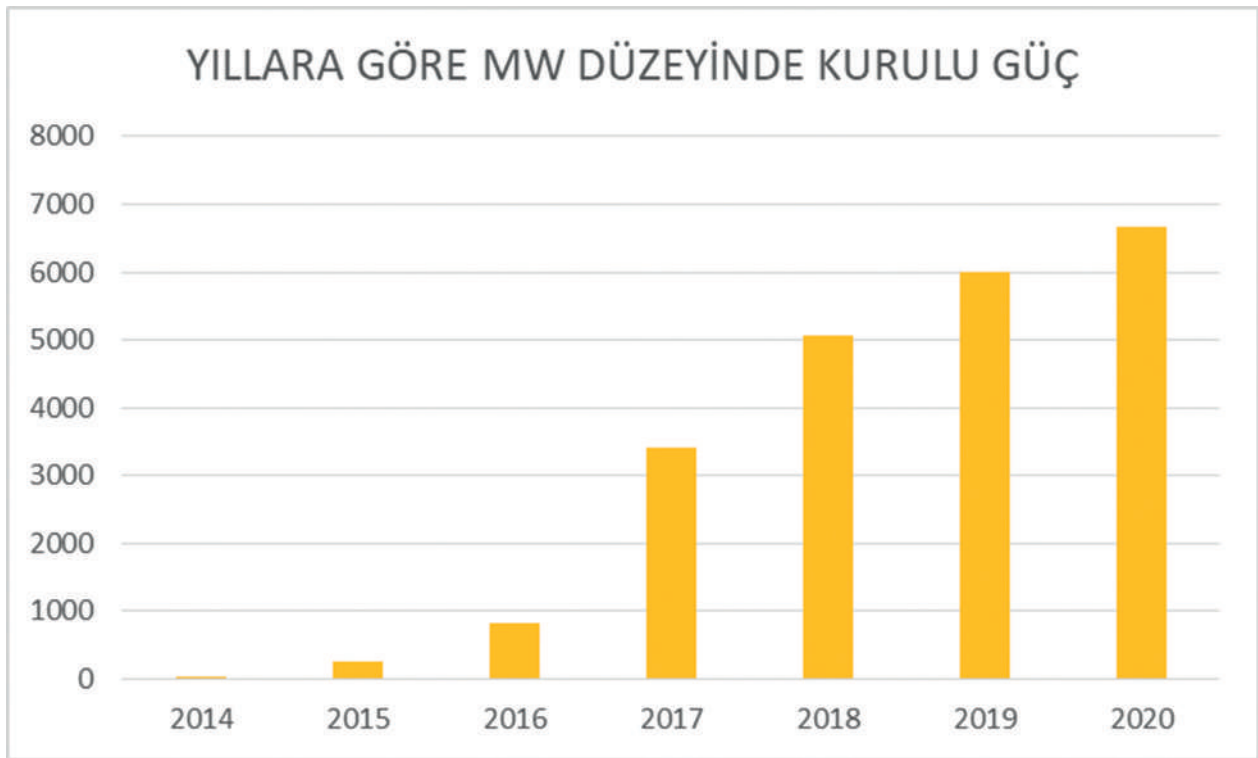

Türkiye’de güneş enerjisinden en çok yararlanma yöntemi, kolektörler aracılığıyla güneş ısısı temelli evsel su ısıtma sistemleridir. Türkiye 19,6 milyon m² (<https://enerji.gov.tr/eigm-yenilenebilir-enerji-kaynaklar-gunes>) kurulu kolektör alanı ile dünyanın önde gelen ülkelerinden biri konumundadır. (http://www.yegm.gov.tr/yenilenebilir/g_enj_tekno.aspx). Bunun dışında elektrik enerjisi ve ısı üretimi için parabolik sistemler ve yoğunlaştırıcı sistemler deneme ve test aşamalarında olup arzu edilen düzeye henüz ulaşmamıştır. Güneş ısısından en yaygın yararlanma yöntemi su ısıtma sistemlerinin kullanımıdır. Bunu fotovoltaik güneş enerjisi sistemlerinin kullanımı takip etmektedir.

Türkiye’nin genel enerji üretim ve tüketim sisteminde özellikle fotovoltaik güneş enerjisi sistemlerin gelişimi 21.07.2011 tarihli ve 28801 sayılı Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin

Yönetmelik sayesinde başlamıştır. 10.03.2012 tarih ve 28229 sayılı “Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ” ile hızlanarak gelişmiştir. Kişi ve kurumların kendi öz tüketimleri için enerji üretmeleri Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği ile düzenlenmektedir.

Türkiye’de şebekeye bağlı güneş enerjisi elektrik kurulu gücü 2014 Aralık ayı sonu itibarıyla toplam 40 MW iken 2020 yılı sonunda 5.995 MW düzeyine ulaşmıştır. TEİAŞ’ın yayımladığı Ağustos 2021 kurulu güç raporuna göre toplam 8.064 santralde güneş enerjisi kurulu gücü 7.435,2 MW’a ulaşmıştır. Bu santrallerin 753,1 MW’lık kısmı lisanslı güneş enerjisi santralleri olup geriye kalan 6.682,1 MW gücündeki santraller ise lisanssız elektrik üretim kapsamında kurulmuş tesislerdir. Lisanssız GES’ler 2020 yılı boyunca brüt toplam elektrik tüketiminin %3,66’lık kısmını sağlamıştır. (http://www.yegm.gov.tr/yenilenebilir/g_enj_tekno.aspx)

Ülkemizde kurulu fotovoltaik temelli güneş enerjisi tesislerine baktığımızda büyük oranda Orta Anadolu ve Orta Anadolu’nun güneyindeki Toroslar-Konya Ovası gibi kıraç ve yüksek kesimlerde yoğunlaştığını görebiliriz. Bu bölgelerin deniz seviyesinden yüksekte ve güneşe daha yakın olması, hava sıcaklığının güney sahil kesimlerine nazaran daha düşük olması, güneş ile panel arasında toz bulutu, nem gibi katmanların bulunmaması ve en önemlisi de tarıma elverişli olmayan kıraç alanlar arasında yer almaları güneş enerjisi tesislerinin tercih edilmelerinde önemli rol oynamıştır. REMİ proje bölgesinde güneş enerjisi kurulu gücü ve gelecekte kurulması planlanan santral güçleri ile ilgili tablo aşağıdadır. Bölgenin toplam kurulu güç kapasitesi 1660 MW’tır. 1490 MW büyüklüğünde ve toplam 1605 santral sahada faaliyet göstermektedir. Proje kapsamında eğitilen teknisyenler bu santrallerin bakım onarımı için yönlendirilebilir. İhalesi yapılmış ve yasal süreçleri devam eden kurulmamış 170 MW’lık YEKA 3 GES projeleri için planlama, kurulum ve montaj işleri alanında istihdam sağlayabilir.

REMİ PROJE BÖLGESİ GÜNEŞ ENERJİSİ KURULU KAPASİTESİ VE GELECEK BEKLENTİSİ

	LİSANSIZ GES PROJELERİ		LİSANSLI GES PROJELERİ		YEKA 3 GES PROJELERİ	
İLİ	TESİS SAYISI	KURULU GÜÇ (MW)	TESİS ADEDİ	KURULU GÜÇ	TESİS ADEDİ	KURULACAK GÜÇ (MW)
İSTANBUL	31	19				
GAZİANTEP	227	233			3	50
OSMANİYE	86	82			2	30
KİLİS	27	27				20
ADİYAMAN	170	122	1	10	2	30
KAHRAMANMARAŞ	263	235	2	17	1	10
ŞANLIURFA	390	380				
HATAY	31	22				
MERSİN	220	176	1	31	2	30
ADANA	156	136				
TOPLAM GÜÇ		1.432 MW		58 MW		170 MW

1.4. Kooperatif Ana Esasları Ve Çeşitleri

Yerel toplulukların temiz enerjiye erişimleri tesislerin maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle zor olmaktadır. Aynı zamanda bu topluluklar çeşitli politikaların, yasal engellerin, kurumlar ile olan işbirliği eksikliğinin, eğitilmiş insan kapasitesinin azlığı ile de karşı karşıyadırlar. Kooperatifler bu eksikliklerin üstesinden gelmek için eşsiz bir sosyo-ekonomik girişim modeli sunmaktadır. Kooperatifler yenilenebilir kaynaklara yatırım yapmak suretiyle dezavantajlı kesimleri organize etmekte ve onlara yenilenebilir enerjiye ulaşma imkânı sağlamaktadır.

1.4.1. Kooperatif Nedir?

Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin (ICA – International Co-operative Alliance) tanımına göre, "Kooperatifler, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve istekleri müşterek sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen bir işletme yoluyla karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk bir teşkilattır". Aynı tanım, Türkiye'de kooperatiflerin denetlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı – Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında da görebiliriz. Türk Dil Kurumu kooperatifi açıklar iken iki tanım kullanmıştır. Bunlardan biri "Ortakların gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan birlik" olarak belirtilirken, ikinci tanım ise "Üreticilerin, aracıyı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık" şeklinde ifade edilmiştir. Ekonomi Sözlüğünde ise "İnsan ihtiyaçlarının karşılıklı yardımlaşma yoluyla giderilmesini sağlamak ve ortakların çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulan ekonomik kuruluş" olarak tanımlanmıştır (Troya Çevre, 2017a). Tüm bu tanımları ele aldığımızda, temel iki başlık görüyoruz. Bu başlıklar;

Ekonomik Kuruluş

Tüm tanımlardan da gördüğümüz gibi, kooperatifler aslında birer ekonomik kuruluştur. Zaten bu amaçla Türkiye'de kooperatifler, Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlanmış birer ticari müessesedir. Amaçları da ortaklarının hak ve getirilerini güvence altına almaktır. Kooperatifler, ortaklarının gelirini arttırmayı ve bölgelerinde birer ekonomik güç olmasını hedefler.

İnsan İhtiyacı

Kooperatifler, insanlar ile birlikte vardır. Kâğıt üzerinde yaşayan mekanizmalar değildir. Bu nedenle insan odaklıdır. Kurulma gerekçeleri de insanların ihtiyaç duyduğu alanlardaki eksiği gidermektir. Bu elektrik ihtiyacını karşılamaktan, konut ihtiyacını karşılamaya kadar bir dizi faaliyeti içerebilir. Ürettiği ürünleri daha yüksek fiyatlarla satmak veya kendi çocuklarının okul ihtiyacını karşılamak da bu alana örnek verilebilir. Örnekleri arttırmak mümkündür ama hepsinin temel dayanağı ihtiyaçtır.

1.4.2. Temel İlkeler

Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin kooperatif olabilmesi için belirlediği yedi temel ilke vardır. Bu ilkeler tüm kooperatifler için geçerlidir ve her kooperatifin bünyesinde bulunması gereklidir.

Bunlar sırası ile:

4. **Gönüllü ve açık üyelik:** Kooperatife ortaklık gönüllülük esasına göredir. Bir bölgede veya yerde yaşayanları ortaklığa zorlanmayacağı gibi, bu ortaklığı da tamamen açık bir şekilde yapmak gerekmektedir.
5. **Ortakların demokratik kontrolü:** Kooperatiflerin ortakları, kooperatifin işleyişini ve yönetimini demokratik olarak kontrol edebilirler. Çünkü kooperatiflerin genel kurallarında her ortak katkı payı oranında değil, ortak olarak bir oy kullanarak temsil edilir.
6. **Ortakların ekonomik katılımı:** Her ortak, kooperatife mutlaka ekonomik bir katkı vermelidir. Bu ortaklığın temelidir.
7. **Özerklik ve bağımsızlık:** Kooperatifler özerk bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle bağımsız hareket etme imkânlarına sahiptirler.
8. **Eğitim, öğretim ve bilgilendirme:** Kooperatiflerin, aynı zamanda ortaklarını hatta içinde yaşadıkları topluluğu kendi uzmanlık alanlarında bilgilendirmek, eğitimler düzenlemek ve öğretim sağlamak gibi bir de sorumlulukları vardır. Bu hem kooperatife yeni ortaklar sağlayacak hem de toplumsal olarak gelişmeye etki edecektir.
9. **Kooperatifler arası iş birliği:** Kooperatifler sadece kendi alanlarındaki kooperatifler değil, diğer kooperatiflerle de iş birliği sağlayarak, toplumsal gelişmeye destek vermelidirler.
10. **Topluma karşı sorumluluk:** Kooperatifler, şeffaflık, eğitim, iş birliği gibi kavramlarla içinde yaşadıkları toplumun da gelişmesine ve refahın artmasına yardımcı olacaktırlar. (Troya Çevre, 2017a)

1.4.3. Kooperatif Çeşitleri

Kooperatifler yoksulluktan çıkışın yoludur. Kendine özgü modelleri ile kadınlar, yerel halk ve diğer hassas gruplar için karşılaştırmalı üstünlükler sağlarlar. Dünya genelinde milyonlarca insanın ortak olduğu bu geniş katılım tabii ki büyük boyutlarda ekonomik getiri de sağlamaktadır. Friends of the Earth Europe, Energy Cities ve Rescoop. Eu işbirliğince 2020 yılında yayınlanan Topluluk Enerjisi

Klavuzu'na (Energy Communities Guide) göre; ortaklık türüne ve kooperatifin kuruluş amacına göre farklı türde kooperatifler bulunmaktadır:

- İşçi kooperatifleri, çalışanların sahip olduğu ve demokratik olarak yönetilen işletmelerdir.
- Tüketici kooperatifleri, kooperatiflerinden mal veya hizmet satın alan tüketicilere aittir. Tüketici kooperatiflerinde ortaklar genellikle daha kaliteli mal veya hizmetleri daha ucuz fiyatlara satın almak için kurulurlar.
- Üretici kooperatifleri, ortaklarına üretime kullandıkları malzeme ve ekipmanları daha ucuz fiyatlara almak, üretilen ürünler için daha etkin pazarlama ve tanıtım yapılması, depolama, ürün işleme ve lojistik gibi geniş bir yelpazede hizmetler sunarlar.
- Farklı ortaklı (çok paydaşlı) kooperatifler: Çalışanlar, üreticiler, tüketiciler, yerel yönetimler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve gönüllüler gibi farklı çıkar gruplarından en az ikisinin bir araya gelerek oluşturdukları ve farklı çıkarların ortak paydada birleştiği kooperatif modelidir.

Ülkemizdeki kooperatiflerin çeşitleri genel olarak, Tarım Satış Kooperatifleri, Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatifleri, Karayolu ve Denizyolu Yük ve Yolcu Taşıma Kooperatifleri, Kadın Kooperatifleri, Tüketim Kooperatifleri, Temin Tevzi Kooperatifleri, Turizm Geliştirme Kooperatifleri, Küçük Sanat Kooperatifleri, Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama Kooperatifleri, Pazarcılar İşletme Kooperatifleri, Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri, Karşılıklı Sigorta Kooperatifleri, Eğitim Kooperatifleri, Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifleri, Hizmet Kooperatifleri, Çocuk Bakım Hizmetleri Kooperatifleri, Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifleri, Yayıncılık Kooperatifleri, Site İşletme Kooperatifleri, Hâl İşletme Kooperatifleri ile bu kooperatiflerin üst kuruluşları (Birlikler) şeklinde sıralanabilir.

1.4.3.1. Yenilenebilir Enerji (Yatırım) Kooperatifi

Yenilenebilir enerji kooperatifleri bütün dünyada hızla artan enerji talebine rağmen çevreyle ilgili bilincin de gelişmesi ile yerelden başlayan bir hareket olarak enerji kooperatifçiliğinin geçmişi çok eskilere dayanmamaktadır. 1970li yılların ortasında baş gösteren petrol krizi devletleri o dönem çok yeni ve büyük bir güç olarak tanıtılan nükleer enerji yatırımlarına yönlendirmiştir. Buna karşı bir duruş gösteren çevrebilimciler ve özgürlükçü çevreler nükleere karşı yerelde üretilen yenilenebilir enerji kaynaklarını savunmuşlardır.

Bu alanda öncülüğü Danimarka ve Almanya, bölgesel rüzgâr enerji yatırımları ile yapmışlardır. Her iki ülkede de özellikle rüzgâr enerjisi potansiyelinin çok olduğu ve bunun yerel yönetimlerden de destek alınarak yapılması, ilk enerji kooperatiflerinin kurulmasını sağlamıştır. Anti nükleer hareket, birden sosyal refahın yaygınlaştırılması ve enerji demokrasi kavramlarını dile getirmeye başlayınca, bu iki ülkeden başlayarak hızla yaygınlaşmıştır. Yerelde her girişim kendi kaynaklarını ön plana çıkarmıştır. Bu, kimi bölgelerde hidroelektrik enerji ile kimi yerlerde ise biyokütle enerji üretimi ile sağlanmıştır. Özellikle rüzgâr enerjisinde küçük çaplı enerji üretimi (1 MW'a kadar), yatırımcı ve yerel firmaların da bu alanda gelişmesini sağlamıştır. Yerel örgütlenmeler, daha çok belli bir alandaki eksikliği gidermede hızlı çözümler üretebilmektedirler. Bu amaçla sosyal ilişkilerin de (komşuluk gibi) devreye girmesi yardımlaşma ve pratik sonuçları da yanında getirmiştir. İlk yerel örgütlenmeler, okul, kreş, kütüphane gibi kamusal alanlarda kullanılan enerjinin kamu kaynakları kullanılarak tüketildiği için, çevre kirliliği ve sağlık sorunlarına sebep olmayan kaynaklardan üretilmesi gerektiğini söyleyerek yenilenebilir enerji kaynaklarını ön plana çıkaran çözümler üretmişlerdir. Bu aşamada

yerel yönetimleri de yanına alan bu girişimler, bu örneği de kullanarak yurttaşların kendi elektriklerini kendilerinin üretebilmesini sağlayan kooperatif modelini ortaya atmışlardır. Bu yerel girişimler, yerel yönetimlerin de destekleri ile yerelde yaşayanların enerji ihtiyacını sağlamak için kendi elektrik enerjisi üretim tesislerini kurmuşlardır.

Her bölge kendi yenilenebilir enerji kaynaklarına göre kendi enerji ihtiyacını gidermek için çözümler üretmiştir. Rüzgârı enerji potansiyeli yüksek olan Danimarka, Belçika, Hollanda ve Almanya (özellikle kuzey bölgeleri) daha çok kooperatifler aracılığı ile rüzgâr enerji santralleri kurarak kendi elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Hayvancılığın veya tarımın yaygın olduğu bölgeler ise biyokütle kooperatifleri ile ısı ve elektrik üretimi geliştirilmiştir. Daha güney bölgeler ise güneş enerjisi kooperatifleri kurarak sıcak su ve elektrik üretimi sağlamıştır.

Ülkemizde yenilenebilir enerji kooperatiflerinin kurulması ise çok yeni bir tarihte gerçekleşmektedir. 2012 yılında hazırlanan Ulusal Kooperatifçilik Eylem Planı'nda ilk kez bu kooperatif türünden söz edilmektedir. Yine 2014 yılında yayınlanan "Türkiye Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı" Türkiye'de özellikle yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi sağlayabilmek için enerji kooperatiflerinin kurulması önerilmektedir. Bu iki temel metin ile 2013 yılında yayınlanan "Lisanssız Elektrik Üretimi-ne İlişkin Yönetmelik"ın çıkması ile bireysel tüketicilerin bir araya gelerek elektrik üretme imkânları sağlanmıştır. Bu yönetmelik düzenlemesi çerçevesinde Türkiye'de ilk yenilenebilir enerji kooperatifi Denizli ilinin Tavas ilçesinde 2014 yılında kurulmuştur. 2016 yılında aynı Yönetmelikte yapılan değişiklik ile ilk kez Türk Hukukunda yenilenebilir enerji kooperatifleri yasal mevzuatımızda yer almıştır.

Enerji kooperatifleri ile:

- Enerjinin yerelde sürdürülebilir üretimi ile ülke enerji arz güvenliğinin sağlanması,
- Bölgedeki enerji ihtiyacının ve kaynaklarının doğru tespiti ile rasyonel yatırımlar yapılması ve enerji sistemindeki kayıp oranlarının azaltılması,
- Sektörde alternatif yatırım modellerinin oluşturulması,
- Enerjinin tüketileceği yerde üretilmesi sayesinde bölgesel katma değer ve istihdam yaratılması hedeflenmiştir.

1.4.3.2. Hizmet Kooperatifleri

Hizmet Kooperatiflerinin amacı, ortaklarına hizmet sektöründe iş ve istihdam imkânı sağlamak için faaliyetlerde bulunmak, ortakların mesleki hizmetleri ile ilgili her türlü ihtiyaçlarının karşılanması ve ortakların sundukları hizmetlerinin pazarlanması konusunda destek olmak, böylece ortakların ekonomik menfaatlerini korumaktır.

Hizmet kooperatifi öncelikle ortaklarına istihdam sağlayacak piyasa araştırması yapar. Yapılan çalışma sonucunda hedef pazarda kooperatifin sunduğu hizmetler için tanıtım ve pazarlama çalışmalarını yürütürler. Bu amaçla kamu ve özel sektör kuruluşları ile sürekli irtibatla bulunmaları gereklidir. Kooperatifin çalışma konularında eğitim kitapçıkları, kontrol listeleri ve broşür yazılı ve görsel yayın materyalleri hazırlar, basımını ve dağıtımını yaparlar. Ayrıca aynı sektörde çalışan diğer kooperatiflerle işbirliği yapar, kendi amacına uygun olarak kurulmuş ya da kurulacak olan üst birlik kuru-

luşlarına katılır, benzer amaçlı kooperatiflerin kuruluşunda öncülük eder ve onlara destek sağlarlar. Kooperatif içerisinde çeşitli çalışma grupları kurarak bu gurupların kendi alanlarında uzmanlaşmaları için çalışmalar yürütmeleri gereklidir.

Güneş enerjisi sektöründe hizmet kooperatifi kurulduğunda bölgedeki güneş enerjisi tesislerinin işletme bakım ve onarım faaliyeti yürütüleceği gibi yeni kurulacak tesisler için ise proje, mühendislik ve montaj hizmetlerini sağlayabilirler.

2. NEDEN KOOPERATİF?

Kooperatifler tüm ülkelerde mevcuttur ve dünya genelinde milyonlarca insana hizmet ettikleri tahmin edilmektedir. Birçok farklı biçimde ve tüm sektörlerde faaliyet göstermektedirler.

Kooperatifler; ihtiyaç duyuldukları her yerde kurulabilmeleri avantajına sahip olmaları nedeniyle yoksulluğun azaltılmasında etkin bir araçlardır. Ayrıca birçoğu, sosyal ve ekonomik destek sistemlerine, eğitim, sağlık, sigorta, kredi ve diğer gerekli hizmetlere erişim sağlamada önemli katkılarda bulunmaktadır.

Kooperatifler; bireylerin, özellikle yoksul insanların, tek başlarına elde etmeleri zor olan ürünler ve hizmetler için katma değer yaratırlar. Bu durum, ortaklara ait kaynakların birlikte verimli şekilde kullanılmasıyla mümkün olmaktadır.

Kooperatifler ayrıca küresel ekonomik fabrikada önemli bir dişlidir. Ticaret hacimleri, gelişen ve gelişmekte olan ülkelerin gayrisafi yurtiçi milli hâsıla rakamlarının %3-10'u oluşturmaktadır. Dünyanın en büyük 300 kooperatifine ait bilgilerin derlenmesiyle oluşturulan ICA Kürsel-300 projesine göre 2008 yılında kooperatiflerin toplam ciroları 1,6 trilyon dolara ulaşmaktadır. Sadece bu 300 kooperatifin ciro toplamı, dünyanın dokuzuncu büyük ekonomisinin gayrisafi yurtiçi milli hâsıla tutarıyla başa baştır. (<https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir>)

Kooperatiflerin Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlanmış diğer tüzel kişiliklere göre birçok avantajları vardır. Öncelikle kurulması çok kolaydır ve en az 7 kişi kurulabilir. Ortaklık her fert için açıktır ve her üyenin bir oyu vardır. Dolayısı ile demokratik ve her üyenin söz hakkı olduğu bir yönetim söz konusudur. Ortakların sorumlulukları katkıda bulunduğu sermaye ile sınırlıdır. Aracıları ortadan kal-

dırdıkları için mal alımında ve hizmet satışında ekonomik avantaj sağlarlar. Kooperatifler sürekliliği olan kurumlardır. Bir ortağa bağlı değildir, kurumsal olarak ömrü ortakların durumlarına bağlı değildir. Karşılıklı yardımlaşma ve tasarruf kooperatifin ana amaçları içinde yer aldığı için yakın ilişkiler ve sosyal avantajlar yaratırlar. Bu durum da hükümetlerin bu tür yapıları desteklemesi için en önemli sebeplerden biridir. Bu faydalarının yanında aşağıdaki üç alanda kooperatiflerin ülkenin kalkınmasına katkısı ayrıca incelenmiştir.

İstihdama Katkısı

Yerelde kurulan kooperatifler, yerelin desteklenmesi ve gelişimi için çalışmalar yürütürler. Tüm çalışmalarda yerel imkânları ve yerel iş birliklerini kullandıkları için, yerel kaynakları harekete geçirirler. Bunun en görünür kısmı, yerelde yapılacak olan tüm girişimlerde istihdam yaratmasıdır. Gerek kuruluş aşamasında gerekse de kurulduktan sonra işletme aşamasında, kooperatifler istihdamını yerel kaynaklardan karşılarlar. Kooperatifler, makine teçhizatın ve ekipmanların kullanılmasından işletmenin yönetimi ve işletmedeki büro işleri için yerelde yaşayanlara iş olanakları yaratmasından daha doğal bir sonuç beklenmez. Kooperatifin yaratacağı bu istihdam kapasitesi, yerelde yeni iş imkânları sağlayacağı gibi yeni sektörlerin de gelişmesine yol açacaktır. Örnek olarak kooperatife ait bir ulaşım aracı, o aracın bakımı, temizlenmesi, kontrolü, sigortası, yakıtı ve daha birçok farklı ihtiyacı, hepsi kendi personeli tarafından yapılmasının ötesinde yeni sektörel fırsatlar yaratacak ve birçok yeni iş imkânı da yaratmış olacaktır.

Yerel Kalkınmaya Katkısı

Kooperatiflerin yerel kalkınmaya etkisi, sadece istihdam boyutuyla açıklanamaz. Yerel girişimler sonucu gelişen kooperatifler, farklı iş kolları ve de hatta farklı kooperatifler ile iş birliği içinde olacağı için, bölgesel kalkınmaya da olumlu bir katkı sağlayacaktır. Yeni işkollarının gelişimi, farklı alanlarda yatırım olanakları yerel imkânlar ile sağlanacağı için, yerel bir kalkınma modelidirler. Bir kooperatifin bölgede üretime geçmesi, farklı sektörlerin de aynı bölgede gelişmesine yol açacaktır. Aynı şekilde bir finansal gelişme yaratılacak, daha da hızlanan bir ekonomik yapı büyüyerek gelişim gösterecektir. Hem istihdam yaratma hem ekonomik gelişme, yanında kültürel değişimi de arttıracaktır. Bunun en basit açıklaması, istihdam olanaklarının artması, bölgeye okul, kreş, konaklama imkanlarını arttıracaktır. Gelişen ekonomi ise yeni iş imkanlarının ve girişimlerinin önünü açacaktır. Bu da doğal olarak altyapı, ulaşım ve yönetim gibi alanlarda kapasite artışına neden olacaktır. Tüm bunlar yeni kültürel alanlardaki gelişmeleri de yanında getirecek, bölgenin sosyo kültürel gelişimi de arttırılmış olacaktır.

Finansal Faydaları

Kooperatifler, yerelde bulunan kaynakların, yine yerelde bulunanlar tarafından ortak bir havuzda geliştirilerek büyütülmesi sonucu geliştirilen birer ekonomik modeldir. Türk Ticaret Kanunu, kooperatifleri bir ticari kuruluş (şirket) modeli olarak görmektedir. Aynı bir şirket gibi, herkesin finansal katkıları ile geliştirilen kooperatifler, şirketlerden farklı olarak kendi bulundukları yerelindeki insanların destekleri ile kurulur ve geliştirilirler. Şirketlerdeki hissedarların, yatırım oranında söz sahibi olması fikri ise, kooperatiflerde “her ortağın bir söz hakkı” olarak geçerli kılınması ile demokratik bir yapının kurulması ve güçlendirilmesi için öncü olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Yerelde yaşayanların küçük ekonomik finansal yapılarının, bir araya getirilerek kurulan kooperatifler, alanında güçlü birer model olmasını sağlayacak girişimlerdir.

2.1. Türkiye’de Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri

Türkiye’de kooperatıfçılık eski bir geçmişe sahiptir. Özellikle 1960’lı yıllarda önemli bir ivme kazanmış ve neredeyse her köyde bir kırsal kalkınma kooperatifi hayata geçirilmiştir. Süreç içinde birçok kooperatif kapansa bile halen 84 binden fazla kooperatif faaliyetlerine devam etmektedir (<https://ticaret.gov.tr/kooperatıfçılık/bilgi-bankasi/kooperatifler-hakkında/turkiyede-kooperatıfçılık>). Ülkemiz bu sayısal zenginlik nedeniyle, Avrupa’da İtalya ve İspanya’dan sonra üçüncü sıradadır.

Enerji kooperatifleri ise bu kadar çok kooperatif içinde, Türkiye’de en yeni kooperatif modelidir. Gerek bu alandaki yasal düzenlemeler gerekse de deneyim eksikliği nedeniyle ülkemiz diğer ülkelerdeki gelişmeyi henüz yakalayamamıştır.

Türkiye Yenilenebilir Enerji Gelişimi

Türkiye, elektrik enerjisi ile 20. yüzyılın başında tanışmıştır. İlk aşamada çok kısıtlı sayıda ilde (İstanbul ve Mersin) elektrik santrali kurulmuştur. Süreç içinde yerel yönetimlerin de çalışması ile bir toplumsal üretim modeli olarak, bazı yerleşim yerlerine kısıtlı süreler ile jeneratörler yardımı ile elektrik verilmiştir. Daha çok sokak aydınlatması için kullanılan bu yöntem 1970’li yılların başına kadar devam etmiş, bu yıllar itibari ile ulusal bir ağ şebekesi kurulması çalışması ile artık üretilen elektriğin tüm illere dağıtılması için çalışmalar yapılmıştır. Aynı yıllarda büyük baraj inşaatları ile hidroelektrik alanında ilk yenilenebilir enerji yatırımları da gelişmeye başlamıştır. İlk rüzgâr santrali de 1984 yılında Çeşme’de bulunan Altın Yunus Oteli’ne kurulmuştur. Böylelikle ülkemizde yenilenebilir enerji yatırımları da start almıştır. Güneş enerjisi yatırımları ise 2000’li yıllarda başlamış olmasına rağmen, günümüzde en hızlı gelişen yenilenebilir enerji kaynağıdır.

Bütün dünyada, özellikle 1970’li yıllarda yaşanan petrol krizi sonrasında, hızlı bir şekilde enerji üretim biçimlerinde bir değişim yaşanmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması gerektiğini ifade eden anlayışlar hız kazanmış, bu da teknolojik gelişmeyi yanında getirmiştir. Gerek rüzgâr enerjisinden elektrik üretimi gerekse de güneşten elektrik üretilmesi alanında çok hızlı bir gelişim yaşanmıştır. Bu hızlı gelişim, kullanımının artmasını, güneş enerjisi panellerinde yaşanan teknolojik ilerlemeler de verimliliğin artması ve fiyatların düşmesini sağlamış. Bu durum, hane halkı ve sanayinin güneş enerjisi kullanımını hızla artırmıştır. Evlerin ve sanayinin çatıları yavaş yavaş güneş enerjisi panelleri ile kaplanmaya başladığında görünürlük daha da artmış ve tabii ki bu ticari hareketlilik üretimin artması ile fiyatların da düşmesini sağlamıştır. Bu esnada özellikle Almanya gibi ülkelerde devreye giren teşvik politikaları ile bu alanda tam bir yatırım patlaması yaşanmasına sebep olmuştur.

Rüzgâr enerjisinde güneş enerjisine nazaran daha büyük miktartlı yatırımlar gerektiği için, bireysel üretimden daha fazla firma veya topluluk bazlı elektrik tüketimlerinde kullanımı artmıştır. Özellikle kanat teknolojilerinde hızla yaşanan gelişmeler, maliyetleri düşürmüştü ve artık rüzgârı hızının yeterli olduğu her noktada rüzgâr türbinleri görülmeye başlanmıştır. Her geçen gün büyüyen rüzgâr türbin boyutları daha fazla elektrik üretmeye başlamıştır. Özellikle deniz-üstü rüzgârından yararlanılarak kurulmaya başlanan “Off-Shore” rüzgâr enerji santralleri kuzey denizinde önemli alanlar kaplamaya başlamıştır. Özellikle küçük ölçekli çiftlikler veya şebekeden uzak yerleşimler ise de küçük kapasiteli rüzgâr türbinleri (10-500 kWp) ile kendi ihtiyaç duyduğu elektriği üretmeye başlamıştır.

Gelişme gösteren bir diğer yenilenebilir enerji sistemi ise, biyokütleden enerji üretimi olmuştur. Binlerce yıldır tarım ve hayvancılık yapan insanoğlu, bu üretimden doğan ve kullanılamayan kaynakları farklı şekillerde kullanmayı başarmıştır. Gerek gübre kullanımı gerekse de yakacak üretimi

gibi alanlarda, ısınmak, aydınlanmak ve yemek pişirmede kullanılan bu farklı biçimlerdeki biyokütle ürünleri, yeni teknolojilerin de hızlı gelişimi sonucu, elektrik üretiminde de kullanılmaya başlanmıştır. Konut ısıtması, elektrik üretimi, organik gübre üretimi, biyogaz üretimi hatta biyoyakıt olarak üretilmesi ve araçlarda kullanılması gibi çok farklı alanlarda kullanılabilen biyoatıklar da yeni bir enerji dönüşümünün, hem de yerel düzeyde sağlanmasının yollarını açmıştır. Avrupa'da çok yaygın olarak kullanılan bu enerji üretim tekniği hızla, Güney Amerika, Asya ve Afrika'da da kullanılmaya başlanmıştır.

Teknolojik olarak bu gelişim ve değişim sayesinde sağlanan yenilenebilir enerji kullanımı, üretim aşamasında söz sahipliği, yerel ve demokratik katılım konusunda hızlı bir gelişim yaşanmıştır. Küçük üreticiler, küçük kaynaklarını bir araya getirerek, üretim süreçlerine katılmışlardır. Bunun en yaygın modeli de bir enerji kooperatifi kurarak veya çevresinde toplanarak, ihtiyaç duydukları elektriği, yenilenebilir kaynaklardan üretmek ve dağıtmak üzere bir araya gelmişlerdir. Bu iş birliği yeni fikir gelişimlerine de ön ayak olmuş, temiz enerji kaynaklarının farklı alanlarda kullanıldığı birçok yeni kooperatif modelleri ve işbirlikleri doğmuştur.

Türkiye, yukarıda da söz edildiği gibi kooperatifçilik alanında gelişmiş olmasına rağmen, enerji kooperatifçiliği alanında son yıllara kadar hiçbir adım atmamıştır. Enerji kooperatifleri konusunda ilk kıpırtıların, Çanakkale'de TROYA Çevre Derneği ve çevresinde 2012 yılı itibari ile tartışıldığını görülmektedir. 2013 yılında Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü ve Enerji Bakanlığından ekiplerin, Almanya, Danimarka ve Kanada'ya yaptıkları teknik ziyaretler ile gündeme gelmiş olan enerji kooperatifçiliği, ilk kooperatifin Denizli Tavas'ta 2015 yılında kurulması ile hayata geçmiştir. Yasal olarak ilk adımın, Lisanssız Enerji Üretim Yönetmeliğine Mart 2016 tarihinde yapılan ekleme ile atıldığını görüyoruz. Bu değişiklik enerji kooperatiflerinin önünü açmış ve 2016 yılı içinde 10 tane enerji kooperatifi birden kurulmuştur. Bu hızlı ivme, kooperatifçilik konusunda deneyimli olan yurtttaşların yeniliklere de ne kadar hızlı uyum sağlayabildiklerinin bir göstergesidir. Yıllar içinde artan bir ivme ile 2019 yılında yenilenebilir enerji kooperatifi sayısı 45'e ulaşmıştır. 2019 yılının Mayıs ayında lisanssız elektrik yönetmeliğinde yapılan bir değişiklik ile arazi üzerine güneş enerjisi santrali yapımı ve bu santralden şebekeye elektrik satılmasına son verilmiştir. Kooperatifler sadece kendi ortaklarının sözleşme gücü ile sınırlı olmak koşulu ile öz tüketimleri için tesis kurabileceklerdir. Bu değişikliğe göre kooperatifler sadece çatılarına ve/ya cepheye kurulum yapma imkânına sahip olabileceklerdir. Bu karar, ortakları farklı adreslerde oturan enerji kooperatifler için büyük bir çatı arayışına itmiştir. Büyük bir çatı sadece sanayi veya büyük işletmelerde olduğu için bu süreç olumlu sonuçlanmamıştır. Kooperatiflerin birçoğu ne yazık ki beklemeye karar vermiş, motivasyonu düşmüş hatta kapatma kararı alanlar olmuştur. Aynı dönemde bir durgunluk dönemine giren enerji kooperatifleri, yapılan birçok görüşme sonrasında olumlu bir şekilde değişiklik ile Mayıs 2021 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği ile karşılaşmışlardır. Bu değişiklik, enerji kooperatiflerine yine arazi kullanımına imkân sağlamıştır. Sürecin hareketlendiğini, yeni kooperatif girişimlerinin hazırlık yaptığını görmekteyiz.

Ülkemizde Kurulu Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri

Ülkemizde 24 farklı ilde kurulmuş 45 adet Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi bulunmaktadır (www.enerjikooperatifleri.com). Bu kooperatiflerin hiçbirinde Suriyeli Geçici Sığınmacı statüsünde bir ortak bulunmamaktadır. Bugün bu kooperatiflerin en büyüğü Kayseri ilinde bulunan Mobilyacılar Küçük Sanayi Sitesinde kurulan Kayseri Mobilyacılar Enerji Kooperatifi'dir. 200 ortağı ve kurulu 5 MWp kapasiteli çatı güneş enerjisi santraline sahiptir. KOBİ'lerin bir araya gelerek kurdukları bu model çok olumlu sonuçlar yaratmış ve birçok sanayi sitesi veya organize sanayi bölgesine de ilham olmuştur.

	Kooperatif ADI	Kurulduğu İl/ İlçe
1	Balcı Zeki	Adana/ Kozan
2	Afyonkarahisar İli Şuhut İlçesi Kulak Köyü	Afyonkarahisar/ Şuhut
3	Yesevi	Afyonkarahisar/ Bolvadin
4	Ottoman	Afyonkarahisar/ Bolvadin
5	Bolvadin	Afyonkarahisar/ Bolvadin
6	Hb Gayrimenkul İşletme	Ankara/ Çankaya
7	Başkent	Ankara/ Yenimahalle
8	Finike	Antalya/ Finike
9	Nilüfer	Bursa/ Nilüfer
10	Uludağ	Bursa/ Nilüfer
11	Yeşil Çanakkale	Çanakkale/ Bayramiç
12	Troya	Çanakkale/ Çanakkale
13	Çorum	Çorum/ Çorum
14	Altınoluk	Çorum/ Çorum
15	Gecek Köyü	Çorum/ Osmancık
16	Yıldız Ges	Çorum/ Çorum
17	Denizli	Denizli/ Merkezefendi
18	Pamukkale	Denizli/ Pamukkale
19	Haroğlu	Elazığ/ Elazığ
20	Güçbirliği	Elazığ/ Elazığ
21	Elifoğlu	Gaziantep/ Karkamış
22	Gümüşhane Köse Güneşhane	Gümüşhane/ Köse
23	Anamur Muzu Tarımsal Ürünler Ve Yenilenebilir Enerji Üretim Ve Pazarlama	Mersin/ Anamur
24	Taşok	Mersin/ Anamur
25	Mersin Elektrik Mühendisleri	Mersin/ Yenişehir
26	Isıtma Soğutma Havalandırma Site İşletme Ve	İstanbul/ Esenyurt
27	İzmir	İzmir/ Bayraklı
28	Ege Koop İzmir Elektrik Enerjisi	İzmir/ Konak
29	İzmir Tarıma Yönelik	İzmir/ Bayraklı
30	İzmir Sulamaya Yönelik	İzmir/ Bayraklı
31	İzsiad	İzmir/ Konak
32	Mobilyacılar	Kayseri/ Kocasinan
33	Sarı Yonca	Kayseri/ Melikgazi

34	<i>Gökbudak</i>	Konya/ Ilgın
35	<i>İştirak</i>	Konya/ Karatay
36	<i>Aktaş</i>	Konya/ Selçuklu
37	<i>Muğla Karyalılar</i>	Muğla/ Milas
38	<i>Anka</i>	Nevşehir/ Nevşehir
39	<i>Sinopoly</i>	Sinop/ Sinop
40	<i>Göksu 1</i>	Sivas/ Gemerek
41	<i>Turan</i>	Şanlıurfa/ Haliliye
42	<i>Uşak</i>	Uşak/ Uşak
43	<i>Sorgun</i>	Yozgat/ Sorgun
44	<i>Nurgök</i>	Aksaray/ Aksaray
45	<i>Figesa</i>	Aksaray/ Aksaray

Konut aboneliği olan ortakların bir araya gelerek kurdukları Çorum ve Altınoluk Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri ise Çorum'da 2018 yılında üretime başlamışlardır. Toplamda 180 ortak ve 1,2 MWp gücünde iki güneş enerjisi santraline sahip bu kooperatifler de yeni kooperatiflerin kurulmasına olumlu örnek olmuşlardır. Çorum'da üretim yapan kooperatifler, yeni konut yapı kooperatiflerine örnek olmuşlar ve yeni yapılacak konutların çatıl ve/veya cephelerinde güneş paneli kurulmasına vesile olmuşlardır. Şanlıurfa'da bulunan Turan Yenilenebilir Enerji Kooperatifi ise, biyolojik atıklardan enerji üretimi gerçekleştirmek için çalışmalar yapmaktadır. Aynı şekilde Bursa'da kurulu Nilüfer Yenilenebilir Enerji Kooperatifi ise rüzgâr enerjisi üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

Çanakkale merkezli Troya Çevre Derneği (www.troyacevre.org) 2012 yılında enerji kooperatifleri konusunda araştırmalara başlayarak, 2014 yılında Avrupa Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri üst birliği REScoop.eu'nun oluşum sürecinde gerçekleşen toplantılarda katılımcı olarak yer almıştır. Ülkemizde yenilenebilir enerji kooperatifçiliği hakkında bilgi ve belge eksikliği üzerinde duran dernek, bu alandaki eksikliği gidermek için çalışmalar yapmakta yeni yayınların kazandırılması için çalışmalar yapmaktadır.

Ülkemizdeki yenilenebilir enerji kooperatiflerinin en başarılı örneklerinden biri Çorum'da kurulu Altınoluk Yenilenebilir Enerji Kooperatifidir. 2017 yılında kurulan Sınırlı Sorumlu Altınoluk Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi güneş enerjisi ile elektrik üreten 600 kW'lık bir tesise sahiptir. Tesis 2019 yılında faaliyete geçmiştir. Tesisin toplam maliyeti 2 milyon 200 TL(600.000 USD) olup yatırımın yüzde 55'i TKDK'dan (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) hibe olarak alınmıştır. Kalan kısım kooperatif ortakları tarafından sağlanmıştır. Kooperatifin 65 ortağı vardır ve bu ortaklara ait 95 abonelik tüketim birleştirme yöntemi ile kooperatif çatısı altında birleştirilmiştir. Aboneliklerin toplam sözleşme gücü 600 kW'dır. 2020 yılında toplam 1.100.000 kWh elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu üretimin %25'i ortaklar tarafından tüketilmiş ve mahsuplaşma yapılmış, kalan kısım aktif enerji bedelinden şebekeye satılmıştır. Elde edilen yaklaşık 500.000 TL gelir kooperatif ortaklarına hisse-leri oranında dağıtılmıştır. Burada da görüldüğü gibi enerji kooperatifleri, başlangıç yatırımı oldukça yüksek bir iş modelidir.

Yasal mevzuat çalışmaları, lobicilik faaliyetleri ve enerji kooperatifleri arasında iş birliklerinin geliştirilmesi üzerine de çalışan dernek, 2016 yılından bu yana uluslararası düzeyde deneyimlerin

paylaşıldığı “Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri Konferansı (www.yenkoop.org)” düzenlemektedir. Bu yılki konferans 30 Kasım 2021 tarihinde Bursa’da bulunan Nilüfer Yenilenebilir Enerji Kooperatifi ev sahipliğinde gerçekleştirilecektir. Yeşil Mutabakat ve Enerji Kooperatifleri ana başlığında yapılacak etkinliğe dört farklı ülkeden konuşmacıların yanı sıra, yurt içinden kooperatifler de katılacaklardır. Her yıl, enerji kooperatiflerinin kurulduğu farklı bir ilde gerçekleşen bu konferans sadece kooperatifleri değil, kamu kurumları, mevzuat düzenleyiciler, sektör temsilcileri, akademisyenler ve özellikle yurt dışından farklı enerji kooperatiflerini de misafir etmekte, deneyimlerini ülkemizdeki diğer enerji kooperatifleri ve/ya ilgili gruplar ile paylaşmasını sağlamaktadır. (Troya Çevre, 2017)

2.2. Almanya’da Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri

Enerji kooperatifleri Almanya’da yeni bir kavram değildir. Kırsal elektrifikasyon ve yerel dağıtım şebekelerinin 20. yüzyılın ilk yarısında kurulması ve işletilmesi, 1920’lerin sonunda 6 binden fazla olan elektrik kooperatifleri tarafından geniş çapta geliştirilmiştir (Volz, 2012). Bununla birlikte, çoğu “eski” elektrik kooperatifi piyasa ve siyasi baskılar nedeniyle feshedilmiştir.

Hâlihazırda, hayatta kalmaları esas olarak birleşme ve satın almalar, coğrafi genişleme ve diğer kooperatifler veya özel şirketlerle iş birliği gibi ölçek ekonomilerinin yaratılması için piyasa stratejilerine bağlı olan 44 “eski” kooperatif vardır. (Holstenkamp, 2015).

Enerji kooperatifleri, Almanya’nın enerji geçişinde önemli bir rol oynamıştır. Energiewende (Enerji Geçişi) olarak adlandırılan süreç, enerji üretiminin merkezileşmeden çıkıp yaygınlaşmasına ve dolayısıyla yeni bir enerji kooperatifleri dalgasına yol açmıştır. Özellikle 2008 ve 2013 yılları arasında ülke, kooperatif sayısı 24’ten 718’e çıkarken gerçek bir enerji kooperatifi patlaması yaşanmıştır.

Bununla birlikte, Ulusal Yenilenebilir Enerji Yasası’nda (Erneuerbare- Energien- Gesetz, EEG) yapılan reformlardan sonra yeni kooperatiflerin sayısı önemli ölçüde düşmüştür. Bu düşüşün ana nedeni yenilenebilir enerjiye verilen alım garantisi fiyatlarının (FiT) düşürülmesidir. Şu anda piyasa takas fiyatının üzerinde bir fiyat verilmemektedir. Geçmişte 48 Avro cent ve 15 yıl alım garantisi verilmekte idi bu da elektrik üretim yatırımını cazip hale getiriyordu.

“Yeni” enerji kooperatiflerinin faaliyetleri öncelikle yenilenebilir enerjiler, özellikle güneş enerjisi (PV) ve yerel ısıtma (NW) alanındadır. Yine de bazı kooperatifler kentsel planlama ve ulaşım projelerine (e-mobilite) girişmiştir. Diğer geliştirme alanları, sürdürülebilirliğe dayalı bir enerji sisteminin önemli direkleri olan enerji tasarrufu ve enerji verimliliği ile ilişkilidir (Volz, 2012).

Almanya’da Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı (kısaltılmış BMWi) enerji kooperatiflerinden sorumlu otoritedir.

Yasal Çerçeve ve Düzenlemeleri

Almanya’da Yenilenebilir Enerji Ajansı’na (AEE) göre, “topluluk enerjisi” terimi yalnızca kooperatifleri değil, sınırlı sorumluluk ortaklığı projeleri, medeni hukuk birlikleri ve belediye hizmetleri ile iş birliği dâhil olmak üzere vatandaş katılımına izin veren diğer yasal biçimleri de kapsar.

Yasal olarak, vatandaşların enerji projelerine katılımı, “topluluk enerji şirketini” herhangi bir şirket olarak tanımlayan Yenilenebilir Enerji Yasası (§ 3) tarafından tanımlanmaktadır:

- Oy hakkı olan üyeler veya oy hakkı olan hissedarlar olarak en az on gerçek kişiden oluşan,
- Oy haklarının en az yüzde 51'inin, teklifin sunulmasından en az bir yıl önce, asıl ikametgahları inşa edilecek kara rüzgâr enerjisi tesisinin bulunduğu bağımsız şehir veya ilçede kayıtlı olan gerçek kişilere ait olduğu ve,
- Şirketin hiçbir üyesinin veya hissedarının şirketteki oy haklarının yüzde 10'undan fazlasına sahip olmadığı.

Topluluk enerjisinin tüm biçimlerinin üç alanda fayda sağladığı kanıtlanmıştır:

- Yerel ekonomik getiriler: Yatırımlar yerel ekonomiye geri döner.
- Politik güven: Kooperatifler, insanlara devletin tüm resmi işlevlerinde onlar için çalışabileceği güvenini aşılmanın bir yoludur.
- Sosyal uyum: Kooperatifler komşuları bir araya getirir aksi takdirde giderek birbirinden ayrılır (Morris, 2019).

Enerji kooperatifleri bir tür “vatandaş enerjisi”dir. Kooperatifler, ortak ticari faaliyetler yoluyla ortaklarına ekonomik, sosyal veya kültürel faydalarını teşvik etmek olan topluluklar olarak tanımlayan Alman Kooperatif Dernekleri Yasası (GenG) tarafından düzenlenir. 2006 yılında, bu Kanunda yapılan bir değişiklik, sosyal ve kültürel sektörlerde ve sürdürülebilir enerji projeleri gibi belirli bir şey inşa etmeyi amaçlayan gruplar için yeni kooperatiflerin kurulmasını kolaylaştırılmıştır. (Morris, 2019).

Genel anlamda, Alman enerji kooperatifleri, esas olarak merkezi olmayan, bağımsız ve çevrebilimle ilgili enerji üretimi için çalışan bir vatandaş katılımı biçimi olarak düşünülür. Bu nedenle, yerel ve bölgesel enerji projelerine yatırım yaparken vatandaşların enerji geçişine ve çevrenin korumasına katkıda bulunmalarını sağlar. Faaliyetleri esas olarak elektrik üretimi (örneğin; biyogaz tesisleri, fotovoltaik tesisler, rüzgâr veya hidroelektrik santralleri vb.) veya yerel ısıtma tedariki (örneğin kombine ısı ve enerji santralleri, biyokütle ısıtma tesisleri, biyokütle kojenerasyon tesisleri vb) için tesislerin inşası ve işletilmesi ile ilgilidir.

Alman Kooperatifler Federasyonu (Deutsche Genossenschafts- und Raiffeisenverband -DGRV) enerji kooperatiflerinin mevcut durumu hakkında yayınladığı araştırmaya göre, 2019 yılında yenilenebilir enerji alanında 200 bin'in üzerinde üyeye sahip toplam 883 enerji kooperatifi faaliyet göstermiştir ve 14 yeni kooperatif kurulmuştur. Ayrıca, kooperatiflerin yenilenebilir enerjilere 2,9 milyar avroluk yatırımı mevcuttur ve 3,39 milyon ton CO2 salınımını engellemiştir (DGRV, 2020).

Yukarıda bahsedildiği gibi, Almanya'da enerji kooperatifleri için yasal çerçeve iki temel yasadandır: 2006'da değiştirilen Alman Kooperatif Dernekleri Yasası (GenG, 1989) ve Yenilenebilir Enerji Yasası (EEG).

EEG ilk olarak 2000 yılında Almanya'nın yenilenebilir enerjiye geçişinde bir dönüm noktası olarak kabul edildi ve o zamandan beri birkaç kez değiştirildi. Kanun, yenilenebilir kaynaklardan elde edilen elektrik için tarife garantisi (FIT) sisteminde değişiklikler getirerek, fotovoltaik ve diğer yenilenebilir

enerji yatırımları için teşvikler yaratmıştır.

Yenilenebilir Enerji Yasası sayesinde, Kooperatif Yasasında yapılan değişikliklerle ilgili vatandaşlar, enerji kooperatifleri ve girişimciler tarafından yapılan enerji girişimleri dikkate değer bir büyüme göstermiştir. Tüm bu girişimler 2012 yılında kurulu yenilenebilir enerji kapasitesinin %47'sine katkıda bulunmuş ve enerji kooperatifleri bu katkının %9'unu oluşturmuştur (Bauwens ve diğerleri, 2016; Viardot, 2013; Müller & Holstenkamp, 2015; Klagge & Meister, 2018).

2014 yılında yapılan bir değişiklik ile kooperatiflerin de diğer firmalar gibi ihaleye girip üretim hakkını alması gerekmektedir. 750 kWp'den büyük güçteki santralleri işletebilmek ve şebekeye elektrik vermek için firmalarla birlikte ihaleye girmeleri ve bu rekabetçi pazarda pay elde etmeleri gerekmektedir. Federal Ağ Ajansı (Bundesnetzagentur) açık artırmayı duyurduğunda kooperatifler ve yatırımcılar tekliflerini sunmaktadırlar. Bu durum enerji kooperatifleri için çok zor olan zaman ve risk sermayesi gerektirir. Açık artırmalarda oluşan fiyatlar ve kısıtlayıcı onay süreçleri, kooperatiflerin bu alandaki gücünü kısıtlamaktadır (The Power Of Community Energy Report,2021). Bu tarihten sonra kooperatif sayılarında önemli düşüşler yaşanmıştır.

Karşılaştığımızda, ülkemizde yenilenebilir enerji kooperatifler yatırım amaçlı değil öztüketim amaçlı kurulabilmektedir. Lisanslı projeler için ihaleye girebilmek için anonim veya limited şirket olmak gerekmektedir. Kooperatiflerin lisanslı proje ihalelerine girmesi yasal olarak mümkün değildir.

https://www.sonnenseite.com/de/wirtschaft/photovoltaik-ausbau-in-gefahr-wirtschaftlichkeit-muss-gesteigert-werden/?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook

3. TÜRKİYE'DE YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFİ KURULMASI

Kooperatifleri diğer şirket modellerinden ayıran nokta, sahip olduğu “TOPLUMSAL SORUMLULUK İLKESİ”dir. Bu ilke kooperatiflerin enerji sektörünün içinde yer almasında önemli bir etkidir. Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifleri:

- Tüketim birleştirme yoluyla,
- Aynı dağıtım bölgesi içinde,
- Ortak bağlantı noktası şartı aranmaksızın,
- En az (7) aynı tür abone tarafından kurularak ve ortak sayısı ile paralel olarak,
- Üyelerin sözleşme güçleri toplamı kadar elektrik üretimi yapabilecektir.

YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFLERİ NASIL KURULUR?

1 ORTAKLIK OLUŞTURMA

Aynı dağıtım bölgesinde aynı abone grubunda 7 kişi bir araya gelir.

3 ANA SÖZLEŞME ONAYI

ESKGM tarafından küçük onaylanır ve ticaret sicil gazetesinde yayınlanır.

5 ÇAĞRI MEKTUBU

Tesisin kurulması ilgili evraklarla birlikte bölgedeki EDAŞ'ye başvurulur.

2 ANA SÖZLEŞME HAZIRLAMA

ESKGM tarafından yayınlanan küçük ortaklarca imzalanır.

4 ARAZİ SEÇİMİ

Kurulacak GES tesisi için uygun nitelikte arazi seçilip gerekli izinler alınır.

6 PROJE ONAYI

Alınan çağrı mektubuna göre hazırlanan projeler ilgili kuruma onaylatılır.

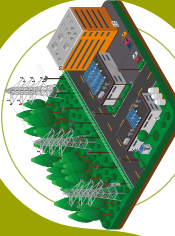
8 TESİSİN KURULMASI

Bağlantı anlaşmasından sonra bir yıl içinde tesisin kurulması tamamlanır.

10 ELEKTRİK ÜRETİMİ

Üretilen elektrik ortaklar ile mahsuplaşılır, fazla üretim şebekeye satılır.

7 BAĞLANTI ANLAŞMASI

Proje onayından sonra bir ay içerisinde bölgedeki EDAŞ ile bağlantı anlaşması imzalanır.

9 TESİS KABULÜ

İlgili kurum tesis kabulünü yaparak tesis şebeke bağlantısına izin verir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta yenilenebilir enerji kooperatifine ortak olabilmek için bir elektrik aboneliğinin ve tüketiminin olması gerekliliğidir. Elektrik abonesi olabilmek için ise ya TC vatandaşı olmak ya da çalışma iznine sahip gerekmektedir. Enerji kooperatifi kurmak amacı ile bir araya gelen kişilerin aşağıdaki evraklar ile Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne başvuru yapması gerekmektedir.

- Noter onaylı 2 adet ana sözleşme ve noter onaylı ana sözleşmelerden çoğaltılmış 4 fotokopi (toplamda 6 ana sözleşme)
- Kuruluş bilgi formu
- Kooperatif sermayesinin kurulacak kooperatif adına açılan hesaba yatırıldığını gösterir dekont
- Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin 2.derece dâhil kan ve kayın hısımları olmadığına dair yazılı beyan
- Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin adli sicil kayıtları
- Her bir ortak için, aynı tarife grubunda yer alan elektrik üretim abonesi olduğunu gösterir belge (abonelik sözleşmesi veya fatura)

Başvuru evraklarının nasıl hazırlanacağı ve yenilenebilir enerji kooperatifi ana sözleşmesinin bir örneği eklerde mevcuttur.

Güneş enerjisi alanında kooperatif kuruluş işlemleri sonrası kooperatifin çalışması ile ilgili temel adımlar aşağıda sıralanmıştır.

Lisanssız (öz tüketime dayalı) güneş enerjisi elektrik üretim santrali kurmak isteyen yatırımcıların izlemesi gereken süreç aşağıda belirtilen aşamalardan oluşur.

1. Tüketim Birleştirmesi
2. Saha Seçimi ve Uygunluk Değerlendirmesi
3. Dağıtım Şirketine Başvuru
4. Proje Onayı
5. Dağıtım Şirketiyle Bağlantı Anlaşması İmzal
6. Tesisin Yapımı
7. Tesisin TEDAŞ Tarafından Kabulü
8. Dağıtım Şirketiyle Sistem Kullanım Anlaşması İmzalanması
9. Üretim Tesisinin İşletmeye Alınması

3.1. Tüketim Birleştirme

Tüketim birleştirme 9/5/2021 tarih ve 31479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğinin 29'uncu maddesi çerçevesinde yapılacaktır. Kooperatif yönetimi kendisi için bir abonelik olmasa bile ortakların abonelikleri üzerinden tüketim birleştirmesi yaparak güneş enerjisi tesisi kurabilecektir. Kurulacak tesisin gücü tüketim birleştirmeye katılan ortakların sözleşme güçleri toplamı kadar olacaktır.

Tüketimi birleştirilecek tesislerin, üretim tesisinin kurulacağı dağıtım bölgesi içinde olması zorunludur. Ayrıca tüketim birleştirme ancak aynı abone grubu içerisinde olan abonelikler için geçerlidir.

Tüketimi birleştiren gerçek ve/veya tüzel kişilerin tüketim tesislerinde tüketilen elektrik enerjisi kooperatifin elektrik enerjisi tüketimi; üretilecek elektrik enerjisi de yine tüketimlerini birleştiren kişilerin oluşturduğu kooperatifin elektrik enerjisi üretimi sayılacaktır.

Tüketim birleştirme kapsamında üretilen elektrik enerjisi, tüketim birleştirmeye katılan aboneler tarafından tüketilebileceği gibi, tüketilmeyen ihtiyaç fazlası miktarın yetkilendirilmiş kişi vasıtasıyla ilgili dağıtım şirketine satılması da mümkündür.

Tüketim birleştiren mevcut bir kişinin tüketim birleştirmeden ayrılması veya başka bir kişinin tüketim birleştirenlere katılabilmesi mümkün olup, ayrılma veya katılma ancak her ayın ilk gününden itibaren başlamak kaydıyla mümkündür. Tüketim birleştirmeye katılma veya tüketim birleştirmeden ayrılma işlemleri için her defasında ayrı ayrı olmak üzere ilgili şebeke işletmecisine başvuru bedeli ödenmesi gereklidir.

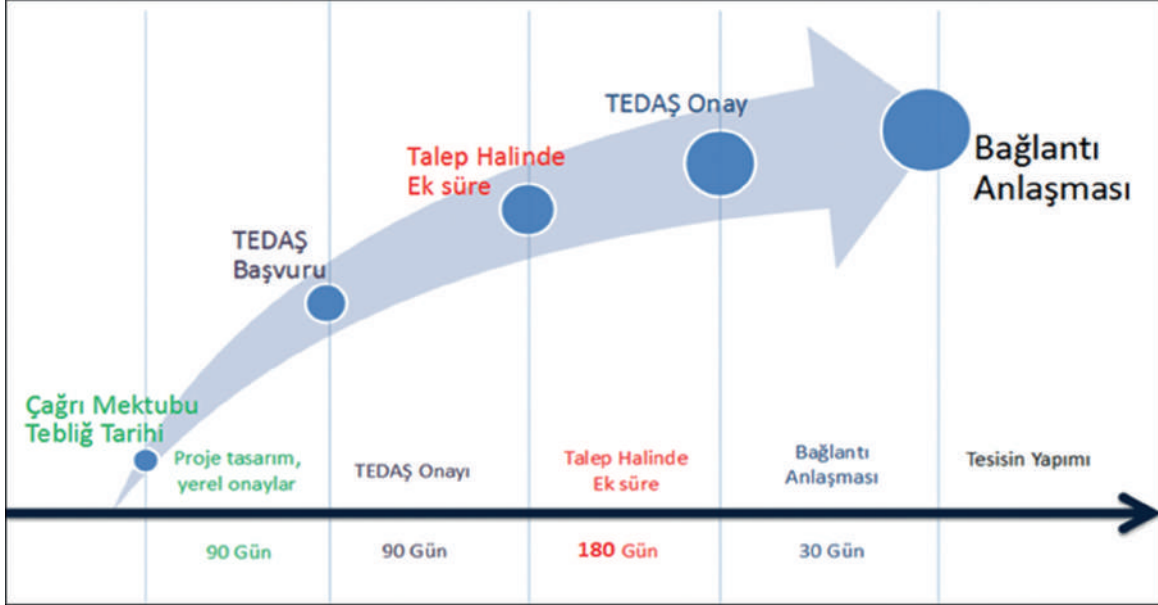
3.2. Saha Seçimi Ve Uygunluk Değerlendirmesi

Güneş enerjisi yatırım geliştirme sırasında en önemli aşamalardan biri, tesis kurulumu yapılacak yerin seçimidir. Yer seçimi sadece kooperatif kurulması sırasında değil her türlü güneş enerjisi tesisi kurulumunda da en önemli aşamadır. Yer seçiminde dikkate alınması gereken teknik değerler, yatırım karlılığını doğrudan etkileyen önemli faktörlerdendir.

Yer seçiminde dikkate alınması gereken önemli noktalar:

- Güneş Enerjisi Potansiyeli Durumu
- Saha Toprak Yapısı
 - Sahanın Cephesi
 - Sahanın Konumu
 - Sahanın Fiziki Yapısı
- Marjinal Tarım Uygunluğu
 - Sahanın Gölgeleme Durumu
- Sahanın Kirlenme ve Tozlanma Durumu
- Sahanın Enerji Nakil Hatlarına olan mesafesi
- Sahanın Hava Şartları Uygunluğu
- Sahanın Ulaşım Durumu

Bu işlemler 9/5/2021 tarih ve 31479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan lisanssız elektrik üretim yönetmeliğinin 29'uncu maddesi çerçevesinde yapılacaktır. Lisanssız elektrik üretim süreci şematik olarak aşağıdaki şekilde açıklanabilir.

3.3. Dağıtım Şirketine Başvuru Yapılarak Çağrı Mektubu Alınması

Türkiye’de bölgelere göre farklı dağıtım şirketleri hizmet vermektedir. Aşağıdaki belgelerle birlikte üretim tesisinin yapılacağı yere bağlı dağıtım şirketine çağrı mektubu için başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuru için gerekli belgeler ilgili firmanın web sitesinde lisanssız elektrik başvuruları bölümünden öğrenilebilir.

Başvuru ekinde genellikle aşağıdaki belgelerin istenmektedir:

- Başvuru Formu
- Kurulum yapılacak arazi için sahiplik veya kullanım belgesi (Tapu kaydı, kira sözleşmesi veya kullanım hakkını gösterir belge)
- Eşik değer üzerindeki projeler için ÇED raporu (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)
- Çatı uygulaması yapılmıyorsa araziye kurulum yapılacak ise mutlak tarım arazilerini, özel ürün arazilerini, dikili tarım arazilerini, sulu tarım arazilerini içermediğine ve tarımsal kullanım bütünlüğünü bozmadığına dair belge
- Üretim tesisinin teknik özelliklerini gösteren tek hat şeması
- Koordinatlı Aplikasyon Krokisi (çatı uygulamaları hariç)
- Tüketim Belgesi
- Kooperatif yetkilisi imza sirküleri
- Ek-2 Teknik Değerlendirme Formu
- Kooperatif ortaklık yapısını ve varlığı halinde kontrol ilişkisini ortaya koyan bilgi ve belgeler

- Yönetmeliğin 6. Maddesinin 10. Fıkrası Kapsamında Sunulacak Beyan (Ek-3)
- Yönetmeliğin 31. Maddesinin 21. Fıkrası Kapsamında Sunulacak Beyan (Ek-4)

3.4. Proje Onayı

Çağrı Mektubu alan başvuru sahibi, tebliğ tarihinden itibaren 90 gün içerisinde gerekli belgeler ile birlikte TEDAŞ Genel Müdürlüğüne veya yetki verilen kuruma başvuruda bulunmak zorundadır. TEDAŞ veya proje onay yetkisi olan kurumlar tarafından proje onaylama süreci maksimum 90 gün sürmektedir.

Proje onay başvuru yazısı ekinde aşağıdaki belgelerin bulunması zorunludur:

- Proje Paftaları
- Proje İlişkin Hesaplamalar
- İlgili dağıtım şirketinden alınan “Bağlantı Görüşü” ve “Bağlantı Anlaşmasına Çağrı Mektubu” yazıları
- Sistem Temel Bilgi Formu (Tesisde kullanılacak olan güneş enerjisi teknolojisine ait her bir ekipman (pv modülü, invertör vb.) elektriksel ve fiziksel teknik özellikleri)
- Tesisin inşa edileceği alanın GES kurmaya uygun olduğunu gösteren İl Özel İdaresi veya Belediye tarafından onaylanmış uygunluk yazısı
- Sistem Tasarımcısı Bilgileri (Sistemi tasarlayan şirket bilgisi, irtibat kişisi ve iletişim bilgileri)
- Statik Projesi
- Zemin Etüd Raporu
- Varsa Enerji Nakil Hattı Projesi
- İlgili mevzuata uygun olarak diğer gerekli belgeler

Başvuru dosyası ‘**onay işlemleri**’ gerçekleştiğinde proje onayı belgesi verilir. Bu belge, üretim tesisinin inşaatına başlanabileceği anlamına gelir.

3.5. Dağıtım Şirketi İle Bağlantı Anlaşması İmzalanması

TEDAŞ Genel Müdürlüğü veya yetkili kurum tarafından proje onayı yapıldıktan sonra dağıtım şirketi ile proje sahibi arasında 30 gün içerisinde bağlantı anlaşması imzalanır.

3.6. Tesisin Yapımı

Şebekeye bağlanacak üretim tesisinin yapımı ve sonrasında kabul işlemi;

- Yüksek Gerilim seviyesinden bağlanacak üretim tesislerinde iki yıl,
- Alçak Gerilim seviyesinden bağlanacak tüm üretim tesislerinde bir yıl

içerisinde tamamlanması zorunludur. Mücbir sebepler dışında, bu sürelerin sonunda üretim tesisinin tamamlanmaması halinde bağlantı anlaşmasına ilişkin izin belgeleri kendiliğinden hükümsüz hale gelmektedir.

Tüm izinlerin alınması ile projesi daha önce çizdirilen santralin hayata geçirilmesi için kurma işlemi yapacak firmalardan teklifler alınır. Buna göre yapım işlemini gerçekleştirecek firma belirlenen arsa üzerine santralin kurulumunu gerçekleştirilir. GES tesisi, projesine uygun olarak inşa edilmek durumundadır. Bu kapsamda aşağıdaki sistemler proje sahasına taşınır, kurulumu ve bağlantıları yapılır:

- Panel
- İnvertör (Evirici)
- Panel Taşıyıcı Sistemi (Konstrüksiyon)
- Elektrik Panosu
- Mono Blok Köşk (MBK)
- Diğer Ek Malzemeler

Kurulum tamamlandıktan sonra sistem dağıtım sistemine bağlantısı kurulur.

3.7. Tesisin Kabulü

Dağıtım şebekesine bağlantısı yapılacak GES tesisinin ilgili yönetmelik ve tebliğde tanımlanan ölçütlere ve bağlantı anlaşmasında yer alan şartlara uygun olduğu hususu TEDAŞ veya yetki verilen kuruluş tarafından kontrol edilir. Kabul işlemlerinin belirlenen süre içerisinde tamamlanması gerekmektedir.

3.8. Dağıtım Şirketi İle Sistem Kullanım Anlaşmasının İmzalanması

Kabul işlemleri ilgili Teknik Mevzuata göre yapılır ve kabul işleminden sonra şebeke işletmecisi dağıtım şirketi ile bir ay içinde sistem kullanım anlaşması imzalanır. Kabulün yapıldığı tarihten sonra başvuru sahibi kabul tutanakları ile birlikte Sistem Kullanım Anlaşması için dağıtım şirketine başvuruda bulunur

3.9. Üretim Tesisinin İşletmeye Alınması

Kabul işlemleri tamamlanan ve sistem kullanım anlaşması imzalanan GES tesisi devreye alınarak elektrik üretimine başlanır. Sistem kullanım anlaşmasında belirtilen tarihten itibaren sisteme enerji verebilir. Bu tarih, hiçbir şekilde üretim tesisinin kabulünün yapıldığı tarihten önce olamaz.

Santral devreye alındıktan sonra üretilen elektriğin kullanımı ve ihtiyaç fazlası enerjinin şebekeye satış işlemi başlamış olur. Devlet, ürettiğiniz elektriği YEK Mekanizması kapsamında 10 yıl boyunca alma garantisi vermektedir.

4. HİZMET KOOPERATİFİ KURULMASI

Kooperatifin amacı, ortaklarına hizmet sektöründe iş ve istihdam imkânı sağlamak için faaliyetlerde bulunmak, ortakların mesleki hizmetleri ile ilgili her türlü ihtiyaçlarının karşılanması ve hizmetlerinin pazarlanması konusunda destek olmak, böylece ortakların ekonomik menfaatlerini korumaktır. Bir hizmet kooperatifi bu amaçları gerçekleştirmek üzere aşağıdaki çalışmaları yapar:

- 1) Ortaklarının ekonomik faaliyet konularıyla ilgili olarak, hizmet sektöründe iş ve istihdam imkânlarının tespit edilmesi amacıyla piyasa araştırmaları yapar.
- 2) Ortaklarının ve kooperatifin çalışma konusuna giren hizmetlerin tanıtımını ve piyasa koşullarına uygun olarak pazarlanmasını sağlar.
- 3) Ortaklarına hizmet üretimi alanlarında mesleki beceri ve yeterlilik eğitimi hizmetleri sağlar, bireysel hizmetleriyle ilgili iş edinmeleri amacıyla danışmanlık hizmeti verir ve mesleki eğitim programlarına yönelik uygulama atölyeleri açar.
- 4) Kooperatifin amaç ve konusunun gerektirdiği, işletme, imalathane, atölye ve tesisler ile ortaklarının ve yakınlarının yararlanabileceği, misafirhane, kafeterya, çay ocağı, lokal, kitaplı okuma salonu, kreş ve spor salonu gibi sosyal tesisler kurar ve işletir.
- 5) Kooperatif amaçları doğrultusunda taşınır taşınmaz mallar edinir, bina/arsa alır, kiralar ya da yaptırır, satar, benzeri tasarruflarda bulunur, aynı haklar tesis eder, işletme devralır, kooperatif yatırımları için gerekli tesisleri yapar.
- 6) Faaliyetlerini sürdürebilmek için gelir getirici her çeşit ticari faaliyetlerde bulunur, ticari işletmelere iştirak eder, kurar, işletir.
- 7) Konusu ile ilgili eğitim kitapçıkları, broşür, dergi ve kitap gibi yazılı ve görsel yayın materyallerinin takibini, arşivlenmesini, basımını ve dağıtımını yapar.

8) Ortaklarının 0-6 yaş grubu çocuklarının bakımı ve eğitimi için mahalle yuvaları, çocuk oyun odaları açar, işletir. Çocukların sağlığı, gelişimi ve bakımı için sağlık üniteleri, oyun ve spor alanları, kültür sanat üniteleri kurar işletir. Çocuklara yönelik ilgili her çeşit araç, gereç, besin maddeleri ve diğer ihtiyaçlarını giderir. Bunlarla ilgili satış yerleri açar, tanıtır, ihracat ve ithalatını yapar, yaptırır.

9) Her türlü ulusal ve uluslararası kuruluşlardan, şahıs ve kurumlardan ayni ve nakdi yardım, bağış ve kredi sağlar, bunları kooperatif amaçları doğrultusunda kullanır, ortaklarını bu olanaklardan yararlandırır.

10) Şubeler açar, aynı amacı taşıyan diğer kooperatiflerle işbirliği yapar, amacına uygun kurulmuş ya da kurulacak olan üst birlik kuruluşlarına katılır, benzer amaçlı kooperatiflerin kuruluşunda öncülük eder ve onlara destek sağlar,

11) Kooperatifin çalışmalarını yürütebilmek için hizmet ve çalışma grupları oluşturur.

12) Ortaklarının ihtiyaç duyacağı danışmanlık (sosyal, kültürel, hukuki, teknolojik, üretimin geliştirilmesi, vs.) hizmetlerini organize eder ve bunun için gerekli personeli istihdam eder.

13) Faaliyetleri uygulamak için hizmet kiralaması yapar.

14) Faaliyet konusu ile ilgili bütün kamu ve özel kurumlarla ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

15) Kooperatifçe yürütülen hizmetlerle ilgili olarak kooperatifin tasarrufunda bulunan tesis ve işletmelerin çalışmalarında ortaklarının işgücü, mesleki bilgi ve deneyimlerinden yararlanır.

16) Hizmet konusu ile ilgili ihalelere katılır, taahhütlerde bulunur ve verilen taahhütlere yönelik gerekli tedbirleri alır, bu hususta çalışmalar yapar.

17) Kooperatifin kredi ihtiyacının karşılanması amacıyla ilgili finansman kuruluşlarına başvuruda bulunur, borçlanır, açılan kredinin zamanında ve amacına uygun kullanılmasını sağlayıcı tedbirler alır.

18) Ortaklarının mesleki, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarının çözüme kavuşturulması için çalışmalar yapar, bu amaca yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla temas kurar ve onların desteğini sağlar.

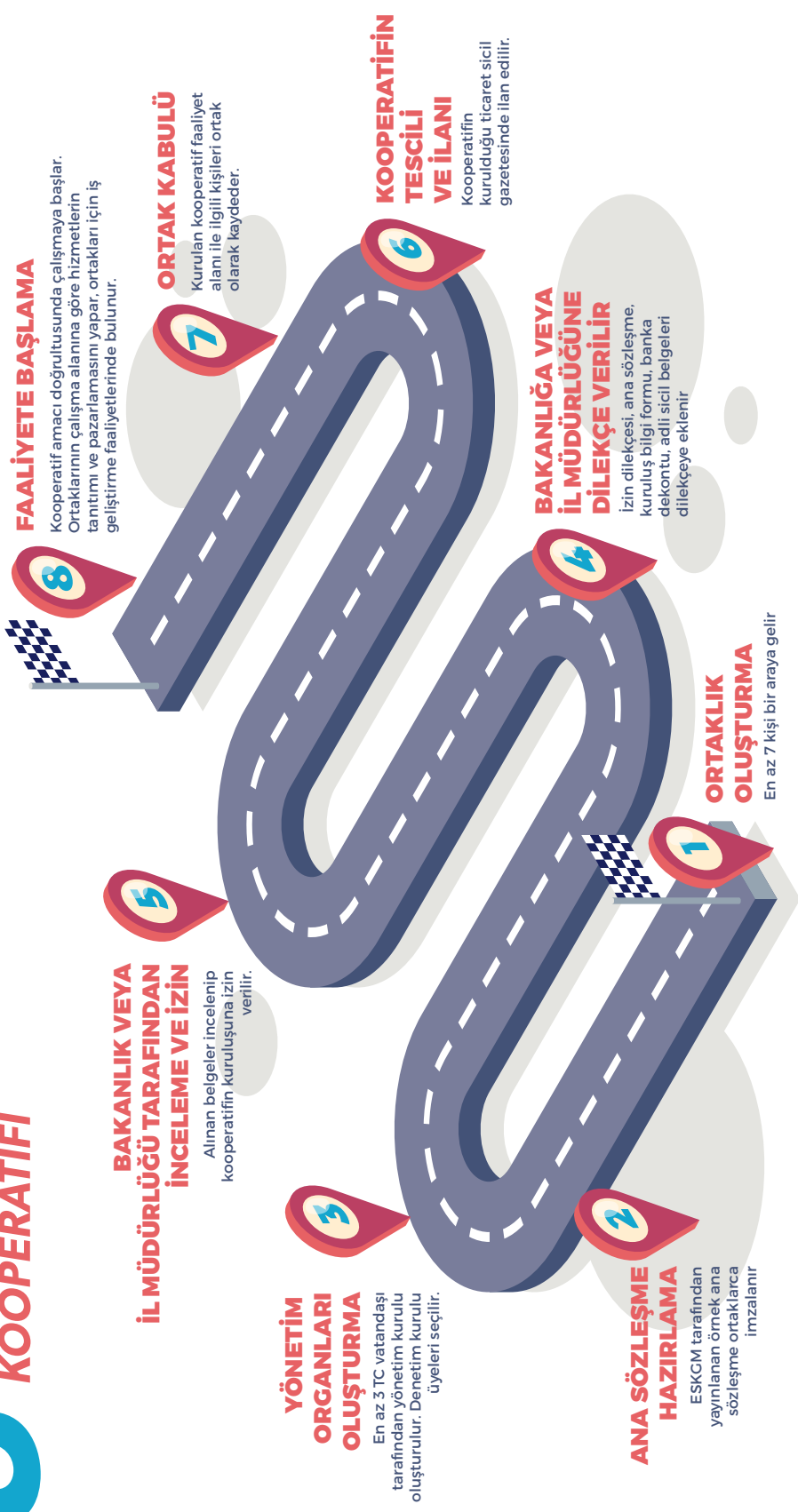
19) Kooperatif, amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulması veya eklentileriyle geliştirilmesi düşünülen tesis, işletme vb. birimlerinde yapılacak işin koşullarına uygun niteliklere haiz ortaklarına iş ve istihdam olanakları sağlar.

20) Amacını gerçekleştirmeye yönelik gerekli olan her türlü üretim tesisi, işleme tesisi ve işletmeyi kurar, işletir.

21) Ortaklarının bireysel hizmetlerinin belirli bir düzen ve sıra esaslı gözetilerek, organize bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Kooperatif kuruluşu için yedi kişi bir araya geldikten sonra, anasözleşmenin hazırlanması ve her sayfasının 7 kurucu ortak tarafından imzalaması ve imzaların da ticaret sicili müdürlüğüne tasdik ettirilmesi gerekir. (T.C. Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Hizmet Kooperatifi Anasözleşmesi)

8 ADIMDA HİZMET KOOPERATİFİ

4.1. Anasözleşmenin Hazırlanması İmzalanması Ve Tasdiki

Uygulamada Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan (KK.m.88) örnek ana sözleşmelerden yararlanılmaktadır. Ancak, örnek ana sözleşmeleri kullanmak zorunlu değildir. KK m. 4'teki hükümleri taşımak ve kanunun emredici hükümlerine uymak kaydıyla, kurucular istedikleri şekilde anasözleşme hazırlayabilirler. Ancak bu durumda, kuruluş izninin Ticaret İl Müdürlüğünden değil , Ticaret Bakanlığı'ndan alınması gerekmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453'üncü maddesinin i bendinde; "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst birlikleri, yapı kooperatifleri ve üst birlikleri hariç olmak üzere, tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile genel hükümlere tabi kooperatif ve birliklerin kuruluşuna, işleyişine ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak, kooperatifleri ve üst kuruluşlarını denetlemek veya denetlettirmek" denilmek suretiyle hangi tür kooperatiflerin kuruluş, işleyiş ve denetimlerine ait işlem ve hizmetlerin Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından yürütüleceği belirlenmiştir.

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü; karayolu yük, karayolu yolcu tüketim, turizm geliştirme, temin tevzi, küçük sanat, yaş sebze ve meyve pazarlama, kadın girişimi üretim ve işletme, eğitim ve hizmet kooperatifleri için örnek anasözleşmelerin aynen kabul edilmesi şartıyla izin verme yetkisini Ticaret İl Müdürlüklerine devretmiştir.

Aynı şekilde, ana sözleşmelerde; unvan, merkez, sermaye ve paylar konusunda yapılmak istenen değişikliklere ilişkin izin işlemleri de Ticaret İl Müdürlüklerince yapılmaktadır.

4.2. Bakanlığa (Veya İl Müdürlüğüne) Verilecek Dilekçe Ve Eklencek Belgeler

Kooperatife kuruluş izninin verilmesi hususunda, izin merciine hitaben iki nüsha dilekçe yazılır. Bu dilekçede kurucular tarafından taahhüt edilen nakdi sermayenin ¼'ünün, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na bağlı bir bankada, kurulmakta olan kooperatif adına açılacak özel bir hesaba, sadece kooperatifin kullanabileceği şekilde yatırıldığı açıkça belirtilir. Bu dilekçenin aslı izin merciine verilirken, sureti kooperatifteki kuruluş dosyasında muhafaza edilir.

İzin merciine aşağıdaki belgeler verilir.

a) İzin dilekçesi: İzin dilekçesinin kurucular adına, bir veya birkaçı tarafından imzalanması yeterlidir.

b) Ana Sözleşme: Kurucuların imzasını taşıyan ikisi ticaret sicili müdürü onaylı, dördü onaylı örnekten fotokopi çekilmiş altı adet anasözleşme izin merciine verilir.

Kooperatif eğer Bakanlıkta kuruluyorsa, Bakanlık kuruluşu ilişkin şerhini düştüktan sonra, fotokopi olan iki nüshayı alı koymakta, diğer dört nüshayı kuruculara iade etmektedir. Bakanlık alı konan 1 nüshayı kendi kuruluş dosyasına kaldırmakta, diğer nüshayı kooperatifin merkezinin bulunduğu Ticaret İl Müdürlüğüne göndermektedir.

Kooperatif Ticaret İl Müdürlüğünde kuruluyorsa, ilgili Müdürlük kuruluşu ilişkin şerhini düştüktan sonra, fotokopi olan bir nüshayı alı koymakta, diğer beş nüshayı kuruculara iade etmektedir.

c) Kuruluş bilgi formu: Söz konusu formda, kooperatifin unvanı ve adresi ile kurucu ortak sayısı, varsa telefonu yazılır. Ayrıca, forma ilk yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kimlik bilgileri de yazılır.

d) Banka dekontu: Kooperatifin kuruluş sermayesinin en az ¼'ünün kurulmakta olan kooperatif adına, bir bankada açılan özel bir hesaba yatırıldığını gösteren banka dekontu alınmalıdır.

e) Adli sicil belgeleri: İlk yönetim ve denetim kurulu üyelerine ait adli sicil belgeleri ile seçilme şartlarından belge ile kanıtlanması mümkün olmayanlar için (hısımlık, akrabalık ve sair) yazılı taahhütname verilmelidir.

Ayrıca, kooperatif türlerine göre yukarıda belirtilenlere ek olarak bazı belgeler de istenmektedir. Örneğin "Karayolu Yük Taşıma Kooperatifi"nin kurulması sırasında; yukarıdakilere ek olarak;

- 1) Kuruculara ait yük taşımaya uygun aracın noter tasdikli ruhsatnamelerinin bir örneği,
- 2) Aracın kiralık olması halinde, kira sözleşmesinin noter tasdikli bir örneği,
- 3) Araç mülkiyeti birden fazla kişiye ait ise ortak olacak kişiye diğerleri tarafından verilmiş muvafakatnamenin noter tasdikli bir örneği,
- 4) İlgili Vergi Dairesinden alınacak vergi mükellefiyet belgesi,
- 5) Oda (Meslek kuruluşu) kayıt belgesi istenmektedir.

4.3. Bakanlığın (Veya İl Müdürlüğünün) Yapacağı İnceleme Ve İzin

İzin mercii, kuruluş başvurularını iki yönlü incelemektedir. Bunlar; şekil yönünden ve esas yönündendir. Şekil yönünden inceleme, daha önce saydığımız belgelerin mevcut olup olmadığını, bu belgelerle ana sözleşmenin genel kabul gören şekilleri içerip içermediğini araştırmaktan ibarettir. Esas yönünden incelemede ise anasözleşmenin Kooperatifler Kanunu'nun emredici hükümlerine aykırılık taşıyıp taşımadığı ve Kooperatifler Kanunu gereği anasözleşmeye konulması zorunlu hükümlerin konulup konulmadığı araştırılır.

4.4. Kuruluş İçin Kooperatifin Tescil Ve İlanı

Kooperatifin tescili Ticaret Sicilinde yapılır. Ticaret Sicili, Ticaret Bakanlığı'nın gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak Ticaret Sicili Müdürlükleri tarafından tutulur. Bir yerde oda mevcut değilse veya yeterli teşkilatı yoksa Ticaret Sicili, Ticaret Bakanlığı'nca belirlenecek bir odadaki ticaret sicili müdürlüğü tarafından tutulur. Ticaret Sicili müdürleri, kaydı istenilen olayın tescili için Kanun ve Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin öngördüğü bütün koşulların yerine getirilmiş olup olmadığını incelemekle yükümlüdür.

Tescilin şekli ile ilgili Kooperatifler Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda Türk Ticaret Kanunu'na gitmek gerekir. Buna göre;

- Tescil ilgililerin (kurucuların) talebi üzerine bir dilekçe ile yapılır (TTK.m.28, 29).

- Dilekçede imzaları bulunanların kimliklerini ispat etmeleri zorunludur. Ancak, dilekçedeki imzalar ticaret sicili müdürlüğünce onaylanmışsa, ayrıca kimliğin ispatlanmasına gerek yoktur (TTK.m.29).
- Tescil süresi 15 gündür (TTK.m.30, f.1).
- Ancak ticaret sicili müdürlüğünün yetki alanı dışında oturanlar için bu süre 30 gündür (TTK.m.30, f.3).
- Tescil talep süresi, izin merciinin kuruluş iznini vermesinden itibaren başlar (TTK.m.30, f.2).
- Müdürlüğe başvuru yazılı şekilde ya da elektronik ortamda yapılır.
- Dilekçede istem açıkça belirtilir ve tescil edilecek olgular gösterilir. Dilekçeye doğrulayıcı belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri eklenir.

Bir kooperatifin kuruluşunun tesciline ilişkin başvuruda müdürlüğe tescil talep dilekçesi ekinde aşağıdaki belgeler verilir (TSY.m.109):

- a) Kurucuların imzaları ticaret sicili müdürü tarafından onaylanmış kooperatif anasözleşmesi.
- b) Kooperatif kuruluşuna izin veren makamın izin yazısı.
- c) Kooperatifi temsil ve ilzama yetki verilen kişilerin ticaret sicili müdürü huzurunda kooperatif unvanı altında atılmış imza beyannameleri ile gerekli görülen diğer belgeler.

Belgeler, hukuki gereklere uygun şekilde onaylanarak imzalanır. Onaylı örnekler elektronik ortamda da hazırlanabilir.

Başvurunun elektronik ortamda yapılması halinde dilekçe ve belgeler güvenli elektronik imza ile imzalanır.

Dilekçe tescil isteminde bulunmaya yetkili kişi veya kişilerce imzalanır.

Dilekçe sahibi kimliğini ispat etmek zorundadır. Dilekçedeki imza, ticaret sicili müdürlüğünce onaylanmış veya güvenli elektronik imza ile imzalanmışsa, ayrıca kimliğin ispatlanmasına gerek yoktur. Ticaret sicili müdürü tarafından onaylanmamış veya güvenli elektronik imza ile imzalanmamış dilekçelerde imza bakımından her türlü karşılaştırmayı yapar, ilgilinin sicil dosyasında istemde bulunan kişinin daha önceden verdiği onaylı imza beyannamesi varsa bununla karşılaştırır, gerek gördüğü takdirde dilekçe altındaki imzanın ticaret sicili müdürlüğünce tasdik edilmesini ister.

4.5. Taahhütname

Müdürlük; kooperatifin tescilini isteyenlerden tescil dilekçesi ve imzalara ait belgelerden ayrı ola-

rak bir de taahhütname ister.

Taahhütnamede; kooperatifin unvanı, sermayesi, merkezi, kooperatifin kuruluş tarihi açıkça gösterilir.

Taahhütnamenin altına içerdiği bilgilerin doğru olduğu, aksinin tespit edilmesi durumunda sorumluluğun taahhütnameyi imzalayan kişi ya da kişilere ait olduğu yazılarak imzalanır.

Taahhütnamede yer alması gereken bilgiler başvuru dilekçesinde de beyan edilebilir. Bu durumda ayrıca taahhütname aranmaz.

4.6. Sicil Müdürünün Yapacağı İnceleme

Sicil müdürünün yapacağı incelemeye ilişkin de KK'da bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda TTK'ya gitmek gerekir. Buna göre sicil müdürü aşağıda yer alan konuları incelemekle yükümlüdür (TTK md. 32, 33);

- 1) Tescil için aranan yasal şartların var olup olmadığını incelemek.
- 2) Ana sözleşmenin, kanunun emredici hükümlerine aykırı olup olmadığını ve kanunun zorunlu kıldığı hükümleri taşıyıp taşımadıklarını araştırmak.
- 3) Tescil edilecek hususların gerçeğe uygun olup olmadığını incelemek.
- 4) Tescili istenen hususların üçüncü kişilerde yanlış bir kanı uyandıracak nitelikte olup olmadığını incelemek.
- 5) Tescili istenen hususların kamu düzenine aykırı olup olmadığını araştırmak.

4.7. Tescil Ve İlan Edilecek Hususlar

KK'nun 3'üncü maddesine göre, tescil ve ilan edilecek hususlar şunlardır:

- 1) Ana sözleşme tarihi,
- 2) Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- 3) Kooperatifin unvanı ve merkezi,
- 4) Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- 5) Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,

6) Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,

7) Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,

8) Yönetim Kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,

9) Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,

10) Kooperatifin şubeleri: Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

Kooperatiflerle ilgili olarak yukarıda yer almayan hususlara ilişkin tescil başvurularında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanır.

4.8. Sicil Tasdiknamesinin Alınması

Kooperatifin kuruluşunun ticaret siciline tescilinden sonra, sicil müdürünce bir sicil belgesi (tasdiknamesi) düzenlenerek ilgililere verilir (TSY.m.16).

Bu belgede; MERSİS numarası, kooperatifin ticaret unvanı, kooperatifin faaliyet alanı, kooperatifin sermayesi, belge düzenlendiği sırada kooperatifi temsile yetkili olanlar gibi bilgilere yer verilir. Tasdiknamenin kullanılamaz hale gelmesi veya kaybı halinde ilgililerin talebi üzerine, gideri ve harcı tahsil edilerek yeni tasdikname düzenlenir. Sicil tasdiknamesi; tasdiknamede yer alan bilgilerde herhangi bir değişiklik olmadığı veya yenisi düzenlenmediği sürece geçerlidir.

4.9. İlan

Tescil edilen olgular, Kanunda veya Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde aksine bir hüküm bulunmadıkça ilan olunur. Yukarıda sayılan işlemler tamamlandıktan sonra, Ticaret Sicili Müdürü, MERSİS üzerinden Ticaret Sicili Gazetesine, bir yazı ekinde ilan edilecek hususları gönderir.

4.10. Tescil Ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi

Sicil kayıtları, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin sicil gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur. Bir olgunun tescil ile beraber derhal üçüncü kişiler hakkında sonuç doğuracağına veya sürelerin derhal işleyeceğine ilişkin özel hükümler saklıdır. Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmez.

Tescili zorunlu olduğu halde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan edilmemiş bir olgu, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. (T.C. Ticaret Bakanlığı, <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatif-nasil-kurulur>)

5. SURİYELİ GEÇİCİ KORUMA PERSONELİ AÇISINDAN KOOPERATİF ORTAKLIĞI

5.1. Yenilenebilir Enerji Kooperatifi Ortaklığı:

Ülkemizde güneş enerjisi alanında elektrik üretimi için iki temel mevzuat bulunmaktadır. Bunlardan birisi Lisanslı Elektrik Üretim Yönetmeliği diğeri de Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğidir. Her iki yönetmelik farklı özelliklere sahip olduğundan kooperatif aracılığı ile elektrik üretimi ve bunun süreçleri-sonuçları ayrı ayrı incelenmek durumundadır.

5.1.1. Lisanslı Elektrik Üretimi Açısından İnceleme:

Günümüzde güneş enerjisi aracılığı ile yapılacak lisanslı elektrik üretimi YEKA yarışmaları aracılığı ile yapılmaktadır. Bu yarışmaya katılan tüzel kişiler arasında açık eksiltme yapılmakta ve en düşük teklifi veren firma yarışmayı kazanmaktadır. Yarışmayı kazanan firma 10 yıl süre ile ürettiği elektriği şebekeye vermektedir.

Bu yarışmalara sadece Türk Ticaret Kanunu'na göre anonim veya limited şirket şeklinde kurulmuş tüzel kişiler başvurabilir. Dolayısı ile kooperatiflerin bu yarışmalara katılması ve yatırım yapması olanağı bulunmamaktadır.

5.1.2. Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği Açısından İnceleme:

9.5.2021 tarihli ve 31479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğine göre tüketiciler tüketimlerini birleştirip kooperatif üzerinden elektrik üretimi yapabilmektedirler. Bu mevzuata göre tüketim birleştirme yoluyla,

- Aynı dağıtım bölgesi içinde,
- Ortak bağlantı noktası şartı aranmaksızın,
- En az (7) aynı tür abone tarafından kurularak ve ortak sayısı ile paralel olarak,
- Ortakların sözleşme güçleri toplamı kadar elektrik üretimi yapabilecektir.

Bu iş ve işlemleri yürütebilmek için ortakların elektrik abonesi olmaları zorunludur. Ülkemizde misafir olan ve geçici barınma statüsündeki kişilerin elektrik aboneliği olmadığından bu modelin çalışması mümkün değildir.

Bu kişiler çalışma izni alıp 99 numara ile başlayan bir kimlik sahibi olduklarında veya Türkiye’de konut satın aldıklarında kendi adlarına elektrik aboneliği elde edebilirler. Elektrik tüketimi olan ve kendi adına elektrik aboneliği olan tüm kişiler bu tür kooperatiflere ortak olabilirler.

CK BOĞAZİÇİ ELEKTRİK web sitesinden alınan bilgiye göre mesken aboneliği için,

- Hesap veya sayaç numarası
- Kimlik belgesi (TC kimlik numarası şart)
- DASK No. veya poliçe
- Kira kontratı veya tapu (adreste başkasının üzerine mevcut bir abonelik varsa) gerekmektedir. (<https://www.ckbogazici.com.tr/tr/nasil-abone-olabilirim>)

Bu bilgiye göre TC kimlik numaraları olmadığı için abone olamayacaklar ve bu imkândan yararlanamayacaklardır.

Ülkemizde yasalara göre konut satın almış ve TC vatandaşı olmuş olan kişiler olabilir. Bu kişiler elektrik abonesi ise sadece sözleşme güçlerinin toplamı kadar bir başvuru yapabileceklerdir. Öztüketime yönelik bu sistemde kullanılmayan elektriğin şebekeye satılması aktif enerji bedeli üzerinden olacağından (şu anda ödenen elektrik bedelinin yaklaşık %50’si) kooperatif ortakları için anlamlı bir gelir olmayacaktır.

Elektrik aboneliği alırken bölgedeki dağıtım firması ile bir elektrik sözleşmesi yapılır ve bu sözleşmede ilgili abonenin tüketimine göre bir sözleşme gücü tespit edilir. Kişiler veya kurumlar Lisanssız Elektrik Yönetmeliği kapsamında bir üretim tesisi kurmak istediklerinde maksimum olarak sözleşme güçleri kadar bir üretim tesisi kurabilirler. Kurdukları üretim tesislerinde önce kendi elektrik ihtiyacını karşılarlar (mahsuplaşırlar) artan kısmı ise Aktif Enerji fiyatından satabilirler. Bir konut 100 TL’lik bir elektrik tükettiğini varsayarsak kurulan tesisten şebekeye satış yaptığında belki 50 TL’lik bir gelir elde edecektir. Bu da yapılacak yatırım ve bu yatırımın geri dönüş süresi düşünüldüğünde çok anlamlı bir yatırım olmayacaktır.

5.2. Hizmet Kooperatifi Kurulması ve Potansiyeli

Bölgede hizmet kooperatifi kurup bölgede kurulu güneş enerjisi tesislerine bakım onarım ve işletme hizmeti verilmesi mümkündür. Ayrıca bölgede yeni kurulacak tesisler için projelendirme ve montaj hizmeti verilebilir. Önce bu sektörün bölgedeki büyüklüğüne ve yaratabileceği istihdam olanına bakılması gerekir. Bu hizmet modelinin neleri kapsayacağını, yörenin ve bölgenin ekonomik ihtiyaçları ve kapasitesi belirleyecektir.

Hizmet kooperatifi kurulduğunda geçici sığınmacı statüsündeki kişilerin bu kooperatife ortak olmaları önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. TC vatandaşı 7 kişi bir araya gelerek kooperatif kurulumunu gerçekleştirebilirler. Tüm REMİ katılımcıları bu kooperatife ortak olabilirler. Kurulacak hizmet kooperatifi aşağıdaki işleri yapabilirler:

1. Güneş enerjisi alanında iş ve istihdam imkânlarını araştırabilir,
2. Güneş enerjisi alanında ortakların yapacağı bakım onarım işletme montaj konularını pazarlar,
3. İhalelere katılır, gelirleri ortakları ile paylaşır,
4. Diğer kooperatiflerle işbirliği yapar,
5. Ortakların mesleki olarak gelişmelerini sağlar,
6. Ulusal ve uluslararası kuruluşlarda yardım bağış alır, ortaklarını bu olanaklardan yararlandırır,
7. Ortakların ihtiyaç duyacağı danışmanlık (sosyal, hukuki, kültürel vb.) hizmetlerini organize eder,

Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre yeni kurulacak güneş enerjisi tesislerinde panel üretimi ve montajı için istihdam oranı 12 kişi/MW ve tesisin işletilmesi bakım onarımı için 1,5 kişi/MW alınmaktadır. (M. Güllü - Z.Kartal,2021)

Bölgede şu anda 1574 adet güneş enerjisi santrali çalışmakta ve bu tesislerin kurulu gücü 1471 MW'tır. Bunun anlamı bölgedeki güneş enerjisi tesislerinin bakım onarım ve işletilmesi için en az 2200 personele ihtiyaç vardır. Bunun yanında YEKA GES 3 ihalesi kapsamında önümüzdeki 2 yıl içerisinde kurulması planlanan 10 tesiste 170 MW'lık bir güç vardır. Kurulacak tesislerin üretim proje ve montaj işleri için ise 2 bin 40 kişilik bir istihdam öngörülmektedir. Bölgedeki güneş enerjisi istihdam potansiyelinin yaklaşık 4 bin 250 kişi olduğu düşünüldüğünde bu sektörde kurulacak bir hizmet kooperatifinin çalışma olasılığının fazla olduğu düşünülmektedir.

Kurulacak hizmet kooperatifinin yönetim kurulu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından oluşması zorunludur. Geçici sığınmacı kişilerin kooperatif ortaklığı konusunda herhangi bir engel yoktur. Böyle bir kooperatif bölgedeki yerel yönetimler (proje ortağı Gaziantep Sanayi Odası, OSB veya Büyükşehir Belediyesi) tarafından kurulabilir ve REMİ proje katılımcılarının bu kooperatife ortaklıkları sağlanabilir.

Kooperatif ortağı olan REMİ projesi katılımcıları aşağıdaki evraklar ile birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurarak çalışma izni talep edebilirler. Yapılacak başvuru bireysel olabileceği gibi kooperatif aracılığı ile toplu olarak da yapılabilir.

Hizmet kooperatifi ortaklarının çalışma izni alabilmek için hazırlaması gereken başvuru evrakları;

Kooperatiften istenen belgeler;

- Kooperatif Tescilinin Yayınlandığı Ticaret Sicil Gazetesi
- Kooperatif Faaliyet belgesi
- Kooperatif Vergi Levhası veya mükellefiyet yazısı
- Yetkili Müdür E-imzası
- Kooperatife ait 26 haneli aktif SGK dosya numarası

Kooperatif ortaklarından İstenen belgeler;

- Geçici Koruma Kapsamında olanlar için;
 - Kimlik Fotokopisi
 - Fotoğraf
 - Evli ise eşinin Adı ve Soyadı
- Pasaportlu olanlar için;
 - Pasaport Çeviri yeminli tercüme onaylı
 - Diploma Çevirisi yeminli tercüme onaylı
 - Fotoğraf
- Evli ise eşinin Adı ve Soyadı

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri ve bu konudaki mevzuat diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında daha çok yenidir. Başarılı kooperatifler kurulup vatandaşların bu kooperatiflere üye olmaları ve kendi elektriğini kendilerinin üretmesi, daha sonrada elde edilen gelirin paylaşılması için birçok yasal düzenleme gerekmektedir.

Gezegemimizin karşı karşıya kaldığı İklim Krizi ile mücadele edebilmemiz için, özellikle enerji üretim biçimimizi ve kullanımını değiştirmemiz gerekmektedir. Hızlı bir şekilde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmemiz, sağlıklı bir gelecek için de önemlidir. Özellikle de bu enerji biçimini değiştirirken, yerel katılımın da sağlanması ve gerekliliği öncelik olmalıdır. Yerel katılım açısından kooperatifler en önemli unsurdur ve geliştirilmesi için kamunun desteği de önemlidir. Yerel Kalkınma açısından ise burada özellikle üzerinde durduğumuz Hizmet Kooperatifi modeli, kapsamının da geniş olması, kolay istihdam yaratabilmesi, yerel ekonomiye olumlu etkileri nedeniyle öncelik verilmesi gerekmektedir.

Yenilenebilir enerji kooperatifleri bir yatırım aracıdır ve istihdamdan çok yatırıma yönelik bir anlayışla kurgulanması gerektirir. Ülkemizde yenilenebilir enerji kooperatifi elektrik abonelerinin öztüketimi birleştirilerek kurulabilmekte ve üretilen elektriğin tüketimden artan kısmı şebekeye satılabilmektedir. Geçici sığınmacı statüsündeki kişilerin yenilenebilir enerji kooperatifi kurmaları için çalışma izni almaları yeterlidir. Ayrıca bir tasarruf ve daha ötesinde gelir bölüşümü esasına dayalı bu kooperatif modeli için önemli miktarda sermaye gerekecektir. Bir kooperatif 7 kişinin bir araya gelmesi ile kurulabilir. Anlamlı bir güneş enerjisi sözleşme gücü elde edebilmek için 7 kişi yeterli değildir. Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi en az 60 -70 üye gerekmektedir. 100 üyeli bir kooperatif kurulduğunu ve tüketimleri birleştğinde 500 kW a ulaştıklarını varsayarsak bir böyle bir tesisin ortalama maliyeti 350.000 USD olacaktır. Bu yatırımı yapabilmek için üye başına 3500 USD vermeleri gerekecektir. Çalışma izni veya vatandaşlık almış kişilerin böyle bir yatırımı yapmaları için en az 10-15 yıl bu ülkede kalmalarının garantisi olmalıdır.

Hizmet kooperatifi kurulabilmesi için yine en az 7 kişi bir araya gelmesi gereklidir. 6102 sayılı TTK’nın 337/1’inci maddesinde “Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler kurucudur” denilmektedir. TC vatandaşı olma şartı burada yoktur. Kooperatif kurulduğunda sadece yönetim kurulu üyelerinin TC vatandaşı olma şartı vardır. Dolayısı ile kurulacak bir kooperatifin yönetim kurulu için geçici sığınma statüsündeki kişiler dışında TC vatandaşı en az 3 kişilik bir ortak gerekmektedir. Uluslararası kuruluşlar bu projelerde finansman olanakları sağlayıp danışmanlık hiz-

meti verebilirler. Kooperatifin kurulması ve kooperatif hizmetlerinin sürdürülebilirliği proje ortağı yerel kuruluşların katkıları ile olacaktır.

Gaziantep Sanayi Odası gibi REMİ projesi ortağı kurumlardan, OSB veya yerel yönetimlerden seçilecek 3 kişi hizmet kooperatifine ortak olabilir ve yönetim kurulu olarak görev yapabilir. Geçici sığınmacı statüsündeki üyelerin kooperatif çatısı altında çalışmaları vergisel ve SGK primleri açısından incelenmiş olup bu kişiler yaptıkları işler için tahsilatları kendileri yapıp kendi SGK primlerini ödemelerinde yasal bir olumsuzluk görülmemektedir. Kooperatifler vergilendirme mevzuatı açısından diğer tüzel kişiliklerden ayrı tutulmamaktadır. Bu çalışmaları kooperatifler yapsa ve ortaklarına geliri paylaştırsa yaklaşık %40 düzeyinde vergi ödemesi gerekmektedir. Kısıtlı olanaklarla kurulan kooperatiflerin bu vergi yükü altında faaliyet göstermesi çok mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla kooperatifler sadece hizmetin tanıtım ve pazarlamasını yapmak, sözleşme imzalamak, çalışmak ve verilen hizmetin tahsilatını yapmak kooperatif ortaklarının bireysel olarak yapmaları gereken iş ve işlemler olduğu değerlendirilmektedir.

Bölgede güneş enerjisi işletme ve bakımı alanında yaklaşık 4.000 kişilik istihdam potansiyeli vardır. Hem belediyenin kendi güneş enerjisi tesisleri, hem sanayi odası üyelerinin kendi firmaları için kurduğu güneş enerjisi sistemleri hem de bölgedeki yatırımcıların kurup işletmekte olduğu tesisler bu imkânı sağlamaktadır. Ayrıca önümüzdeki yıl kurulması planlanan 170 MW lık tesis te sadece işletme ve bakımı değil kurulum ve montaj açısından bölgedeki istihdama katkı sağlayacaktır. Ayrıca REMİ projesi kapsamında kurulan 3 güneş enerjisi tesisinin işletme ve bakımı bu kooperatif ortaklarına verilerek bu alanda ilk adım gerçekleştirilmiş olur.

4817 numaralı Yabancıların Çalışma İzni Kanunu'na göre ülkemizde ticari bir şirket ortağı çalışma izni alabilmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapılacak başvuru ile çalışma izni alınabilmektedir. Ülkemizdeki geçici sığınmacı statüsünde bulunan REMİ proje katılımcıları kurulacak hizmet kooperatifine üye olduklarında bu ortaklığı belgeleyen ve kooperatif tüzel kişiliğini gösteren belgelerle başvuru yapabilir. Alınacak çalışma izni ile kendi adlarına çalışmaları mümkündür. Burada kooperatif bu iş kolunda istihdam sağlanması adına kooperatifin konusu olan hizmetlerin tanıtım ve pazarlamasını yapmakla yükümlü olabilir. Güneş enerjisi firmaları ile işletme ve bakım sözleşmelerini kooperatif ortağı olan kişiler kendileri yapar ve bu konu ile ilgili yasal yükümlülüklerden kendileri sorumlu olacaktır. Kooperatifin bu kişileri kendi bünyesinde çalıştırıp maaş ve SGK yükümlülüklerini kooperatif tarafından karşılanması kooperatife vergisel yükümlülükler getireceği açısından tercih edilmeyeceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak REMİ projesi katılımcılarının aldıkları eğitim üzerine istihdamlarının en olası tarafı "Güneş Enerjisi Tesisleri için planlama, kurulum, işletme ve bakımı" konusunda kurulacak bir "HİZMET KOOPERATİFİ" ne ortak olmaları, bu ortaklık vasıtası ile çalışma izni almaları ve bölgede bu alanda çalışmaya başlamalarıdır.

Yukarıda açıklanan etkenler ve olası senaryo ışığında geçici sığınmacı statüsündeki kişilerin yenilenebilir enerji kooperatifi kurmaları pek mümkün görülmemektedir.

Konu bu çerçeveden alındığında proje ortaklarının HİZMET KOOPERATİFİ kurulması, yönetim ve kurullarının oluşturulması aşamasında REMİ katılımcılarına destekleri önem arz etmektedir. Kooperatif kurulması ve tescilinden sonra kooperatif ortaklarına çalışma izni alınması ve daha sonra da bölgedeki güneş enerjisi tesislerine kooperatif ana sözleşmesinde belirtilen hizmetlerin tanıtım ve pazarlamasını yapması gerekmektedir.

Bu şekilde bir organizasyon kurulması ve bu sistemin çalışması REMİ projesinin sürdürülebilir sonuçlara ulaşması açısından önemli görülmektedir.

7. KAYNAKÇA

1. Bauwens, T., Gotchev, B. & Holstenkamp, L., 2016. What drives the development of community energy in Europe? The case of wind power cooperatives. *Energy Research and Social Sciences*, Volume 13, pp. 136-147.
2. Çalışkan M., Renewable energy potential of Turkey and the region, Kick-off REMI Project Private Sector Cooperation, 24.10.2019, Gaziantep.
3. DGRV, 2020. *Energy Cooperatives in Germany. State of the Sector 2020 Report*, DGRV.
4. Friends of Earth Europe, Energy Cities, REScoop, 2020. *Energy Communities: A Practical Guide to Reclaim Power*
5. Holstenkamp, L., 2015. *Aufstieg und Niedergang von Elektrizitätsgenossenschaften in Deutschland. Arbeitspapierreihe Wirtschaft & Recht*, Volume 22
6. Klagge, B. & Meister, T., 2018. *Energy cooperatives in Germany – an example of successful alternative economies?*. *Local Environment*, pp. 2-19.
7. Morris, C., 2019. *Community Energy in Germany: More than just Climate Change Mitigation*, Berlin : Agentur für Erneuerbare Energie e.V .
8. Müller, J. & Holstenkamp, L., 2015. *Zum Stand von Energiegenossenschaften in Deutschland, Aktualisierter Überblick über Zahlen und Entwicklungen*, Lüneburg: Leuphana Universität Lüneburg .
9. *Renewables 2021 Global Status Report*: https://www.ren21.net/gsr-2021/chapters/chapter_01/chapter_01/
10. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı- Lisanssız Elektrik üretimi: <https://enerji.gov.tr/eigm-yenilenebilir-enerji-uretim-faaliyetleri-lisanssiz-elektrik-uretimi>
11. T.C. Ticaret Bakanlığı, <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatif-nasil-kurulur>
12. T.C. Ticaret Bakanlığı, *Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Hizmet Kooperatifi Anasözleşmesi*.
13. *The Power Of Community Energy Report*,2021.
14. Troya Çevre, 2017a. *Enerji Kooperatifleri Sonuç Kitabı*.
15. Troya Çevre, 2017b. *Enerji Kooperatifleri El Kitabı: Topluluk Bazlı Enerji Üretim*.

16. Volz, R., 2012. *Bedeutung und Potenziale von Energiegenossenschaften in Deutschland. Informationen zur Raumentwicklung, Volume 9/10, pp. 515-524*

17. M. Güllü - Z.Kartal Türkiye’de yenilenebilir enerji Kaynaklarının İstihdama Etkisi, , Sakarya İktisat Dergisi cilt 10, sayı 1, 2021, S. 36-65

EKLER

EK- 1 KOOPERATİF KURULUŞ İŞLEMLERİ

EK-2 YENİLENEBİLİR ENERJİ KOOPERATİFİ ANA SÖZLEŞME ÖRNEĞİ

EK-3 HİZMET KOOPERATİFİ ANA SÖZLEŞMESİ ÖRNEĞİ

**EK-4 HİZMET KOOPERATİFİ İÇİN GES TESİSLERİ BAKIM-ONARIM-İŞLETME
GÖREV LİSTESİ**

KOOPERATİFLERİN KURULUŞ İŞLEMLERİ (Bu kısım Tic bakanlığı web adresinden alınmıştır)**1. Kooperatifler nasıl kurulur?**

Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak anasözleşme ile kurulur. Anasözleşmedeki imzaların Ticaret Sicili Müdürlüğüne onaylanması gerekir (KK.m.2 f.1).

Kooperatifler Kanunu'nda (KK) kimlerin kurucu olacağı ve kimlere kurucu deneceği açıklanmamıştır. Bu nedenle, bu konuda KK m. 98 yollamasıyla TTK'nın anonim şirketlere ilişkin maddelerine bakmak gerekir. 6102 sayılı TTK'nın 337/1'inci maddesinde "Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler kurucudur" denilmektedir.

Bu tanıma göre, bir kimsenin kurucu sayılabilmesi için;

1. Ana sözleşmeyi düzenleyip imza eden,
2. Ana sözleşmede sermaye olarak gösterilen parayı veya ayn'ı taahhüt eden kimse olması gerekir.

2. Ana sözleşmenin hazırlanması imzalanması ve tasdiki

Kooperatif kuruluşu için yedi kişi bir araya geldikten sonra, ana sözleşmenin hazırlanması ve her sayfasının 7 kurucu ortak tarafından imzalanması ve imzaların da ticaret sicili müdürlüğüne tasdik ettirilmesi gerekir. Uygulamada Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan (KK.m.88) örnek ana sözleşmelerden yararlanılmaktadır. Ancak, örnek ana sözleşmeleri kullanmak zorunlu değildir. KK m. 4'deki hükümleri taşımak ve kanunun emredici hükümlerine uymak kaydıyla, kurucular istedikleri şekilde ana sözleşme hazırlayabilirler. Ancak bu durumda, kuruluş izninin Ticaret İl Müdürlüğünden değil de, Ticaret Bakanlığı'ndan alınması gerekmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin i bendinde; "Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst birlikleri, yapı kooperatifleri ve üst birlikleri hariç olmak üzere, tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile genel hükümlere tabi kooperatif ve birliklerin kuruluşuna, işleyişine ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak, kooperatifleri ve üst kuruluşlarını denetlemek veya denetlettirmek" denilmek suretiyle hangi tür kooperatiflerin kuruluş, işleyiş ve denetimlerine ait işlem ve hizmetlerin Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından yürütüleceği belirlenmiştir.

Söz konusu maddeye göre Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün kuruluş izni vereceği kooperatifleri şu şekilde sıralamak mümkündür.

Ülkemizdeki kooperatiflerin çeşitleri genel olarak çeşitleri Tarım Satış Kooperatifleri, Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatifleri, Karayolu ve denizyolu Yük ve Yolcu Taşıma Kooperatifleri, Kadın kooperatifleri, Tüketim Kooperatifleri, Temin Tevzi Kooperatifleri, Turizm Geliştirme Kooperatifleri, Küçük Sanat Kooperatifleri, Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama Kooperatifleri, Pazarcular İşletme Kooperatifleri, Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri, Karşılıklı Sigorta Kooperatifleri, Eğitim Kooperatifleri, Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifleri, Hizmet Kooperatifleri, Çocuk Bakım Hizmetleri Kooperatifleri, Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifleri, Yayıncılık Kooperatifleri, Site İşletme Kooperatifleri, Hâl İşletme Kooperatifleri ile Bu kooperatiflerin üst kuruluşları (Birlikler) şeklinde sıralanabilir.

Ancak, Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü; karayolu yük, karayolu yolcu tüketim, turizm geliştirme, temin tevzi, küçük sanat, yaş sebze ve meyve pazarlama, kadın girişimi üretim ve işletme, eğitim ve hizmet kooperatifleri için örnek anasözleşmelerin aynen kabul edilmesi şartıyla izin verme yetkisini Ticaret İl Müdürlüklerine devretmiştir.

Aynı şekilde, anasözleşmelerde; unvan, merkez, sermaye ve paylar konusunda yapılmak istenen değişikliklere ilişkin izin işlemleri de Ticaret İl Müdürlüklerince yapılmaktadır.

3. Bakanlığa (veya İl Müdürlüğüne) verilecek dilekçe ve eklenecek belgeler

Kooperatife kuruluş izninin verilmesi hususunda, izin merciine hitaben iki nüsha dilekçe yazılır. Bu dilekçede kurucular tarafından taahhüt edilen nakdi sermayenin ¼'ünün, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na bağlı bir bankada, kurulmakta olan kooperatif adına açılacak özel bir hesaba, sadece kooperatifin kullanabileceği şekilde yatırıldığı açıkça belirtilir. Bu dilekçenin aslı izin merciine verilirken, sureti kooperatifteki kuruluş dosyasında muhafaza edilir.

İzin merciine aşağıdaki belgeler verilir.

- a) İzin dilekçesi: İzin dilekçesinin kurucular adına, bir veya birkaç tarafından imzalanması yeterlidir.
- b) Anasözleşme: Kurucuların imzasını taşıyan ikisi ticaret sicili müdürü onaylı, dördü onaylı örnekten fotokopi çekilmiş altı adet anasözleşme izin merciine verilir.
- Kooperatif eğer Bakanlıkta kuruluyorsa, Bakanlık kuruluşu ilişkin şerhini düştükten sonra, fotokopi olan iki nüshayı alı koymakta, diğer dört nüshayı kuruculara iade etmektedir. Bakanlık alı konan 1 nüshayı kendi kuruluş dosyasına kaldırmakta, diğer nüshayı kooperatifin merkezinin bulunduğu Ticaret İl Müdürlüğüne göndermektedir.
- Kooperatif Ticaret İl Müdürlüğünde kuruluyorsa, ilgili Müdürlük kuruluşu ilişkin şerhini düştükten sonra, fotokopi olan bir nüshayı alı koymakta, diğer beş nüshayı kuruculara iade etmektedir.
- c) Kuruluş bilgi formu: Söz konusu formda, kooperatifin unvanı ve adresi ile kurucu ortak sayısı, varsa telefonu yazılır. Ayrıca, forma ilk yönetim ve denetim kurulu üyelerinin kimlik bilgileri de yazılır.
- d) Banka dekontu: Kooperatifin kuruluş sermayesinin en az ¼'ünün kurulmakta olan kooperatif adına, bir bankada açılan özel bir hesaba yatırıldığını gösteren banka dekontu alınmalıdır.
- e) Adli sicil belgeleri: İlk yönetim ve denetim kurulu üyelerine ait adli sicil belgeleri ile seçilme şartlarından belge ile kanıtlanması mümkün olmayanlar için (hısımlar, akrabalık ve sair) yazılı taahhütname verilmelidir.

Ayrıca, kooperatif türlerine göre yukarıda belirtilenlere ek olarak bazı belgeler de istenmektedir. Örneğin "Karayolu Yük Taşıma Kooperatifi"nin kurulması sırasında; yukarıdakilere ek olarak,

- 1) Kuruculara ait yük taşımaya uygun aracın noter tasdikli ruhsatnamelerinin bir örneği,
- 2) Aracın kiralık olması halinde, kira sözleşmesinin noter tasdikli bir örneği,
- 3) Araç mülkiyeti birden fazla kişiye ait ise ortak olacak kişiye diğerleri tarafından verilmiş muvafakatname'nin noter tasdikli bir örneği,
- 4) İlgili Vergi Dairesinden alınacak vergi mükellefiyet belgesi,
- 5) Oda (Meslek kuruluşu) kayıt belgesi istenmektedir.

4. Bakanlığın (veya İl Müdürlüğünün) yapacağı inceleme ve izin

İzin mercii, kuruluş başvurularını iki yönlü incelemektedir. Bunlar; şekil yönünden ve esas yönündendir. Şekil yönünden inceleme, daha önce saydığımız belgelerin mevcut olup olmadığını, bu belgelerle anasözleşmenin genel kabul gören şekilleri içerip içermediğini araştırmaktan ibarettir. Esas yönünden incelemede ise anasözleşmenin Kooperatifler Kanunu'nun emredici hükümlerine aykırılık taşıyıp

taşımadığı ve Kooperatifler Kanunu gereği anasözleşmeye konulması zorunlu hükümlerin konulup konulmadığı araştırılır.

5. Kuruluş için kooperatifin tescil ve ilanı

Kooperatifin tescili ticaret sicilinde yapılır. Ticaret sicili, Ticaret Bakanlığı'nın gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulur. Bir yerde oda mevcut değilse veya yeterli teşkilatı yoksa, ticaret sicili, Ticaret Bakanlığı'na belirlenecek bir odadaki ticaret sicili müdürlüğü tarafından tutulur. Ticaret sicili müdürleri, kaydı istenilen olayın tescili için Kanun ve Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin öngördüğü bütün koşulların yerine getirilmiş olup olmadığını incelemekle yükümlüdür.

Tescilin şekli ile ilgili Kooperatifler Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda Türk Ticaret Kanunu'na gitmek gerekir. Buna göre;

Tescil ilgililerin (kurucuların) talebi üzerine bir dilekçe ile yapılır (TTK.m.28, 29).

Dilekçede imzaları bulunanların kimliklerini ispat etmeleri zorunludur. Ancak, dilekçedeki imzalar ticaret sicili müdürlüğünce onaylanmışsa, ayrıca kimliğin ispatlanmasına gerek yoktur (TTK.m.29).

Tescil süresi 15 gündür (TTK.m.30, f.1).

Ancak ticaret sicil müdürlüğünün yetki alanı dışında oturanlar için bu süre 30 gündür (TTK.m.30, f.3).

Tescil talep süresi, izin merciinin kuruluş iznini vermesinden itibaren başlar (TTK.m.30, f.2).

Müdürlüğe başvuru yazılı şekilde ya da elektronik ortamda yapılır.

Dilekçede istem açıkça belirtilir ve tescil edilecek olgular gösterilir. Dilekçeye doğrulayıcı belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri eklenir.

Bir kooperatifin kuruluşunun tesciline ilişkin başvuruda müdürlüğe tescil talep dilekçesi ekinde aşağıdaki belgeler verilir (TSY.m.109):

- a) Kurucuların imzaları ticaret sicili müdürü tarafından onaylanmış kooperatif anasözleşmesi.
- b) Kooperatif kuruluşuna izin veren makamın izin yazısı.
- c) Kooperatifi temsil ve ilzama yetki verilen kişilerin ticaret sicili müdürü huzurunda kooperatif unvanı altında atılmış imza beyannameleri ile gerekli görülen diğer belgeler.

Belgeler, hukuki gereklere uygun şekilde onaylanarak imzalanır. Onaylı örnekler elektronik ortamda da hazırlanabilir.

Başvurunun elektronik ortamda yapılması halinde dilekçe ve belgeler güvenli elektronik imza ile imzalanır.

Dilekçe tescil isteminde bulunmaya yetkili kişi veya kişilerce imzalanır.

Dilekçe sahibi kimliğini ispat etmek zorundadır. Dilekçedeki imza, ticaret sicili müdürlüğünce onaylanmış veya güvenli elektronik imza ile imzalanmışsa, ayrıca kimliğin ispatlanmasına gerek yoktur. Ticaret sicili müdürü tarafından onaylanmamış veya güvenli elektronik imza ile imzalanmamış dilekçelerde imza bakımından her türlü karşılaştırmayı yapar, ilgilinin sicil dosyasında istemde bulunan kişinin daha önceden verdiği onaylı imza beyannamesi varsa bununla karşılaştırır, gerek gördüğü takdirde dilekçe altındaki imzanın ticaret sicili müdürlüğünce tasdik edilmesini ister.

6. Taahhütname

Müdürlük; kooperatifin tescilini isteyenlerden tescil dilekçesi ve imzalara ait belgelerden ayrı olarak bir de taahhütname ister.

Taahhütnamede; kooperatifin unvanı, sermayesi, merkezi, kooperatifin kuruluş tarihi açıkça gösterilir.

Taahhütnamenin altına içerdiği bilgilerin doğru olduğu, aksinin tespit edilmesi durumunda sorumluluğun taahhütnameyi imzalayan kişi ya da kişilere ait olduğu yazılarak imzalanır.

Taahhütnamede yer alması gereken bilgiler başvuru dilekçesinde de beyan edilebilir. Bu durumda ayrıca taahhütname aranmaz.

7. Sicil müdürünün yapacağı inceleme

Sicil müdürünün yapacağı incelemeye ilişkin de KK'da bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda TTK'ya gitmek gerekir. Buna göre sicil müdürü aşağıda yer alan konuları incelemekle yükümlüdür (TTK md. 32, 33);

- 1) Tescil için aranan yasal şartların var olup olmadığını incelemek.
- 2) Anasözleşmenin, kanunun emredici hükümlerine aykırı olup olmadığını ve kanunun zorunlu kıldığı hükümleri taşıyıp taşımadıklarını araştırmak.
- 3) Tescil edilecek hususların gerçeğe uygun olup olmadığını incelemek.
- 4) Tescili istenen hususların üçüncü kişilerde yanlış bir kanı uyandıracak nitelikte olup olmadığını incelemek.
- 5) Tescili istenen hususların kamu düzenine aykırı olup olmadığını araştırmak.

8. Tescil ve ilan edilecek hususlar

KK'nun 3'üncü maddesine göre, tescil ve ilan edilecek hususlar şunlardır:

- 1) Ana sözleşme tarihi,
- 2) Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- 3) Kooperatifin unvanı ve merkezi,
- 4) Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- 5) Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
- 6) Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
- 7) Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
- 8) Yönetim Kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
- 9) Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,

10) Kooperatifin şubeleri: Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

Kooperatiflerle ilgili olarak yukarıda yer almayan hususlara ilişkin tescil başvurularında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanır.

9. Sicil tasdiknamesinin alınması

Kooperatifin kuruluşunun ticaret siciline tescilinden sonra, sicil müdürünce bir sicil belgesi (tasdiknamesi) düzenlenerek ilgililere verilir (TSY.m.16).

Bu belgede; MERSİS numarası, kooperatifin ticaret unvanı, kooperatifin faaliyet alanı, kooperatifin sermayesi, belge düzenlendiği sırada kooperatifi temsile yetkili olanlar gibi bilgilere yer verilir. Tasdiknamenin kullanılamaz hale gelmesi veya kaybı halinde ilgililerin talebi üzerine, gideri ve harcı tahsil edilerek yeni tasdikname düzenlenir. Sicil tasdiknamesi; tasdiknamede yer alan bilgilerde herhangi bir değişiklik olmadığı veya yenisi düzenlenmediği sürece geçerlidir.

10. İlan

Tescil edilen olgular, Kanunda veya Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde aksine bir hüküm bulunmadıkça ilan olunur. Yukarıda sayılan işlemler tamamlandıktan sonra, Ticaret Sicili Müdürü, MERSİS üzerinden Ticaret Sicili Gazetesine, bir yazı ekinde ilan edilecek hususları gönderir.

11. Tescil ve ilanın üçüncü kişilere etkisi

Sicil kayıtları, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin sicil gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur. Bir olgunun tescil ile beraber derhal üçüncü kişiler hakkında sonuç doğuracağına veya sürelerin derhal işleyeceğine ilişkin özel hükümler saklıdır. Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmez.

Tescili zorunlu olduğu halde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan edilmemiş bir olgu, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

İÇİNDEKİLER

KONU	MADDE	KONU	MADDE
BİRİNCİ BÖLÜM		Bilançonun Tasdiki ve İbra	36
KURULUŞ	1	İbranın Etkisi	37
TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE			
ANASÖZLEŞME	2		
DEĞİŞİKLİĞİ			
UNVAN	3	Kooperatifin Uğradığı Zararın Tazmini	38
MERKEZ	4	Kararların Tesiri	39
SÜRE	5	Kararların İptali	40
AMAÇ VE FAALİYET KONULARI	6	Genel Kurul Tutanağı	41
İKİNCİ BÖLÜM		Genel Kurul Karar. Tescil ve İlanı	42
SERMAYE	7	Bakanlığa Gönderilecek Belgeler	43
PAYLAR	8	YÖNETİM KURULU	
PAYLARIN ÖDENMESİ	9	Seçimi ve Süresi	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler	45
ORTAKLIK İŞLEMLERİ		Görev ve Yetkileri	46
Ortaklık Şartları	10	Görev Bölümü ve Toplantılar	47
Ortaklığa Kabul	11	Müzakereye Katılma Yasağı	48
Ortak Sayısı	12	Kooperatifin Temsil ve İlzamu	49
Ortaklıktan Çıkma	13	Üyeliğin Boşalması	50
Ortaklıktan Çıkama	14	Sorumluluk ve Yasak Muameleler	51
Ortaklığı Sona Erenlerle Hesaplaşma	15	Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri	52
Ölen Ortağın Durumu	16	Murahhas Üye	53
Ortaklığın Devri	17	Müdür ve Diğer Personel	54
Kooperatife Tekrar Girme	18	DENETİM KURULU	
Ortaklık Senedi	19	Seçimi ve Süresi	55
Ortakların Şahsi Sorumlulukları	20	Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler	56
Ortaklık Payı Dışındaki Ödemeler	21	Görev ve Yetkileri	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		Denetçi Raporunun Değiştirilmesi	58
KOOPERATİFİN ORGANLARI VE	22		
YÖNETİM			
GENEL KURUL		Sorumluluk	59
Görev ve Yetkileri	23		
Oy Hakkı ve Temsil	24	Denetim Kurulu Üyeliğinin Boşalması	60
Toplantı Şekilleri ve Zamanı	25	Denetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri	61
Toplantı Yeri	26		
Çağrıya Yetkili Organlar	27	BEŞİNCİ BÖLÜM	
Çağrının Şekli	28	KOOPERATİFİN HESAPLARI VE	
		DEFTERLERİ	
Bütün Ortakların Hazır Bulunması	29	HESAPLAR	62-69
Bakanlığa Müracaat ve Gönderilecek Belgeler	30	DEFTERLER	70-80
Gündem	31	ALTINCI BÖLÜM	
Ortaklar Cetveli	32	DAĞILMA VE TASFİYE	81-88
Görüşme ve Karar Nisabı	33	YEDİNCİ BÖLÜM	
Top. Açılması ve Toplantı Başkanlığı	34	ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER	89-93
Oy Kullanmanın Şekli	35		

YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ, TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ, UNVAN, MERKEZ VE ŞUBELER, SÜRE, AMAÇ VE FAALİYET KONULARI

KURULUŞ:

Madde 1- Bu anasözleşmede isimleri, tabiiyetleri, adresleri ve taahhüt ettikleri sermaye payları gösterilen kişiler tarafından 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre değişir ortaklı, değişir sermayeli ve sınırlı sorumlu bir yenilenebilir enerji üretim kooperatifi kurulmuştur.

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ:

Madde 2- Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına iş ve işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur. Anasözleşmede yapılacak değişiklikler kuruluştaki usule bağlıdır.

UNVAN:

Madde 3- Kooperatifin unvanı, **SINIRLI SORUMLU**
YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM KOOPERATİFİ'dir.

MERKEZ:

Madde 4- Kooperatif merkezi'dır.

SÜRE:

Madde 5- Kooperatif süresizdir.

AMAÇ VE FAALİYET KONULARI:

Madde 6- Kooperatifin amacı, ortaklarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak üzere, elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuata uygun olarak yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üretmektir.

Bu amaçla kooperatif;

1) Elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuata uygun olarak, kendisinin ve kooperatif ortaklarının uhdesindeki/uhdelerindeki tesislerde tüketilen elektrik enerjisi tüketimlerinin birleştirmek suretiyle enerjisine dayalı lisanssız elektrik üretim tesisi ya da tesisleri kurar, işletir, bu tesislerden elektrik enerjisi üretir, ürettiği elektrikten kendisinin ve vekaleten ortaklarının ihtiyacını karşılar.

2) İhtiyaç fazlası elektriği elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirir.

3) Elektrik enerjisi üretiminde kullanılmak üzere gerekli olan her türlü makine, tesisat, nakil vasıtaları, cihaz, alet, edevat, sair menkul malları ve hakları satın alabilir, gerektiğinde satabilir, ithal edebilir, kullanabilir, kiralayabilir ve kiraya verebilir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

- 4) Enerji üretimine yönelik üretim alanlarını belirler, tesisler kiralar, satın alır, işletir. Arsa, arazi, bina ve gayrimenkul alır, her türlü tesisi kurar, inşa eder, işletir, devralır, kiralar, kiraya verir, gerektiğinde imal eder ve satar.
- 5) Kooperatifin kredi ihtiyacının karşılanması amacıyla yurtiçi veya yurtdışı ilgili finansman kuruluşlarına başvuruda bulunur, borçlanır, açılan kredinin zamanında ve amacına uygun kullanılmasını sağlayıcı tedbirleri alır.
- 6) Amacına uygun faaliyet konusu bulunan diğer kooperatifler ile işbirliği yapar. Amaçları doğrultusunda faaliyet gösteren şirketlere ortak olur.
- 7) Kooperatifin amacına yönelik araştırmalar yapar, bu konuda danışmanlık hizmeti alır, ortaklarını eğitir ve bu amaçla gerekli personel istihdam eder
- 8) İpotek alır-verir, gayrimenkule müteallik tevhit, ifraz, terk, irtifak hakkı tesisi ve benzeri tüm işlemleri yapar, aynı haklar tesis eder. Kısa, orta ve uzun vadeli istikrazlar akdedebilir.
- 9) Yerli ve yabancı şirketlerle anlaşmalar yapar, yurtiçi ve yurtdışı ihalelere girer, taahhütte bulunur. Kurucu olarak iştirak ettiği mevcut ya da kurulacak şirketlerin idare ve teknik organizasyonlarına katkı sağlar.
- 10) Amaçlarını gerçekleştirmeye uygun olarak faaliyette bulunan yerli ve yabancı ticari kuruluşlar ile ortaklıklar kurar, kurulmuş ortaklıklara katılır, bunların hisse senetlerini ve tahvillerini aracılık etmemek şartıyla alır ve satar.
- 11) Amaç ve faaliyet konularına giren sınai ve ticari yatırımlarda bulunur. Amacı ile ilgili olarak marka, ihtira beratları ve diğer sınai mülkiyet haklarını iktisap eder, devir ve ferağ eder ve bunlar üzerinde lisans anlaşmaları yapar.
- 12) Mevzuat hükümleri çerçevesinde izin, imtiyaz, ruhsatname, patent, lisans, know-how marka, fesihname, belge, alameti farika gibi sınai, mülkiyet haklarını ve emsali hakları iktisap eder veya tamamen üçüncü şahıslara devredebilir, kiraya verir, kiralar.
- 13) Gerektiğinde konusu ile ilgili eğitim, yayın, araştırma ve benzeri faaliyetlerde bulunur.
- 14) Amaçları doğrultusunda fonlar oluşturabilir.

İKİNCİ BÖLÜM SERMAYE VE PAYLAR

SERMAYE:

Madde 7- Kooperatifin sermayesi, ortakların taahhüt ettikleri payların toplam tutarlarından ibaret olup değişkendir. Herhangi bir tarihteki toplam sermayesi ise, mevcut ortakların taahhüt ettikleri pay adedi toplamının, bir ortaklık payı değeriyle çarpımına göre hesaplanır ve gerektiğinde bu tespiti yönelik yönetim kurulu kararı, belgeleri ibraz edilmek şartıyla ticaret siciline tescil ettirilir. Ancak, sermayenin en az haddi TL'dir.

Aynı sermaye konabilir. Kooperatif mevcut bir işletmeyi veya ayınları devralabilir. Aynı nev'inden sermaye konması halinde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 21 ve 22 nci maddelerine göre hareket olunur.

PAYLAR:

Madde 8- Bir ortaklık payının değeri 100.-TL'dir. Ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Ancak, her ortağın en az pay taahhüt etmesi zorunludur.

Ortaklık payları, bu anasözleşmenin 19'uncu maddesine göre düzenlenen ortaklık senedinde

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

gösterilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100-TL olarak itibar olunur.

PAYLARIN ÖDENMESİ:

Madde 9- Kurucuların taahhüt ettikleri pay bedellerinin en az $\frac{1}{4}$ 'ü tescilden önce, gerisi de kooperatifin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir.

Nakdî ödemeler, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na bağlı bir bankada, kurulmakta olan kooperatif adına açılacak özel bir hesaba, sadece kooperatifin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya anasözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, kooperatifin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece kooperatife öder.

Kurucuların sermayenin tamamını ödemeyi şartsız kabul ettikleri ve anasözleşmedeki imzaların ticaret sicil müdürlüğünce onaylandığı tarihten itibaren kooperatif üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ORTAKLIK İŞLEMLERİ

ORTAKLIK ŞARTLARI:

Madde 10- Kooperatife ortak olabilmek için aynı dağıtım bölgesi içindeki aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim abonesi gerçek ve/veya tüzel kişi olmak gerekir.

ORTAKLIĞA KABUL:

Madde 11- Gerekli şartlarını taşıyıp da tüketimlerini birleştirme yoluyla kooperatife ortak olmak isteyenler, enerji üretim ve tüketim faaliyetlerinde kooperatifin yetkilendirildiğine ilişkin bir vekalet sözleşmesi imzalayarak yönetim kuruluna başvururlar. Bu başvuru yazısına 10'uncu madde belirtilen ortaklık şartlarını taşıdığını gösteren belgeler eklenir. Ayrıca, bu başvuruda, anasözleşmenin tüm hükümlerinin ve getirilen yükümlülüklerinin kabul edildiği açıkça belirtilir.

Ortaklığa kabul yönetim kurulunun kararı ile gerçekleşir.

Yönetim kurulu, ortaklar ile ortak olmak için başvuranların 10 uncu maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığını araştırmak zorundadır.

Ortaklığa kabul veya ret kararı, ilgiliye 15 gün içinde yazı ile bildirilir, istekli, ortaklığa alındığı takdirde, kararın kendisine bildirildiği tarihten itibaren bir ay içinde sermaye taahhüdünün, diğer ortaklarca ödenmiş taksiti ile diğer ortakların her birinin o tarihe kadar ödemiş oldukları paralara eşit tutarı bir defada öder.

17'nci madde uyarınca devir yolu ile ortaklığa alınanlar hariç olmak üzere daha sonra ortaklığa kabul edileceklerden, yukarıdaki fıkrada belirtilen tutarın üzerinde para talep edilmesi, genel kurulun bu hususta karar alması halinde mümkündür.

ORTAK SAYISI:

Madde 12- Kooperatifin ortak sayısı en az 7 kişidir.

ORTAKLIKTAN ÇIKMA:

Madde 13- Her ortağın tüketim birleştirmeden ayrılması ancak hesap senesi sonundan en az bir ay önce yönetim kuruluna yazı ile başvurmak suretiyle mümkündür. Yönetim kurulu bu hükme uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, yazılı başvurunun kooperatif kayıtlarına girişinden itibaren bir ay içinde kabulden kaçınırsa, ortak, çıkma dileğini noter aracılığı ile yönetim kuruluna bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

ORTAKLIKTAN ÇIKARMA:

Madde 14- Durumları aşağıda gösterilen hallere uyanlar yönetim kurulu kararı ile ortaklıktan çıkarılır.

- 1) 10'uncu maddede belirtilen ortaklık şartlarından herhangi birini kaybedenler,
- 2) Parasal yükümlülüklerini 30 gün geciktirmeleri üzerine, yönetim kurulunca noter aracılığı ile yapılacak ihtar takip eden 10 gün içinde bu yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere yine aynı kurulca ikinci ihtar yapılır. İkinci ihtar takip eden bir ay içerisinde de yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,

- 3) Kooperatifin para, mal ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı mahkûm olanlar.

Çıkarma kararı gerekçeli olarak yönetim kurulu karar defteri ile ortaklar defterine kaydedilir. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere 10 gün içinde notere tevdi edilir. Ortak, çıkarma kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir veya genel kurula itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. Genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarma kararları kesinleşir.

Ortaklar, bu maddede gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılmazlar.

Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

ORTAKLIĞI SONA ERENLERLE HESAPLAŞMA:

Madde 15- Devir dışında bir nedenle ortaklığı sona erenlerin sermaye ve diğer alacakları, o yılın bilançosuna göre hesaplanarak bilanço tarihinden itibaren bir ay içinde geri verilir.

Ancak, ortaklığı sona erenlerin yerine yeni ortak alınması halinde eski ortağın 21'inci madde uyarınca alacakları derhal geri verilir.

Ayrılan ortaklar kooperatifin yedek akçeleri üzerinde bir hak iddia edemezler.

Ortaklığı sona erenlerin alacak ve hakları, bunları isteyebilecekleri günden itibaren beş yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.

ÖLEN ORTAĞIN DURUMU:

Madde 16- Ölen ortağın kanuni mirasçılarının üç ay içinde 10'uncu maddedeki ortaklık şartlarını taşıyan bir temsilci tayin ederek kooperatife bildirmeleri halinde ortaklık hak ve yükümlülükleri kanuni mirasçıları lehine devam eder.

Mirasçıların temsilci tayin etmemeleri veya ortaklığa devam etmek istememeleri halinde ölen ortağın alacak ve borçları 15'inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir.

ORTAKLIĞIN DEVRİ:

Madde 17- Ortaklık, yazılı olarak yönetim kuruluna bildirilmek suretiyle 10'uncu maddede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyan kişilere devredilebilir.

Yönetim kurulu, bu şekilde ortaklığı devralan kişiyi ortaklığa kabulden kaçınmaz.

Devir halinde eski ortağın kooperatife karşı tüm hak ve yükümlülükleri yeni ortağa geçer. Kooperatifçe, bu devir sebebiyle taraflardan ayrıca bir ödemede bulunmaları istenemez.

ORTAKLIĞA TEKRAR GİRME:

Madde 18- Ortaklığı sona erenler, ayrılma sebeplerinin ortadan kalkması halinde yeniden ortaklığa kabul edilebilirler.

TİCARET BAKANLIĞI

Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Bu anasözleşmenin 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının 3 numaralı bendi gereğince çıkarılanlar, kooperatife yeniden ortak olamazlar.

ORTAKLIK SENEDİ:

Madde 19- Her ortağın ortaklık haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senette kooperatifin unvanı, senet sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, konut ve/veya işyeri elektrik abonelik numaraları, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkili olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırası ile kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece ispat vesikası hükmündedir.

ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUKLARI:

Madde 20- Her ortak, kooperatifin borçlarına karşı, taahhüt ettiği pay tutarı kadar sorumludur.

Kooperatiften ilişkisi kesilen ortağın sorumluluğu, ayrıldığı tarihten itibaren iki yıl devam eder.

Kooperatife giren her ortak, girişinden önce doğmuş olan kooperatif borçlarından dolayı diğer ortaklar gibi sorumlu olur.

Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumlulukları hakkındaki hükümler saklıdır.

ORTAKLIK PAYI DIŞINDAKİ ÖDEMELER VE EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ:

Madde 21- Ortaklar, taahhüt ve tediye ettikleri ortaklık payı bedelleri dışında, kooperatif amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere Genel Kurulca kararlaştırılacak miktardaki gider taksitleri ile aylık elektrik mahsuplaşması sonucunda kendisine düşen meblağı fatura dönemi içerisinde ödemek zorundadırlar. Gider taksitlerine ilişkin alınacak kararlarda anasözleşmenin 37 nci maddesinin 2 nci fıkrasında gösterilen nisap aranır.

Kooperatifin bilanço açığı sırasıyla yedek akçelerden, kooperatifin özel fonlarından ve ortakların sermaye paylarından karşılanır. Bunların bilanço açığının kapatılmasında yetersiz kalması halinde genel kurul, ödemenin miktarını ve seklini belirleyerek yürürlükteki net asgari ücretin yarısına kadar ortaklardan ek ödeme istenmesine karar verebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOOPERATİFİN ORGANLARI VE YÖNETİMİ

KOOPERATİFİN ORGANLARI:

Madde 22- Kooperatifin organları şunlardır:

- 1-Genel Kurul,
- 2-Yönetim Kurulu,
- 3-Denetim Kurulu.

GENEL KURUL

Görev ve Yetkileri:

Madde 23- En yetkili organ olan Genel Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

1) Bilânço, bilânço hesaplarının dökümü, gelir- gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek,

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

- 2) Yönetim Kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerini seçmek, ibra etmek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek,
- 3) Yönetim ve denetim kurulu üyelerine verilecek aylık ücret, huzur hakkı ve yolluk miktarı ile bütçeyi görüşerek karara bağlamak,
- 4) Yönetim Kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak,
- 5) Gelir gider farkının dağıtımı ile ilgili Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak olan iç yönetmeliği tasdik etmek ve bu yönetmelikte yapılacak değişiklikleri karara bağlamak,
- 6) Kanun, (6102 sayılı TTK'nın 391'inci maddesinde sayılanlar hariç), anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptal edilip edilmeyeceği konusunda karar vermek,
- 7) Ortaklardan tahsil edilecek taksit miktarı, aylık elektrik tüketim bedelinin ödeme esasları ile gecikme halinde uygulanacak esasları tespit etmek,
- 8) Üst kuruluşa girme ve çıkma kararı almak ve bu kuruluşa görevlendirilecek temsilcileri seçmek,
- 9) Amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik uygun faaliyet konusu bulunan kooperatif, şirket ve diğer teşekküllere girme ve çıkmaya karar vermek,
- 10) Anasözleşmede yapılması öngörülen değişiklikler hakkında karar almak,
- 11) Kooperatifin amacına uygun tesisler ile gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ve esaslar ile alınacak tesis ve gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak tesis veya gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek,
- 12) İnşaat işlerinin yaptırılma yöntemini kararlaştırmak,
- 13) Hesap tetkik komisyonunu seçmek ve bu komisyonunun çalışmasıyla ilgili usul ve esasları tespit etmek,
- 14) Kooperatifin dağılması hakkında karar almak, tasfiye kurulunu seçmek,
- 15) Kanun ve anasözleşme ile genel kurula tanınmış olan diğer konular hakkında karar almak,
- 16) Bilanço açıklarının kapatılmasında kullanılmak üzere ortaklardan ek ödeme istenip istenmeyeceğine karar vermek.

Genel kurul, yukarıda sayılan görev ve yetkilerini devir ve terk edemeyeceği gibi kooperatifin amaçları ile ilgili her türlü işler hakkında da karar alabilir.

Oy Hakkı ve Temsil:

Madde 24- Toplantı tarihinden üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Her ortak yalnız bir oya sahip olup yazı ile izin verilmek suretiyle bir ortak diğer bir ortağı, oyunu kullanmak üzere temsilci tayin edebilir.

Ortak sayısı 1.000'i geçtiğinde her ortak en çok 9 olmak üzere birden fazla ortağı temsil edebilir. Ancak yönetim ve denetim kurulu seçimlerinde her ortak en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabilir.

Eş ve birinci derece (ortağın; çocuğu, anne ve babası, eşinin annesi ve babası) akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır.

Kooperatifin işlerinin görülmesine herhangi bir surette katılmış olanlar, yönetim kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.

Ortaklardan hiçbiri kendisi, eşi veya usul ve furuğu ile kooperatif arasında ortaklık ilişkileri dışındaki şahsi bir işe veya uyuşmazlığa ait görüşmelerde oy kullanamaz.

Toplantı Şekilleri ve Zamanı:

Madde 25- Genel kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır. Olağan genel kurul toplantısının her yılın ilk altı ayı içinde yapılması zorunludur.

Olağanüstü genel kurul, kooperatif işlerinin ve anasözleşme hükümlerinin gerektirdiği zaman ve surette toplanır.

Toplantı Yeri:

Madde 26- Genel kurul, kooperatif merkezinin bulunduğu yerleşim birimi dahilindeki uygun bir yerde toplanır.

Çağrıya Yetkili Organlar:

Madde 27- Genel kurul, yönetim kurulunca toplantıya çağrılır.

Gerekli hallerde denetim kurulu kooperatifin ortağı bulunduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler.

Genel kurul yukarıdaki şekilde toplanamadığı takdirde Ticaret Bakanlığı'nca toplantıya çağrılabilir.

Ayrıca, 4 ortaktan az olmamak kaydıyla toplam ortak sayısının 1/10' unun isteği halinde, genel kurul 10 gün içinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Bu başvurunun müştereken ve noter tebligatı ile yapılması gerekir. Yönetim kurulunca bu isteğin zamanında yerine getirilmemesi durumunda Ticaret Bakanlığı'nca genel kurul toplantıya çağrılabilir. Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma izni alabilirler.

Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya çağrılabilirler.

Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir ortak genel kurulu toplantıya çağrılabilir. Mahkeme kararı kesindir.

Çağrının Şekli:

Madde 28- Olağan ve Olağanüstü toplantılara çağrı; taahhütlü mektupla, ayrıca gerektiğinde gazete ile gazete olmayan yerlerde mahalli örf ve âdete göre ilan yoluyla yapılır. Çağrının sadece yazılı olarak imza karşılığında yapılması da mümkündür.

Çağrının, toplantı gününden en az 30 gün önce ve en çok iki ay içinde yapılması, toplantının gün ve saati ile yerinin ve gündem maddelerinin bildirilmesi zorunludur.

Çağrıda, birinci toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak olan sonraki toplantının tarihi, saati ve yeri açıklanarak yeni bir bildirimde gerek kalmaksızın bir defada ortaklara duyuru yapılabilir. Toplantılar arasında en az 7, en fazla 30 gün süre bulunması gerekir. Sürelerin hesabında duyuru ve toplantı günleri hesaba katılmaz.

Anasözleşmenin değiştirilmesi söz konusu ise yapılacak duyuruda değiştirilecek maddelerin

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

numaralarının yazılması ile yetinilir.

Bütün Ortakların Hazır Bulunması:

Madde 29- Kooperatifin bütün ortaklarının veya temsilcilerinin hazır bulunması ve itirazın olmaması halinde genel kurul toplantılarına ilişkin diğer hükümler saklı kalmak şartı ile toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Ancak, kararların muteber olabilmesi için toplantıda Bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda gerekli işlemlerin yapılmış olması şarttır.

Yukarıdaki fıkraya göre alınan kararlar, tüm ortaklar ve ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanacak bir tutanağa bağlanır.

Bakanlığa Müracaat ve Gönderilecek Belgeler:

Madde 30- Genel kurul tarihi ile yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki Valiliğe (Bakanlık Taşra Teşkilatı) yazılı olarak bildirilir.

Bu bildirimde, Bakanlıkça tespit edilen temsilci ücretinin ilgili maliye veznesine yatırıldığını gösteren belge eklenerek toplantıda temsilci bulundurulması talep edilir.

Gündem:

Madde 31- Olağan genel kurul toplantısının gündeminde sırasıyla şu hususlar bulunur:

- 1) Açılış ve toplantı başkanlığının oluşturulması.
- 2) Yönetim ve denetim kurulunca hazırlanan raporların okunması ve müzakeresi.
- 3) Finansal tabloların okunması, müzakeresi ve tasdiki.
- 4) Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ibrası.
- 5) Faaliyet yılı içinde yönetim kurulu üyeliğinde eksilme meydana gelmiş ve yönetim kurulunca atama yapılmış ise atamanın genel kurulca onaylanması.
- 6) Görev süreleri sona ermiş olan yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçilmesi ve bunların görev sürelerinin tespiti.
- 7) Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ücret, huzur hakkı gibi parasal hakların belirlenmesi.
- 8) Gelecek yılın bütçe ve çalışma programının görüşülmesi ve karara bağlanması.
- 9) Gerekli görülecek diğer hususlar.

Gerekli görülecek diğer hususlar gündeme açıkça yazılmalıdır. Görüşülecek konu önceden tespit edilip gündeme yazılmadan, "Gerekli görülecek diğer hususlar" şeklinde bir gündem maddesi belirlenemez.

Kanun ve anasözleşme gereği genel kurulun yetkisinde olan ve olağanüstü genel kurul toplantı gündemini oluşturan her türlü konu, olağan genel kurul toplantı gündemine yazılabilir.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantı tarihinden en az yirmi gün önce müştereken ve noter tebligatı ile bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap tetkik komisyonun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Yapılan denetim sonucunda veya herhangi bir sebeple Bakanlıkça, kooperatif genel kurulunda görüşülmesi istenen konuların gündeme konulması zorunludur.

Gündem, genel kurulu toplantıya çağırın tarafından belirlenir.

Ortaklar Cetveli:

Madde 32- Her genel kurul toplantısından önce, çıkarılma kararı kesinleşmemiş olanlar dahil tüm ortakların, ortak numaraları, isim, unvan ve adresleri ile asaleten ve vekâleten (temsilen) imzalanacak yerleri gösterir, yönetim kurulu başkanınca imzalı bir ortaklar cetveli hazırlanır ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulur.

Bu cetvel toplantıya katılanlar ile genel kurul başkanı ve Bakanlık Temsilcisi tarafından isim yazılarak ayrıca imzalanır.

Görüşme ve Karar Nisabı:

Madde 33- Genel kurulun toplanabilmesi ve gündemdeki konuları görüşebilmesi için kooperatife kayıtlı ortaklardan genel kurula katılma hakkına sahip olanların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen toplantıda hazır bulunması gerekir. İlk ve müteakip toplantılarda aynı nisap aranır.

Genel kurulda kararlar toplantı nisabının sağlanması koşuluyla oylama sırasındaki mevcudun yarısından fazlasının oyu ile alınır.

Ancak, kooperatifin dağılması, diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmede değişiklik yapılması ile ilgili kararlar ortaklar cetvelinde imzası bulunanların 2/3 çoğunluğu ile alınır.

Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararlarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 52'nci maddesi hükmüne göre işlem yapılır.

Toplantının Açılması ve Toplantı Başkanlığı:

Madde 34- Genel kurul toplantısı; bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda usulüne uygun başvurunun ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 87'nci maddesine göre işlem yapıldığının tespiti ile toplantı nisabının sağlanması üzerine ve çağrıyı yapan organca yetkili kılınan kimseler tarafından açılır. Müteakiben bir genel kurul toplantı başkanı ile kararlaştırılacak sayıda sekreter üye ve gerektiğinde oy toplayıcı üye seçilir.

Bu seçimde en çok oy alan adaylar seçilmiş sayılır.

Genel kurul toplantı başkan ve üyelerinin, ortaklardan veya kooperatifin üst kuruluşlarının temsilcileri arasından seçilmesi şarttır.

Oy Kullanmanın Şekli:

Madde 35- Oylamalar genel olarak el kaldırmak suretiyle yapılır. Genel kurula katılanların yarısından fazlasının talebi halinde gizli oya başvurulur. Ancak, kooperatifin ortak sayısı 500'ü geçtiği takdirde yönetim ve denetim kurulu seçimlerinde oylamalar gizli oy açık tasnif esasına göre yapılır.

Gizli oylamada, kooperatif mührü ile mühürlenmiş boş oy pusulalarının kullanılması esastır. Ancak, genel kurulca karar alınmak kaydıyla ayrıca basılı oy pusulası da kullanılabilir. Genel kurulun yalnızca basılı oy pusulası kullanılması yolunda alacağı karar geçersizdir. Genel kurulda kooperatif mührü ile mühürlenmiş boş oy pusulaları ve basılı oy pusulalarından başkaca bir pusula seçim için kullanılamaz. Matbaada basılmış veya yazı makinesi ile yazılmış ya da çoğaltılmış oy pusulaları basılı oy pusulası sayılır.

Bilançonun Tasdiki ve İbra:

Madde 36- Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla birlikte, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço kooperatifin

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.

Denetim raporunun okunmasından önce bilânço ile hesapların kabulü hakkında verilen kararlar geçerli değildir.

İbra edilmeyen yönetim ve denetim kurulu üyeleri, bu organlara aynı genel kurulda tekrar seçilemezler.

İbranın Etkisi:

Madde 37- İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. Bu konuda 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53'üncü maddesi hükmü saklıdır.

Genel kurulun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, kooperatifin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek ortaklığı devralan ortakların dava hakkını kaldırır. Diğer ortakların dava hakları da ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer.

Kooperatifin Uğradığı Zararın Tazmini:

Madde 38- Kooperatifin uğradığı zararın tazminini, kooperatif ve her bir ortak isteyebilir. Ortaklar tazminatın ancak kooperatife ödenmesini isteyebilirler.

Genel kurulda kooperatifin uğradığı zararın tazmini için, yönetim kurulu aleyhine tazminat davası açılması yönünde karar alınmışsa, bu dava kooperatif denetçileri tarafından da genel kurul karar tarihinden itibaren bir ay içinde açılır. Bu müddetin geçirilmesi ile dava hakkı düşmez. Davanın reddi halinde, yönetim kurulu üyeleri tazminat talebinde bulunamazlar.

Kararların Tesiri:

Madde 39- Kanun ve anasözleşmeye uygun surette toplanmış genel kurulda alınan kararlar toplantıda bulunmayanlar veya aleyhte oy kullananlar hakkında da geçerli ve bağlayıcıdır.

Kararların İptali:

Madde 40- Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı izleyen günden başlamak üzere bir ay içinde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1) Toplantıda hazır bulunup da kararlara muhalif kalarak keyfiyeti tutanağa geçiren veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını iddia eden pay sahipleri,

2) Yönetim kurulu,

3) Kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri.

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder. Bozma kararının kesinleşmesi halinde bu husustaki ilam tescil ve ilan ettirilir.

Genel Kurul Tutanağı:

Madde 41- Genel kurul toplantılarının muteber olması için, ortaklar ve temsilcilerin sayısı, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içeren bir tutanak düzenlenir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Genel kurul tutanağı, genel kurul başkanlığı ve Bakanlık Temsilcisi tarafından imzalanır; aksi halde geçersizdir.

Genel Kurul Kararlarının Tescil ve İlanı:

Madde 42- Yönetim kurulu, genel kurul toplantı tutanağının noterce onaylanmış bir suretini derhal Ticaret Sicili Müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.

Bakanlığa Gönderilecek Belgeler:

Madde 43- Toplantı gününden itibaren en geç bir ay içinde, yönetim ve denetim kurulları raporları ile bilânço ve gelir-gider cetvelleri genel kurul toplantı tutanağı ile ortaklar cetvelinin ve istenebilecek diğer belgelerin onaylı birer örneği, kooperatifin ticaret siciline tescil edildiği yerdeki Bakanlık Taşra Teşkilatına tevdi edilir.

YÖNETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 44- Yönetim kurulu, genel kurulca en az bir, en çok dört yıl için seçilir ve en az üç üyeden oluşur.

Genel kurulca böyle bir süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır.

Yönetim kuruluna seçilen üye sayısı kadar da yedek üye seçilir.

Yönetim kurulunun asil ve yedek üyeleri genel kurulda en çok oy alanlar arasından sıra ile belirlenir. Oylarda eşitlik halinde kuraya başvurulur.

Süresi sona eren üyeler yeniden seçilebilir. Genel kurul lüzum görürse yönetim kurulu üyelerini her zaman değiştirebilir. Kooperatifler Kanununun 46 ncı maddesinin 3 üncü fıkrası gereği genel kurul gündemine madde ilave etmek suretiyle yapılan seçim sonucu değiştirilen yönetim kurulu üyelerinin yerine seçilenler, öncekilerin görev sürelerini tamamlar.

Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler:

Madde 45- Yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

- 1) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- 2) Kooperatif ortağı olmak,
- 3) Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak,
- 4) Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkum olmamak,
- 5) Aynı zamanda kooperatifte denetçi olmamak,
- 6) Aynı zamanda diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dahil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Yönetim kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, yukarıdaki şartları taşıyan gerçek kişiler vasıtasıyla temsil edilirler.

Seçilme şartları denetim kurulu tarafından araştırılır. Bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Haklarında yukarıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

Beşinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen yönetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibarıyla diğer görevlerinden ayrılmak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların yönetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra beşinci fıkradaki diğer görevleri edinen yönetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Yönetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Yönetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görev ve Yetkileri:

Madde 46- Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- 1) Kooperatifin ve ortakların, Elektrik Piyasası Mevzuatı çerçevesinde abone olarak tükettikleri elektrik ihtiyaçlarını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamak amacıyla gerekli girişimlerde bulunmak,
- 2) Yıllık bilanço ile gelir-gider hesabı ve bütçenin hazırlanmasını sağlamak,
- 3) Ortaklar ile ortak olmak için başvuruların anasözleşmede belirtilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak,
- 4) Genel kurul toplantısı akabinde, genel kurulda alınan kararlar hakkında ortakları bilgilendirmek ve talep eden ortaklara genel kurul toplantı tutanağının bir örneğini vermek,
- 5) Kooperatifin amaçlarının gerçekleşmesinde kullanılmak üzere ilgili kuruluşlardan borç para almak,
- 6) Kredi alma işlerinde, kooperatife kredi açacak müesseselere olan taahhüt ve vecibelerden ortakları haberdar etmek,
- 7) Kooperatife yapılan bağışları kooperatif amacına uygun işlerde kullanmak,
- 8) Bakanlıkça istenecek her türlü evrak ve vesaiki ibraz etmek, bilgi vermek ve denetim için gönderilen yetkililere gerekli kolaylığı göstermek,
- 9) Kooperatifi resmi dairelerde, mahkemelerde ve üçüncü şahıslara karşı temsil etmek,
- 10) İbra etmek, dava açmak, sulh olmak veya davadan vazgeçmek,
- 11) Genel kuruldan karar almak şartı ile kooperatifin taşınır ve taşınmaz mallarını satmak, rehine koymak,
- 12) Doğacak sorumluluk yönetim kuruluna ait olmak üzere kendi ortakları arasından veya hariçten bir veya birkaç kişiyi kooperatifi ilzam edecek tasarruflarda bulunmaya veya muayyen işlerde kooperatifi temsil etmeye yetkili kılmak,

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

13) Kooperatifin ortak olduğu kooperatif, şirket ve teşekküllerde kooperatifi temsil etmek üzere görevlendirme yapmak,

14) Gerektiğinde, Genel Kurul kararına dayalı olarak Kooperatifin elektrik üretimi işleminden elektrik piyasası mevzuatı hükümleri çerçevesinde ayrılmak üzere yazılı olarak ilgili kuruma bildirmek ve mutabık kalınan süre sonunda mahsuplaşma ile elektrik üretim faaliyetini sonlandırmak,

15) Gelir gider farkının dağıtımı ile ilgili olan iç yönetmeliği hazırlayarak Genel Kurulun onayına sunmak,

16) Ortaklık ilişkisi sona erenleri ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek,

17) Kanun ve anasözleşme ile yönetim kuruluna verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Görev Bölümü ve Toplantılar:

Madde 47- Yönetim kurulu üyeleri; seçimi takiben yapacakları ilk toplantıda ve her yıl aralarından bir başkan, bir başkan vekili, gereğine göre de birer kâtip ve muhasip üye seçerek görev bölümü yaparlar. Başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi de mümkündür.

Yönetim kurulu, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkan vekilinin, onunda bulunmadığı zamanlarda zorunlu aylık toplantının yapılmasıyla sınırlı olmak üzere görev bölümü toplantısında belirlenen diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin çağrısı ile toplanır. Yönetim kurulu en az ayda bir defa ve üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır. Kararlar toplantıda bulunanların çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde keyfiyet gelecek toplantıya bırakılır. Onda da eşitlik halinde söz konusu teklif reddedilmiş sayılır.

Kararların geçerli olabilmesi için toplantıya çağrının ispat edilebilecek bir yöntemle yapılması zorunludur.

Toplantılarda bulunmayan üyeleri temsilen oy kullanılamaz ve toplantılara vekil aracılığı ile de katılamaz.

Özürsüz olarak üst üste üç toplantıda hazır bulunmayan üye çekilmiş sayılır.

Toplantılar kooperatif merkezinde yapılır. Ancak, üyelerin çoğunluğunun tasvibi ile başka herhangi bir yerde de yapılabilir.

Alınan kararlar tarih ve numara sırasıyla yönetim kurulu karar defterine işlenir. Tüm üyelerin isimleri kararın baş tarafına yazılır ve alt tarafı toplantıya katılanlarca isim yazılarak imzalanır.

Verilen karara karşı olanlarla çekimser kalan üyeler, karşı olma veya çekimser kalma sebeplerini kararın altına yazarak imzalarlar.

Müzakereye Katılma Yasağı:

Madde 48- Yönetim kurulu üyesi, kendisinin kooperatif dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve kooperatif dışı menfaatiyle kooperatifin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasa, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamaz. Menfaat uyuşmazlığı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır.

Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple kooperatifin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler.

Müzakereye, yasak nedeniyle katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır.

Kooperatifin Temsil ve İlzamu:

Madde 49- Kooperatif adına düzenlenecek evrakın muteber olması veya kooperatifin ilzamu için, kooperatif unvanı altında temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası gereklidir.

Yönetim kurulu, kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini ve imzalarını ticaret siciline bildirir ve bu yetkiye dayanak olan kararları ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personele tasdik ettirir.

Gerektiğinde, yukarıdaki fıkra hükmüne göre hareket edilerek imza yetkisine sahip kimseler değiştirilebilir.

Üyeliğin Boşalması:

Madde 50- Yönetim kurulu üyeleri, istifa etmek suretiyle her zaman çekilebilirler. Herhangi bir sebeple yönetim kurulu üyeliğinin boşalması halinde, yönetim kurulunca aldıkları oy sırasına göre yedek üyeler çağrılır. Eşit oy alanlar arasında kura çekilir.

Yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu tarafından geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağrılır.

Yedek üyelerle de yönetim kurulunun tamamlanamaması halinde, eğer yönetim kurulu toplantı nisabını kaybetmemişse, kanuni şartlara haiz birini geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Onaylanması halinde selefinin süresini tamamlar. Yönetim kurulu toplantı nisabının altına düşmüşse, denetim kurulu tarafından seçimler yapılmak üzere derhal genel kurul toplantıya çağrılır.

Sorumluluk ve Yasak Muameleler:

Madde 51- Yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Üyeler, yönetim kurulundaki faaliyetleri sırasında öğrendikleri ticaret veya işletme sırlarını saklamakla yükümlüdürler.

Yönetim kurulu, gerekli defter ve belgeler ile genel kurul evraklarının ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanması ve gelir-gider hesabı ile yıllık bilançonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp incelenmek üzere denetçilere verilmesinden sorumludur.

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına, bizzat veya dolay olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz.

Yönetim kurulu üyelerinin kooperatif ortağı olmayan alt ve üst soyu, eşi yahut 3'üncü derece dahil, 3'üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından herhangi biri kooperatife nakit borçlanamaz. Bu kişiler için kooperatif kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, kooperatif alacaklıları bu kişileri, kooperatifin yükümlendirildiği tutarda kooperatif borçları için doğrudan takip edebilir.

Yönetim kurulu üyeleri kanundan veya anasözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi devrettiğinde, devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâlinde, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumludurlar.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Yönetim kurulunca kooperatifi tanıtmaya ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz.

Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz.

Yönetim kurulu üyeleri, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olup, kooperatife tazmin etmekle yükümlüdürler.

Kusurlu olmadığını ispat eden üyeler ile karara muhalif kalıp durumu hemen denetim kuruluna yazılı olarak bildiren veya özrü nedeniyle toplantıda hazır bulunmayan üyeler sorumluluktan kurtulurlar.

Görevi sona eren üyenin iş gördüğü zamana ait sorumluluğu ayrılış tarihinden itibaren beş yıl devam eder.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 52- Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile murahhas üyelere bu sıfatla yapacakları hizmet için aylık ücret veya katılacakları her toplantı için bir huzur hakkı ve yapacakları görev seyahatleri için yoluk ödenir. Ödemenin miktar ve şekli genel kurulca kararlaştırılır.

Yönetim kurulu üyelerine, genel kurulca kararlaştırılan yukarıdaki nev'i ve miktarların dışında hiç bir ödeme yapılamaz.

Murahhas Üye:

Madde 53- Yönetim kurulu kararı ile üyelerden bir veya bir kaç kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir. Bu konuda 49'uncu madde hükümleri saklıdır.

Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi ticaret siciline tescil ettirilir.

Müdür ve Diğer Personel:

Madde 54- Yönetim kurulu, kooperatifin mali ve idari işlerini yürütmek üzere kendi aralarından veya hariçten bir müdür ile kooperatif işlerinin gerekli kıldığı diğer personeli istihdam edebilir. Bunlar kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludur.

İstihdam edilecek personelin nitelik ve görevleri yönetim kurulu kararı ile belirlenir.

Bütçede belirtilmek şartı ile bu personele yönetim kurulunca tespit edilecek ücret verilir.

DENETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 55- Genel Kurulca, en az bir yıl için ortaklar arasından veya dışarıdan en az iki veya daha fazla denetim kurulu üyesi ile bir o kadar da yedeği seçilir. Genel kurulca süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır. Süreleri biten üyeler tekrar seçilebilir. Bu anasözleşmenin 44'üncü maddesinin 3 ve 4'üncü fıkraları hükümleri denetim kuruluna üye seçiminde de uygulanır.

Seçilme Şartları:

Madde 56- Denetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır:

- 1) Türk vatandaşı olmak ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- 2) Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkûm olmamak,

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

3) Aynı zamanda kooperatifte yönetim kurulu üyesi, bu üyelerden birinin eşi, kooperatif personeli veya yönetim kurulu üyeleriyle üçüncü derece dahil kan ve sıhri hısımlık olmamak, yönetim kurulu üyeleriyle aralarında iş ortaklığı bulunmamak,

4) Aynı zamanda diğer denetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dahil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

İkinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen denetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibarıyla diğer görevlerinden ayrılmak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların denetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra ikinci fıkradaki diğer görevleri edinen denetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Denetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Denetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görevi ve Yetkileri:

Madde 57- Denetim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1) Yıllık bilanço ve sonuç hesaplarını inceleyerek bu husustaki görüşlerini birlikte veya tek başına genel kurula bir raporla bildirmek,

2) Kooperatif işlemlerinden bilgi edinmek ve gerekli kayıtların düzenli olarak tutulmasını sağlamak amacıyla en az üç ayda bir defa kooperatifin defterlerini incelemek,

3) En az üç ayda bir defa kooperatifin nakit mevcudu ile menkul değerlerini kontrol etmek,

4) Bütçe, bilanço ve gelir-gider cetvelini denetlemek,

5) Yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan veya olağanüstü toplantıya davet etmek,

6) Yönetim kurulu üyelerinin kanun ve anasözleşme hükümleri ile iyi niyet esaslarına uygun davranmalarına nezaret etmek,

7) Yönetim kurulu üyelerinin gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarını araştırmak, toplantı nisabının kaybedilmesi halinde boşalan bu üyeliklere geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırarak,

8) Kooperatif ortaklarının, yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli hakkındaki şikâyetlerini incelemek ve inceleme sonucu yıllık raporunda açıklamak,

9) Uygun gördükleri teklifleri yönetim kurulu ve genel kurul toplantıları gündemine koydurmak.

Denetim kurulu üyeleri, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun ve anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı oldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekte yükümlüdürler.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifi genel kurul toplantısına çağırma yetkisi hariç olmak üzere kendilerine kanun ve anasözleşme ile verilen görev ve yetkileri, gerektiğinde tek başlarına da kullanabilirler.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Denetim kurulu üyeleri, yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulu toplantılarında oy kullanamazlar.

Denetçi Raporunun Değiştirilmesi:

Madde 58- Kooperatifin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetim raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetim raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetimi yansıtan uygun eklere yer verilir.

Sorumluluk:

Madde 59- Kooperatifin yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem kooperatife hem de ortaklar ile kooperatif alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

Denetim kurulu üyeleri, kanun ve anasözleşme ile kendilerine yükletilen diğer görevleri hiç veya gereği gibi yapmamalarından doğan zararlardan dolayı da kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsilen sorumludurlar.

Denetim kurulu üyeleri, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklamasında kooperatif veya ortaklar için zarar umulan hususları, kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

Denetim Kurulu Üyeliğinin Boşalması:

Madde 60- Denetim kurulu üyeleri istifa etmek suretiyle her zaman görevlerinden çekilebilirler.

Kanun ve anasözleşmede belirtilen seçilme şartlarını taşımadıkları veya sonradan kaybettikleri anlaşılanların üyelikleri kendiliğinden sona erer.

Üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması halinde yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere yerine birisini seçerler. Yedeklerde dahil toptan boşalma olursa, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Denetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 61- Denetim kurulu üyelerine verilecek ücretin miktarı ile ödeme şekli, genel kurul tarafından tespit olunur.

BEŞİNCİ BÖLÜM KOOPERATİFİN HESAPLARI VE DEFTERLERİ

HESAPLAR:

Hesap Dönemi, Bilanço ve Netice Hesapları:

Madde 62- Kooperatifin hesap dönemi takvim yılıdır. İlk faaliyete geçildiği yıldaki hesap dönemi kooperatifin kurulduğu tarihten başlar ve aynı yılın 31 Aralık tarihinde sona erer.

Yönetim kurulu her yıl 31 Aralık tarihi itibarıyla envanter yapar, bilançoyu ve gelir-gider hesaplarını hazırlayıp genel kurul toplantısından en az bir ay önce denetim kurulu üyelerine verir. Denetim kurulu üyeleri bunları en çok 10 gün içinde inceleyerek müştereken düzenleyecekleri raporla birlikte yönetim kuruluna iade ederler. Bilanço ve netice hesapları genel kurul toplantısından en az 15 gün önce kooperatif merkezinde ortakların incelemesine sunulur ve isteyenlere birer sureti verilir.

Muhasebe Usulü:

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Madde 63- Kooperatifin hesapları, genel kabul görmüş muhasebe prensip ve usullerine uygun olarak tutulur ve mali durum tabloları buna uygun şekilde hazırlanır.

Gelir Gider Farkı ve Dağıtımı:

Madde 64- Gelir-gider farkı genel kurulca onaylanan yıllık bilançoya göre tespit edilir.

Müspet gelir- gider farkının %15'i yedek akçe olarak ayrıldıktan sonra, geri kalan farktan ortakların sermaye payları ile orantılı olarak paylaşıma esas tutarlar belirlenir. Kooperatif Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak ve Genel Kurulca kabul edilecek bir iç yönetmelikle paylaşımına ilişkin hususlar ayrıntılı olarak düzenlenir.

Gelir-gider farkı menfi olduğu takdirde ortaya çıkan açık yedek akçelerden, bunların yetmemesi halinde ek ödemelerden karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir-gider farkı dağıtımı yapılamaz.

Yedek akçeler ortaklara dağıtılamaz.

Yönetim ve denetim kurulu üyelerine kazanç üzerinden pay verilemez.

Özel Fon ile Ortaklar ve Personel İçin Yardım Fonu:

Madde 65- Kooperatifin ortaklarla muamele ve ortak dışı işlemlerden elde etmiş olduğu olumlu fark 64'üncü maddenin 2'nci fıkrası çerçevesinde dağıtılmamasına karar verilmişse bunlar kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fon ile ortaklar ve personel için yardım fonu hesaplarında toplanır.

Bu fonlarda toplanan hasılanın kullanımına ilişkin esaslar genel kurulca kararlaştırılır.

Yedek Akçelerin ve Fonların Nemalandırılması:

Madde 66- Yedek akçelerin ve özel fonların nemalandırılmasına ilişkin şekil ve şartlar genel kurulca kararlaştırılır.

Devir Teslim Tutanağı:

Madde 67- Yönetim kurulu üyeleri ve memurları, görev devir ve teslimleri sırasında sorumlulukları altındaki para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını bir tutanakla yeni görevlilere teslim etmekle yükümlüdürler.

Avanslar ve Ödemeler:

Madde 68- Kooperatifin amaç ve işleri dışında avans verilemez ve ödeme yapılamaz. Her türlü ödemelerin geçerli belgelere dayandırılması şarttır.

Verilecek avansın sebebi, miktarı, süresi, geri alınma şartları, kapatılması şekli ile kasada günlük olarak bulundurulacak azami para miktarı ve kooperatif parasının amaçlara uygun şekilde değerlendirilmesi usulü yönetim kurulu tartından belirlenir.

Kooperatifin Aczi Halinde Yapılacak İşler:

Madde 69- Kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise, yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut yukarıda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun borçlarını artık karşılamayacağını gösteriyorsa yönetim kurulu Ticaret Bakanlığına durumu bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkeme ile Ticaret Bakanlığına bilgi verir. Ancak, bilançoda tespit edilen açık üç ay içinde ortakların ek ödemeleri ile kapanmadığı takdirde yine Bakanlık haberdar edilir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine mahkeme iflasın açılmasını erteleyebilir. Bu takdirde, mahkeme mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru (yediemin) atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarayan tedbirleri alır.

DEFTERLER:

Tutulacak defterler:

Madde 70- Kooperatifte aşağıdaki defterlerin tutulması zorunludur:

- a) Yevmiye Defteri,
- b) Defteri Kebir,
- c) Envanter Defteri,
- d) Ortaklar (Pay) Defteri,
- e) Yönetim Kurulu Karar Defteri,
- f) Genel Kurul Karar ve Müzakere Defteri.

Kooperatifte bu defterlerden başka 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 64/5 inci maddesi gereği işin mahiyeti ve öneminin gerektirdiği diğer defterler de tutulur.

Yevmiye Defteri:

Madde 71- Yevmiye defteri, kayda geçirilmesi gereken işlemlerin ilgili belge veya ispata dayanan evraktan çıkarılarak tarih sırasıyla ve "madde" halinde düzenli olarak yazıldığı defterdir.

Yevmiye maddelerinin en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Madde sıra numarası,
- b) Tarih,
- c) Borçlu hesap,
- d) Alacaklı hesap,
- e) Tutar,
- f) Her kaydın dayandığı belgelerin türü ile varsa tarihleri ve sayıları.

Yevmiye defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur; vergi kanunlarına uygun olmak şartıyla müteharrik yapraklı defterler de kullanılabilir.

Defteri Kebir:

Madde 72- Defteri kebir, yevmiye defterine geçirilmiş olan işlemleri buradan alarak sistemli bir şekilde ilgili olduğu hesaplara dağıtan ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan defterdir.

Defteri kebirdeki kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Tarih,
- b) Yevmiye defteri madde sıra numarası,
- c) Tutar,
- d) Toplu hesaplarda yardımcı nihai hesapların isimleri.

71 inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü defteri kebir hakkında da uygulanır.

Envanter Defteri:

Madde73- Envanter defteri, kooperatifin açılışında ve açılıştan sonra her hesap döneminin sonunda taşınmazların, alacakların, borçların, nakit para tutarının ve varlıklar ile borçların değerlerinin teker teker kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defterdir.

Hesap dönemi on iki ayı geçemez. Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde ve her halükarda hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde çıkarılır ve deftere kaydedilir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

71 inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü envanter defteri hakkında da uygulanır.

Pay/Ortaklar Defteri:

Madde 74- Pay/Ortaklar defteri; kooperatif ortaklarının bilgilerinin kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defterdir.

Pay/Ortaklar defterine yapılacak kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Kooperatifin unvanı,
- b) Ortağın adı soyadı veya unvanı,
- c) Ortağın iş ve konut adresi,
- d) Ortağın diğer iletişim bilgileri,
- e) Ortağın kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler,
- f) Ortaklığın edinimi ve devrine ilişkin gerekli açıklamalar.

Ortaklığın usulüne uygun olarak devredildiği ispat edilmediği sürece, devralan pay/ortaklar defterine yazılamaz.

Her ortak defterde ayrı bir sayfada izlenir. Ortaklığı devralan yeni ortak da ayrı bir sayfada izlenir.

Yönetim Kurulu Karar Defteri:

Madde 75- Yönetim kurulu karar defteri, kooperatif yönetim kurulunun, kooperatif yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararların yazılacağı ciltli ve sayfa numaraları teselsül eden defterdir.

Karar defterindeki kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Karar tarihi,
- b) Karar sayısı,
- c) Toplantıda hazır bulunanlar,
- d) Kararın içeriği,
- e) Üyelerin imzaları.

Kararın, üyelerden birinin yaptığı öneri üzerine diğerlerinin yazılı onayı ile veya bazı üyelerin elektronik ortamda katılması suretiyle alındığı durumlarda bu husus ayrıca belirtilir.

Kararın, üyelerden birinin yaptığı öneri üzerine diğerlerinin yazılı onayı ile alınması halinde imzaların bulunduğu kâğıt veya kâğıtlar karar defterine yapıştırılır.

Kararların bütün üyelerin toplantıya elektronik ortamda katılması ve güvenli elektronik imza ile alınması halinde kararın güvenli elektronik imza ile imzalandığını belirten ifadenin karar metninde yer alması ve alınacak fiziki kararın deftere yapıştırılması şarttır.

Kararın bazı üyelerin fiziki ortamda bazı üyelerin ise elektronik ortamda toplantıya katılması suretiyle alınması halinde ise karar metninde fiziki ortamda katılanların imzaları ile elektronik ortamda katılanların güvenli elektronik imza ile kararı imzaladıkları belirtilir ve fiziki karar metni karar defterine yapıştırılır.

Yönetim kurulu toplantılarına elektronik ortamda katılım sağlanması halinde elektronik kayıtlar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 65'inci maddesi uyarınca güvenli bir şekilde saklanır.

Bir önerinin veya önerilerin ıslak imza ile imzalanması şeklinde alınan kararlar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 390'ıncı maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca karar defterine yapıştırılır; aksi halde karar geçersizdir.

Her yönetim kurulu üyesi alınan karara ilişkin muhalefetin bir şerh ile karar metnine geçirilmesini isteyebilir. Üyelerin şerh yazma talebi hiçbir sebeple reddedilemez; şerh yazılmasına engel olunamaz. Şerh, sahibi dışında hiç kimse tarafından değiştirilemez.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Defteri:

Madde 76- Genel kurul toplantı ve müzakere defteri, kooperatifin genel kurul toplantılarında görüşülen hususların ve alınan kararların kaydedildiği ciltli ve sayfa numaraları teselsül eden defterdir.

Genel kurul toplantı ve müzakere defteri, kooperatif genel kurul toplantısı yapılırken genel kurulda sorulan sorular, verilen cevaplar, sunulan öneriler, alınan kararlar işlenerek düzenlenebileceği gibi hazırlanan toplantı tutanağının deftere yapıştirılması şeklinde de tutulabilir.

Saklama Zorunluluğu:

Madde 77- Kooperatif, tutmakla yükümlü olduğu ticari defterleri ve bu defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeleri sınıflandırılmış bir şekilde on yıl saklamakla yükümlüdür.

Vergi Usul Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri mahfuz kalmak kaydıyla, tutulması zorunlu defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeler, okunur hale getirildiklerinde içerik olarak örtüşmeleri, saklama süresi boyunca her an ulaşılabilmeleri ve uygun bir süre içerisinde okunabilir hale getirilebilmeleri şartıyla görüntü veya veri taşıyıcılarda da saklanabilir.

Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı veya muhasebe belgelerinin oluştuğu takvim yılının bitişiyle başlar.

Kooperatifin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde ziyaa uğrarsa tacir ziyayı öğrendiği tarihten itibaren on beş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yer yetkili mahkemesinden kendisine zayi belgesi verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır. Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

Kooperatifin sona ermesi halinde ilgili belgeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 82'nci maddesi uyarınca on yıl süre ile Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından saklanır.

Açılış Onayı Yapılacak Defterler ve Onay Zamanı:

Madde 78- Kooperatifin tutmakla yükümlü olduğu yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay/ortaklar defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onayları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda belirtilen süreler dahilinde bu Kanun ve Ticari Defterlerin tasdikine ilişkin diğer mevzuat uyarınca yapılır.

Yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ile yönetim kurulu karar defterinin açılış onaylarının her hesap dönemi için yapılması zorunludur. Pay/ortaklar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen hesap dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir.

Onaya tabi defterlerin hesap dönemi içinde dolması dolayısıyla veya başka sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce açılış onayı yaptırmak zorundadırlar.

Pay/ortaklar defterinin yenilenmesinin gerektiği durumlarda açılış onayı yapılacak yeni defter, kullanımına son verilecek defterle veya zayi edilmişse zayi belgesi ile birlikte notere ibraz edilir. Yeni pay/ortaklar defterinin açılış onayının yapıldığı sırada noter, eski deftere veya zayi belgesine yeni pay defterinin açılış onayının yapıldığını tarih ve sayı belirtmek suretiyle şerh düşer. Eski defterde veya zayi belgesinde söz konusu şerhi gören noter tekrar bir açılış onayı yapamaz.

Kapanış Onayı Yapılacak Defterler ile Onay Zamanı ve Şekli:

Madde 79- Yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defteri 6102 sayılı TTK'nın 64/3'üncü maddesinde belirlenen süreler dahilinde notere ibraz edilip, son kaydın altına noterce "Görölmüştür" ibaresi yazılarak mühür ve imza ile onaylanması zorunludur.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Onay Yenileme:

Madde 80- Yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde onay yenilemek suretiyle kullanılmaya devam edilebilir.

Onay yenilemede defterlerin türü değiştirilemez.

ALTINCI BÖLÜM DAĞILMA VE TASFİYE

Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme:

Madde 81 Kooperatif başka bir kooperatifle veya bir ticaret şirketi ile de birleşebilir, bölünebilir ve tür değiştirebilir. Bu hallerde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 134 ila 194'üncü maddeleri arasındaki hükümleri uygulanır.

Ancak birleşme işlemlerinde 1163 sayılı Kanunun 6102 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmayan maddeleri saklıdır.

Dağılma Sebepleri:

Madde 82- Kooperatif:

- 1) Ortak sayısının 7'den aşağı düşmesi üzerine,
 - 2) Genel kurul kararıyla,
 - 3) İflasın açılmasıyla,
 - 4) Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, Ticaret Bakanlığı'nın mahkemeden alacağı karar üzerine,
 - 5) Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
 - 6) Üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapmaması halinde,
 - 7) Amacına ulaşma imkânı kalmadığının Ticaret Bakanlığı'na tespiti halinde
- Mahkemeden alınacak kararla,
- dağılır.

Tasfiye Kurulunun Oluşumu:

Madde 83- Tasfiye kurulu genel kurul tarafından seçilecek en az iki kişiden oluşur. Genel kurul bu hususta yönetim kurulunu da görevlendirebilir. Genel kurulca tasfiye kurulu için bir görevlendirme veya seçim yapılmadığı takdirde, tasfiye işlerini yönetim kurulu yürütür. Bunlar genel kurulca her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Tasfiye kurulunun yukarıdaki fıkra göre oluşturulmasına imkân bulunmaması halinde ortaklardan birinin başvurusu üzerine mahkemece tasfiye memurları atanabileceği gibi, ortağın talebine istinaden, tasfiyeye memur kimselerin haklı sebepler dolayısıyla azli ile yerlerine yenilerinin atanmasına da karar verilebilir. Kooperatifin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde de tasfiye memuru mahkemece atanır.

Tasfiye kurulu üyelerine atamayı yapan merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret ödenir.

1163 sayılı Kanunun 56'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının 3 numaralı bendi ile 62'nci maddesi hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

Tasfiye Memurlarının Yetkilerin Sınırlandırılması ve Genişletilmesi:

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Madde 84-Tasfiye memurlarına Kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir.

Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler kooperatifi bağlar; meğer ki, üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir.

Tasfiye memurları birden fazla ise; bunların yaptıkları bir işlemde dolayı kooperatifin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun kooperatif unvanı altında imza atması gereklidir. Tasfiye hâlindeki kooperatifi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder.

Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden kooperatif de sorumludur.

Tasfiye Kurulunun Görevleri ve Tasfiyenin Yürütülmesi:

Madde 85- Tasfiye memurları, tasfiye işlerinin bir an önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür. Bu amaçla, görevlerine başlar başlamaz, kooperatifin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse kooperatif mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak, kooperatifin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar.

Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları kooperatifin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar.

Aktiflerin toptan satışının görüşüleceği gündem maddesi hariç olmak üzere, tasfiye süresince yapılacak genel kurul toplantılarında nisap aranmaz.

Tasfiye, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Ayrıca yönetim kurulu tasfiye memurlarını da ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması hâlinde de bu hüküm uygulanır. Tasfiye süresince kooperatif unvanı "Tasfiye Halinde" ibaresi ilave edilerek kullanılır.

Kooperatif genel kurulu aksine karar vermedikçe tasfiye memurları kooperatifin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabilirler. Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurul kararı gereklidir. Alınacak bu karar için bütün ortakların $\frac{3}{4}$ 'ünün rızası gereklidir.

Alacaklı oldukları kooperatif defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde birer hafta arayla yapılacak üç ilanla kooperatifin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Ticaret Bakanlığı'na belirlenecek bir bankaya depo edilir.

Kooperatifin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğer ki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya kooperatif varlığının ortaklar arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

Kooperatifin borçlarının ve pay bedellerinin ödenmesinden sonra kalan miktar, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında sermaye payları ile orantılı olarak dağıtılır.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 553'üncü maddesi uyarınca sorumludur.

Diğer Tasfiye İşleri:

Madde 86-Tasfiye memurları;

1) Kooperatifin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve kooperatif borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre, kooperatif varlığından fazla olmadığı saptanmışsa, bu borçları ödemekle yükümlüdürler.

2) Tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar.

3) Kooperatif borçları kooperatif varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl kooperatifin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar verir.

4) Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilançoğu düzenleyerek genel kurula sunarlar.

5) Kooperatifin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

6) Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.

7) Tasfiye sırasında elde edilen paralardan kooperatifin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya kooperatif adına yatırır.

8) Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

9) Ortaklara tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler.

10) Kooperatifin borçlarının ve pay bedellerinin ödenmesinden sonra kalan miktarın, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında sermaye payları ile orantılı olarak dağıtılır.

11) Tasfiyenin sona ermesi üzerine kooperatif unvanının sicilden silinmesini sicil müdürlüğünden talep ederler.

Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından saklanır.

Ek Tasfiye:

Madde 87- Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, ortaklar veya alacaklılar, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, kooperatifin yeniden tescilini isteyebilirler.

Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, kooperatifin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir.

Tasfiyeden Dönülmesi

Madde 88- Kooperatif anasözleşmede belirlenen sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermiş ise ortaklar arasında kooperatif malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, genel kurul kooperatifin devam etmesini kararlaştırabilir. Devam kararının tüm ortakların 3/5'inin oyu ile alınması gerekir.

Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memurları tescil ve ilan ettirir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Kooperatif, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas, konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse kooperatif devam eder.

Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının ortaklar arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.

YEDİNCİ BÖLÜM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Bakanlık ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Denetimi:

Madde 89- Kooperatif, Ticaret Bakanlığı'nın denetimine tabidir. Bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarını, ilgili müesseseleri ve bağımsız denetim kuruluşlarını kooperatifi denetlemekle görevlendirebilir.

Kooperatif görevlileri; kooperatife ait mal, para ve para hükmündeki kâğıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, denetimle görevlendirilen personele ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelenmesine yardımda bulunmak, istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler.

Kooperatif, denetim sonuçlarına göre Bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadır. Yapılan denetimler sonucunda kooperatifin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yetkililerinin hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, Bakanlık, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkânsız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebilir. Kooperatifin bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasına yönelik gerekli tedbiri alır.

Ayrıca, kooperatifin faaliyetleri "Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Mevzuat Hükümleri" kapsamında incelenir ve denetlenir.

Kanun Hükümlerinin Uygulanması:

Madde 90- Bu anasözleşmede açıklık olmayan hallerde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlerine ait hükümleri uygulanır.

İlk Yönetim Kurulu Üyeleri:

Madde 91- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kurucu ortaklar yönetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

- 1)
- 2)
- 3)

İlk Denetim Kurulu Üyeleri:

Madde 92- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kişiler denetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

- 1)
- 2)

Kurucular:

Madde 93- Aşağıda isimleri, tabiiyetleri, adresleri, taahhüt ve tediye ettikleri sermaye payları ile imzaları bulunan:

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

- 1) Kurucu ortaklar, bu anasözleşmenin 10'uncu maddesinde belirtilen ortaklık şartlarını taşıdıklarını, Kooperatif Anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini,
- 2) İlk yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyeleri, bu anasözleşmenin 45 ve 56'ncı maddelerinde belirtilen seçilme şartlarını taşıdıklarını,
- 3) Kurucu ortaklar, izin mercii tarafından kuruluşun usulüne uygun olarak tamamlanması amacıyla düzeltme beyanı istenilmesi halinde, ticaret sicili müdürlüğünden bu belgenin alınabilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi için anasözleşmenin ilk yönetim kurulu başlıklı maddesinde adı geçenlerin yetkilendirilmiş olduklarını,
beyan ederler.

**T.C.
TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü**

HİZMET KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

İÇİNDEKİLER

KONU	MADDE	KONU	MADDE
BİRİNCİ BÖLÜM		Bilançonun Tasdiki ve İbra	36
KURULUŞ	1	İbranın Etkisi	37
TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE			
ANASÖZLEŞME	2		
DEĞİŞİKLİĞİ			
UNVAN	3	Kooperatifin Uğradığı Zararın Tazmini	38
MERKEZ	4	Kararların Tesiri	39
SÜRE	5	Kararların İptali	40
AMAÇ VE FAALİYET KONULARI	6	Genel Kurul Tutanağı	41
İKİNCİ BÖLÜM		Genel Kurul Karar. Tescil ve İlanı	42
SERMAYE	7	Bakanlığa Gönderilecek Belgeler	43
PAYLAR	8	YÖNETİM KURULU	
PAYLARIN ÖDENMESİ	9	Seçimi ve Süresi	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler	45
ORTAKLIK İŞLEMLERİ		Görev ve Yetkileri	46
Ortaklık Şartları	10	Görev Bölümü ve Toplantılar	47
Ortaklığa Kabul	11	Müzakereye Katılma Yasağı	48
Ortak Sayısı	12	Kooperatifin Temsil ve İlzamı	49
Ortaklıktan Çıkma	13	Üyeliğin Boşalması	50
Ortaklıktan Çıkarma	14	Sorumluluk ve Yasak Muameleler	51
Ortaklığı Sona Erenlerle Hesaplaşma	15	Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri	52
Ölen Ortağın Durumu	16	Murahhas Üye	53
Ortaklığın Devri	17	Müdür ve Diğer Personel	54
Kooperatife Tekrar Girme	18	DENETİM KURULU	
Ortaklık Senedi	19	Seçimi ve Süresi	55
Ortakların Şahsi Sorumlulukları	20	Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler	56
Ortaklık Payı Dışındaki Ödemeler	21	Görev ve Yetkileri	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		Denetçi Raporunun Değiştirilmesi	58
KOOPERATİFİN ORGANLARI VE	22		
YÖNETİM			
GENEL KURUL		Sorumluluk	59
Görev ve Yetkileri	23		
Oy Hakkı ve Temsil	24	Denetim Kurulu Üyeliğinin Boşalması	60
Toplantı Şekilleri ve Zamanı	25	Denetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri	61
Toplantı Yeri	26		
Çağrıya Yetkili Olanlar	27	BEŞİNCİ BÖLÜM	
Çağrının Şekli	28	KOOPERATİFİN HESAPLARI VE	
		DEFTERLERİ	
Bütün Ortakların Hazır Bulunması	29	HESAPLAR	62-69
Bakanlığa Müracaat ve Gönderilecek Belgeler	30	DEFTERLER	70-80
Gündem	31	ALTINCI BÖLÜM	
Ortaklar Cetveli	32	DAĞILMA VE TASFİYE	81-88
Görüşme ve Karar Nisabı	33	YEDİNCİ BÖLÜM	
Top. Açılması ve Toplantı Başkanlığı	34	ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER	89-93
Oy Kullanmanın Şekli	35		

HİZMET KOOPERATİFİ ANASÖZLEŞMESİ

KURULUŞ:

Madde 1- Bu anasözleşmede isimleri, tabiiyetleri, adresleri ve taahhüt ettikleri sermaye payları gösterilen, kişiler tarafından, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre değişir ortaklı, değişir sermayeli ve sınırlı sorumlu bir “Hizmet Kooperatifi” kurulmuştur.

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ:

Madde 2- Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına iş ve işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur. Anasözleşmede yapılacak değişiklikler kuruluştaki usule bağlıdır.

UNVAN:

Madde3- Kooperatifin unvanı, **Sınırlı Sorumlu**
Hizmet Kooperatifi’dir.

MERKEZ VE ŞUBELER:

Madde 4- Kooperatifin Merkezi’dır.

Kooperatif gerekli gördüğü takdirde yurtiçinde ve yurtdışında şubeler açabilir. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

SÜRE:

Madde 5- Kooperatif süresizdir.

AMAÇ VE FAALİYET KONULARI:

Madde 6- Kooperatifin amacı, ortaklarına hizmet sektöründe iş ve istihdam imkânı sağlamak için faaliyetlerde bulunmak, ortakların mesleki hizmetleri ile ilgili her türlü ihtiyaçlarının karşılanması ve hizmetlerinin pazarlanması konusunda destek olmak, böylece ortakların ekonomik menfaatlerini korumaktır.

Kooperatif bu amaçları gerçekleştirmek üzere aşağıdaki çalışmaları yapar:

- 1) Ortaklarının ekonomik faaliyet konularıyla ilgili olarak, hizmet sektöründe iş ve istihdam imkânlarının tespit edilmesi amacıyla piyasa araştırmaları yapar.
- 2) Ortaklarının ve kooperatifin çalışma konusuna giren hizmetlerin tanıtımını ve piyasa koşullarına uygun olarak pazarlanmasını sağlar.
- 3) Ortaklarına hizmet üretimi alanlarında mesleki beceri ve yeterlilik eğitimi hizmetleri sağlar, bireysel hizmetleriyle ilgili iş edinmeleri amacıyla danışmanlık hizmeti verir ve mesleki eğitim programlarına yönelik uygulama atölyeleri açar.
- 4) Kooperatifin amaç ve konusunun gerektirdiği, işletme, imalathane, atölye ve tesisler ile ortaklarının ve yakınlarının yararlanabileceği, misafirhane, kafeterya, çay ocağı, lokal, kitaplı okuma salonu, kreş ve spor salonu gibi sosyal tesisler kurar ve işletir.
- 5) Kooperatif amaçları doğrultusunda taşınır taşınmaz mallar edinir, bina/arsa alır, kiralar ya da yaptırır, satar, benzeri tasarruflarda bulunur, aynı haklar tesis eder, işletme devralır, kooperatif yatırımları için gerekli tesisleri yapar.
- 6) Faaliyetlerini sürdürebilmek için gelir getirici her çeşit ticari faaliyetlerde bulunur, ticari işletmelere iştirak eder, kurar, işletir.
- 7) Konusu ile ilgili eğitim kitapçıkları, broşür, dergi ve kitap gibi yazılı ve görsel yayın materyallerinin takibini, arşivlenmesini, basımını ve dağıtımını yapar.
- 8) Ortaklarının 0-6 yaş grubu çocuklarının bakımı ve eğitimi için mahalle yuvaları, çocuk oyun odaları açar, işletir. Çocukların sağlığı, gelişimi ve bakımı için sağlık üniteleri, oyun ve spor alanları,

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

kültür sanat üniteleri kurar işletir. Çocuklara yönelik ilgili her çeşit araç, gereç, besin maddeleri ve diğer ihtiyaçlarını giderir. Bunlarla ilgili satış yerleri açar, tanıtır, ihracat ve ithalatını yapar, yaptırır.

9) Her türlü ulusal ve uluslararası kuruluşlardan, şahıs ve kurumlardan aynı ve nakdi yardım, bağış ve kredi sağlar, bunları kooperatif amaçları doğrultusunda kullanır, ortaklarını bu olanaklardan yararlandırır.

10) Şubeler açar, aynı amacı taşıyan diğer kooperatiflerle işbirliği yapar, amacına uygun kurulmuş ya da kurulacak olan üst birlik kuruluşlarına katılır, benzer amaçlı kooperatiflerin kuruluşunda öncülük eder ve onlara destek sağlar,

11) Kooperatifin çalışmalarını yürütebilmek için hizmet ve çalışma grupları oluşturur.

12) Ortaklarının ihtiyaç duyacağı danışmanlık (sosyal, kültürel, hukuki, teknolojik, üretimin geliştirilmesi, vs.) hizmetlerini organize eder ve bunun için gerekli personeli istihdam eder.

13) Faaliyetleri uygulamak için hizmet kiralaması yapar.

14) Faaliyet konusu ile ilgili bütün kamu ve özel kurumlarla ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

15) Kooperatifçe yürütülen hizmetlerle ilgili olarak kooperatifin tasarrufunda bulunan tesis ve işletmelerin çalışmalarında ortaklarının işgücü, mesleki bilgi ve deneyimlerinden yararlanır.

16) Hizmet konusu ile ilgili ihalelere katılır, taahhütlerde bulunur ve verilen taahhütlere yönelik gerekli tedbirleri alır, bu hususta çalışmalar yapar.

17) Kooperatifin kredi ihtiyacının karşılanması amacıyla ilgili finansman kuruluşlarına başvuruda bulunur, borçlanır, açılan kredinin zamanında ve amacına uygun kullanılmasını sağlayıcı tedbirler alır.

18) Ortaklarının mesleki, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarının çözüme kavuşturulması için çalışmalar yapar, bu amaca yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla temas kurar ve onların desteğini sağlar.

19) Kooperatif, amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulması veya eklentileriyle geliştirilmesi düşünülen tesis, işletme vb. birimlerinde yapılacak işin koşullarına uygun niteliklere haiz ortaklarına iş ve istihdam olanakları sağlar.

20) Amacını gerçekleştirmeye yönelik gerekli olan her türlü üretim tesisi, işleme tesisi ve işletmeyi kurar, işletir.

21) Ortaklarının bireysel hizmetlerinin belirli bir düzen ve sıra esası gözetilerek, organize bir şekilde yürütülmesini sağlar.

SERMAYE:

Madde 7- Kooperatifin sermayesi, ortakların taahhüt ettikleri payların toplam tutarlarından ibaret olup değişkendir. Ancak, sermayenin en az haddi TL'dir. Kuruluşta bu sermayenin tamamının taahhüt edilmesi ve 1/4'ünün peşin ödenmesi zorunludur.

Aynı sermaye konabilir. Kooperatif mevcut bir işletmeyi veya ayınları devralabilir. Aynı nev'inden sermaye konması halinde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 21 ve 22'nci maddelerine göre hareket olunur.

PAYLAR:

Madde 8- Bir ortaklık payının değeri 100.-TL'dir. Ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Ancak, her ortağın en az pay taahhüt etmesi zorunludur.

Ortaklık payları, bu anasözleşmenin 19'uncu maddesine göre düzenlenen ortaklık senedinde gösterilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100.-TL olarak itibar olunur.

PAYLARIN ÖDENMESİ:

Madde 9- Kurucuların taahhüt ettikleri pay bedellerinin en az 1/4'ü tescilden önce, gerisi de kooperatifin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Nakdî ödemeler, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan kooperatif adına açılacak özel bir hesaba, sadece kooperatifin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya anasözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, kooperatifin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece kooperatife öder.

Kurucuların sermayenin tamamını ödemeyi şartsız kabul ettikleri ve anasözleşmedeki imzaların ticaret sicil müdürlüğünce onaylandığı tarihten itibaren kooperatif üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

ORTAKLIK ŞARTLARI:

Madde 10- Kooperatife ortak olabilecek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır.

1- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre çalışmayı taahhüt eden gerçek kişi olmak.

2- Aynı amaçlı başka bir kooperatifin ortağı olmamak.

ORTAKLIĞA KABUL:

Madde 11- Gerekli şartları taşıyıp da kooperatife ortak olmak isteyenler, yazılı olarak yönetim kuruluna başvururlar. Bu başvuru yazısına 10'uncu maddede belirtilen ortaklık şartlarının taşındığını gösteren belgeler eklenir. Ayrıca, bu başvuruda anasözleşmenin tüm hükümlerinin ve getirilen yükümlülüklerinin kabul edildiği açıkça belirtilir.

Ortaklığa kabul yönetim kurulunun kararı ile gerçekleşir.

Yönetim kurulu, ortaklar ile ortak olmak için başvuranların 10'uncu maddede gösterilen şartlarını taşıyıp taşımadığını araştırmak zorundadır.

Ortaklığa kabul veya ret kararı, ilgiliye 15 gün içinde yazı ile bildirilir. İstekli, ortaklığa alındığı takdirde, kararın kendisine bildirildiği tarihten itibaren bir ay içinde sermaye taahhüdünün, diğer ortaklarca ödenmiş taksiti ile diğer ortakların her birinin o tarihe kadar ödemiş oldukları paralara eşit tutarı bir defada öder.

17'nci madde uyarınca devir yolu ile ortaklığa alınanlar hariç olmak üzere daha sonra ortaklığa kabul edileceklerden, yukarıdaki fıkrada belirtilen tutarın üzerinde para talep edilmesi, genel kurulun bu hususta karar alması halinde mümkündür.

ORTAK SAYISI:

Madde 12- Kooperatifin ortak sayısı en az 7 kişidir.

ORTAKLIKTAN ÇIKMA:

Madde 13- Her ortak, hesap senesi sonundan en az bir ay önce yönetim kuruluna yazı ile başvurmak suretiyle ortaklıktan çıkabilir. Yönetim kurulu bu hükme uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, yazılı başvurunun kooperatif kayıtlarına girişinden itibaren bir ay içinde kabulden kaçınırsa, ortak, çıkma dileğini noter aracılığı ile yönetim kuruluna bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

ORTAKLIKTAN ÇIKARMA:

Madde 14- Durumları aşağıda gösterilen hallere uyanlar yönetim kurulu kararı ile ortaklıktan çıkarılır.

1) 10'uncu maddede yazılı ortaklık şartlarını kaybedenler.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2) Parasal yükümlülüklerini 30 gün geciktirmeleri üzerine, yönetim kurulunca noter aracılığı ile yapılacak ihtar takip eden 10 gün içinde bu yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere yine aynı kurulca ikinci ihtar yapılır. İkinci ihtar takip eden bir ay içerisinde de yükümlülüklerini yerine getirmeyenler.

3) Genel kurulca kabul edilen çalışma yönetmeliğine aykırı davrandığı tespit edilenler.

4) Kooperatifin para, mal ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı mahkûm olanlar.

Çıkarma kararı gerekçeli olarak yönetim kurulu karar defteri ile ortaklar defterine kaydedilir. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere 10 gün içinde notere tevdi edilir. Ortak, çıkarma kararının tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir veya genel kurula itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. Genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarma kararları kesinleşir.

Ortaklar, bu maddede gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılmazlar.

Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

ORTAKLIĞI SONA ERENLERLE HESAPLAŞMA:

Madde 15- Devir dışında bir nedenle ortaklığı sona erenlerin sermaye ve diğer alacakları, o yılın bilançosuna göre hesaplanarak bilanço tarihinden itibaren bir ay içinde geri verilir.

Ancak, ortaklığı sona erenlerin yerine yeni ortak alınması halinde eski ortağın 21'inci madde uyarınca ödediği gider taksitleri derhal geri verilir.

Ayrılan ortaklar kooperatifin yedek akçeleri üzerinde bir hak iddia edemezler.

Ortaklığı sona erenlerin alacak ve hakları, bunları isteyebilecekleri günden itibaren beş yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.

ÖLEN ORTAĞIN DURUMU:

Madde 16- Ölen ortağın kanuni mirasçılarının üç ay içinde 10'uncu maddedeki ortaklık şartlarını taşıyan bir temsilci tayin ederek kooperatife bildirmeleri halinde ortaklık hak ve yükümlülükleri kanuni mirasçıları lehine devam eder.

Mirasçıların temsilci tayin etmemeleri veya ortaklığa devam etmek istememeleri halinde ölen ortağın alacak ve borçları 15'inci madde hükümlerine göre tasfiye edilir.

ORTAKLIĞIN DEVRİ:

Madde 17- Ortaklık, yazılı olarak yönetim kuruluna bildirilmek suretiyle 10'uncu maddede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyan kişilere devredilebilir.

Yönetim kurulu, bu şekilde ortaklığı devralan kişiyi ortaklığa kabulden kaçınmaz.

Devir halinde eski ortağın kooperatife karşı tüm hak ve yükümlülükleri yeni ortağa geçer. Kooperatifçe, bu devir sebebiyle taraflardan ayrıca bir ödemedede bulunmaları istenemez.

ORTAKLIĞA TEKRAR GİRME:

Madde 18- Ortaklığı sona erenler, ayrılma sebeplerinin ortadan kalkması halinde yeniden ortaklığa kabul edilebilirler.

Bu anasözleşmenin 14'üncü maddesinin 3'üncü bendi gereğince çıkarılanlar kooperatife yeniden ortak olamazlar.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

ORTAKLIK SENEDİ:

Madde 19- Her ortağın ortaklık haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin unvanı, senet sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkili olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırası ile kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece ispat vesikası hükmündedir.

ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUKLARI:

Madde 20- Her ortak, kooperatifin borçlarına karşı, taahhüt ettiği pay tutarı kadar sorumludur.

Kooperatiften ilişkisi kesilen ortağın sorumluluğu, ayrıldığı tarihten itibaren iki yıl devam eder.

Kooperatife giren her ortak, girişinden önce doğmuş olan kooperatif borçlarından dolayı diğer ortaklar gibi sorumlu olur.

Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumlulukları hakkındaki hükümler saklıdır.

ORTAKLIK PAYI DIŞINDAKİ ÖDEMELER VE EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ:

Madde 21- Ortaklar taahhüt ve tediye ettikleri ortaklık payı bedelleri dışında, kooperatif amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere genel kurulca belirlenecek ödemeleri de yapmak zorundadır. Bu kararların alınmasında anasözleşmenin 33'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında gösterilen nisap aranır.

Kooperatifin bilanço açığı sırasıyla yedek akçelerden, kooperatifin özel fonlarından ve ortakların sermaye paylarından karşılanır. Bunların bilanço açığının kapatılmasında yetersiz kalması halinde genel kurul, ödemenin miktarını ve şeklini belirleyerek yürürlükteki net asgari ücretin yarısına kadar ortaklardan ek ödeme istenmesine karar verebilir.

KOOPERATİFİN ORGANLARI:

Madde 22- Kooperatifin organları şunlardır:

- 1) Genel Kurul,
- 2) Yönetim Kurulu,
- 3) Denetim Kurulu.

GENEL KURUL:

Görev ve Yetkileri:

Madde 23- En yetkili organ olan genel kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- 1) Bilanço, bilanço hesaplarının dökümü, gelir- gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek,
- 2) Yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerini seçmek, ibra etmek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek.
- 3) Yönetim ve denetim kurulu üyelerine verilecek aylık ücret, huzur hakkı ve yolluk miktarı ile bütçeyi görüşerek karara bağlamak,
- 4) Yönetim kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak,
- 5) Kanun(6102 sayılı TTK'nın 391'inci maddesinde sayılanlar hariç), anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptal edilip edilmeyeceği konusunda karar almak,
- 6) Ortaklardan tahsil edilecek taksit miktar ve ödeme esasları ile gecikme halinde uygulanacak esasları tespit etmek,

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

- 7) Üst kuruluşa girme ve çıkma kararı almak ve bu kuruluştaki görevlendirilecek temsilcileri seçmek,
- 8) Amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik uygun faaliyet konusu bulunan kooperatif, şirket ve diğer teşekküllere girme ve çıkmaya karar vermek,
- 9) Anasözleşmede yapılması öngörülen değişiklikler hakkında karar almak,
- 10) Kooperatifin amacına uygun tesisler ile gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ve esaslar ile alınacak tesis ve gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak tesis veya gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek,
- 11) Kooperatifin amaçları doğrultusunda yapılacak tesisleri tespit etmek, bu amaçla gayrimenkul almak, kiralamak,
- 12) İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini kararlaştırmak,
- 13) Hesap tetkik komisyonunu seçmek ve bu komisyonunun çalışmasıyla ilgili usul ve esasları tespit etmek,
- 14) Özel fon ile ortaklar ve personel için yardım fonunun kullanımına ilişkin esasları belirlemek,
- 15) Kooperatifin dağılması hakkında karar almak, tasfiye kurulunu seçmek,
- 16) Kanun ve anasözleşme ile genel kurula tanınmış olan diğer konular hakkında karar almak,
- 17) Şube açılması konusunda karar vermek,
- 18) Bilanço açıklarının kapatılmasında kullanılmak üzere ortaklardan ek ödeme istenip istenmeyeceğine karar vermek.
- 19) Hizmet konularının tür ve niteliği ile önemi göz önüne alınmak suretiyle hizmet işlerinin bir sıra ve düzen içinde yaptırılması konusunda 4857 sayılı İş Kanununa uygun olarak hazırlanmış yönetmeliği tasdik etmek ve bu yönetmelikte yapılacak değişiklikleri karara bağlamak.

Genel kurul, yukarıdaki görev ve yetkilerini devir ve terk edemeyeceği gibi kooperatifin amaçları ile ilgili her türlü işler hakkında da karar alabilir.

Oy Hakkı ve Temsil:

Madde 24- Toplantı tarihinden üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Her ortak yalnız bir oya sahip olup yazı ile izin verilmek suretiyle bir ortak diğer bir ortağı, oyunu kullanmak üzere temsilci tayin edebilir.

Ortak sayısı 1.000'i geçtiğinde her ortak en çok 9 olmak üzere birden fazla ortağı temsil edebilir. Ancak yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçiminde her ortak en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabilir.

Eş ve birinci derece (ortağın; çocuğu, anne ve babası, eşinin annesi ve babası) akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır.

Yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle kooperatifin işlerinin görülmesine herhangi bir surette katılmış olanlar, yönetim kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz. Denetçiler kendi ibralarında oy kullanamazlar.

Ortaklardan hiçbirisi kendisi, eşi veya usul ve furuğu ile kooperatif arasında ortaklık ilişkileri dışındaki şahsi bir işe veya uyuşmazlığa ait görüşmelerde oy kullanamaz.

Toplantı Şekilleri ve Zamanı:

Madde 25- Genel kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır. Olağan genel kurul toplantısının her yılın ilk altı ayı içinde yapılması zorunludur.

Olağanüstü genel kurul, kooperatif işlerinin ve anasözleşme hükümlerinin gerektirdiği zaman ve surette toplanır.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Toplantı Yeri:

Madde 26- Genel kurul, kooperatif merkezinin bulunduğu yerleşim birimi dahilindeki uygun bir yerde toplanır.

Çağrıya Yetkili Olanlar:

Madde 27- Genel kurul, yönetim kurulunca toplantıya çağrılır.

Gerekli hallerde denetim kurulu, kooperatifin ortağı bulunduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler.

Genel kurul yukarıdaki şekilde toplanamadığı takdirde Ticaret Bakanlığı'na toplantıya çağrılabilir.

Ayrıca, 4 ortaktan az olmamak kaydıyla toplam ortak sayısının 1/10'unun isteği halinde genel kurul 10 gün içinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Bu başvurunun müştereken ve noter tebligatı ile yapılması gerekir. Yönetim kurulunca bu isteğin zamanında yerine getirilmemesi durumunda Ticaret Bakanlığı'na genel kurul toplantıya çağrılabilir. Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma izni alabilirler.

Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya çağırabilirler.

Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir ortak genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkeme kararı kesindir.

Çağrının Şekli:

Madde 28- Olağan ve olağanüstü toplantılara çağrı; taahhütlü mektupla, ayrıca gerektiğinde gazete ile gazete olmayan yerlerde mahalli örf ve âdete göre ilan yolu ile yapılır. Çağrının sadece yazılı olarak imza karşılığında yapılması da mümkündür.

Çağrının, toplantı gününden en az 30 gün önce ve en çok iki ay içinde yapılması, toplantının gün ve saati ile yerinin ve gündem maddelerinin bildirilmesi zorunludur.

Çağrıda, birinci toplantıda çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak olan sonraki toplantının tarihi, saati ve yeri açıklanarak yeni bir bildirimde gerek kalmaksızın bir defada ortaklara duyuru yapılabilir. Toplantılar arasında en az 7, en fazla 30 gün süre bulunması gerekir. Sürelerin hesabında duyuru ve toplantı günleri hesaba katılmaz.

Anasözleşmenin değiştirilmesi söz konusu ise yapılacak duyuruda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Bütün Ortakların Hazır Bulunması:

Madde 29- Kooperatifin bütün ortaklarının veya temsilcilerinin hazır bulunması ve itirazın olmaması halinde genel kurul toplantılarına ilişkin diğer hükümler saklı kalmak şartı ile toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Ancak, kararların muteber olabilmesi için toplantıda Bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda gerekli işlemlerin yapılmış olması şarttır.

Yukarıdaki fıkraya göre alınan kararlar, tüm ortaklar ve ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanacak bir tutanağa bağlanır.

Bakanlığa Müracaat ve Gönderilecek Belgeler:

Madde 30- Genel kurul tarihi ile yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki Valiliğe (Bakanlık Taşra Teşkilatı) yazılı olarak bildirilir.

Bu bildirimde, Bakanlıkça tespit edilen temsilci ücretinin ilgili maliye veznesine yatırıldığını gösteren belge eklenerek toplantıda temsilci bulundurulması talep edilir.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Gündem:

Madde 31- Olağan genel kurul toplantısının gündeminde sırasıyla şu hususlar bulunur:

- 1) Açılış ve toplantı başkanlığının oluşturulması.
- 2) Yönetim ve denetim kurulunca hazırlanan raporların okunması ve müzakeresi.
- 3) Finansal tabloların okunması, müzakeresi ve tasdiki.
- 4) Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ibrası.
- 5) Faaliyet yılı içinde yönetim kurulu üyeliğinde eksilme meydana gelmiş ve yönetim kurulunca atama yapılmış ise atamanın genel kurulca onaylanması.
- 6) Görev süreleri sona ermiş olan yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçilmesi ve bunların görev sürelerinin tespiti.
- 7) Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ücret, huzur hakkı gibi parasal hakların belirlenmesi.
- 8) Gelecek yılın bütçe ve çalışma programının görüşülmesi ve karara bağlanması.
- 9) Gerekli görülecek diğer hususlar.

Gerekli görülecek diğer hususlar gündeme açıkça yazılmalıdır. Görüşülecek konu önceden tespit edilip gündeme yazılmadan, “Gerekli görülecek diğer hususlar” şeklinde bir gündem maddesi belirlenemez.

Kanun ve anasözleşme gereği genel kurulun yetkisinde olan ve olağanüstü genel kurul toplantı gündemini oluşturan her türlü konu, olağan genel kurul toplantı gündemine yazılabilir.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantı tarihinden en az yirmi gün önce müştereken ve noter tebligatı ile bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap tetkik komisyonun seçilmesi, bilânço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

Yapılan denetim sonucunda veya herhangi bir sebeple Bakanlıkça, kooperatif genel kurulunda görüşülmesi istenen konuların gündeme konulması zorunludur.

Gündem, genel kurulu toplantıya çağırın tarafından belirlenir.

Ortaklar Cetveli:

Madde 32-Yönetim kurulu; her genel kurul toplantısından önce, çıkarılma kararı kesinleşmemiş olanlar dahil tüm ortakların ortak numaraları, isim unvan ve adresleri ile asaleten ve vekâleten (temsilen) imzalanacak yerleri gösterir yönetim kurulu başkanınca imzalı bir ortaklar cetveli hazırlamakla yükümlüdür.

Bu cetvel toplantıya katılanlar ile genel kurul başkanı ve Bakanlık Temsilcisi tarafından isim yazılarak ayrıca imzalanır.

Görüşme ve Karar Nisabı:

Madde 33- Genel kurulun toplanabilmesi ve gündemdeki konuları görüşebilmesi için kooperatife kayıtlı ortaklardan genel kurula katılma hakkına sahip olanların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen toplantıda hazır bulunması gerekir. İlk ve müteakip toplantılarda aynı nisap aranır.

Genel kurulda kararlar toplantı nisabının sağlanması koşuluyla oylama sırasındaki mevcudun yarısından fazlasının oyu ile alınır.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Ancak, kooperatifin dağılması, diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmede değişiklik yapılması ile ilgili kararlar ortaklar cetvelinde imzası bulunanların 2/3 çoğunluğu ile alınır.

Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararlarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 52'nci maddesi hükmüne göre işlem yapılır.

Toplantının Açılması ve Toplantı Başkanlığı:

Madde 34- Genel kurul toplantısı; bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda usulüne uygun başvurunun ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 87'nci maddesine göre işlem yapıldığının tespiti ile toplantı nisabının sağlanması üzerine ve çağrıyı yapan organca yetkili kılınan kimseler tarafından açılır. Müteakiben bir genel kurul toplantı başkanı ile kararlaştırılacak sayıda sekreter üye ve gerektiğinde oy toplayıcı üye seçilir.

Bu seçimde en çok oy alan adaylar seçilmiş sayılır.

Genel kurul toplantı başkan ve üyelerinin, ortaklardan veya kooperatifin üst kuruluşlarının temsilcileri arasından seçilmesi şarttır.

Oy Kullanmanın Şekli:

Madde 35- Oylamalar genel olarak el kaldırmak suretiyle yapılır. Genel kurula katılanların yarısından fazlasının talebi halinde gizli oya başvurulur. Ancak, kooperatifin ortak sayısı 500'ü geçtiği takdirde yönetim ve denetim kurulu seçimlerinde oylamalar gizli oy açık tasnif esasına göre yapılır.

Gizli oylamada, kooperatif mührü ile mühürlenmiş boş oy pusulalarının kullanılması esastır. Ancak, genel kurulca karar alınmak kaydıyla ayrıca basılı oy pusulası da kullanılabilir. Genel kurulun yalnızca basılı oy pusulası kullanılması yolunda alacağı karar geçersizdir. Genel kurulda kooperatif mührü ile mühürlenmiş boş oy pusulaları ve basılı oy pusulalarından başkaca bir pusula seçim için kullanılamaz. Matbaada basılmış veya yazı makinesi ile yazılmış ya da çoğaltılmış oy pusulaları basılı oy pusulası sayılır.

Bilançonun Tasdiki ve İbra:

Madde 36- Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla birlikte, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço kooperatifin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.

Denetim raporunun okunmasından önce bilanço ile hesapların kabulü hakkında verilen kararlar geçerli değildir.

İbra edilmeyen yönetim ve denetim kurulu üyeleri, bu organlara aynı genel kurulda tekrar seçilemezler.

İbranın Etkisi:

Madde 37- İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. Bu konuda 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53'üncü maddesi hükmü saklıdır.

Genel kurulun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, kooperatifin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek ortaklığı devralan ortakların dava hakkını kaldırır. Diğer ortakların dava hakları da ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer.

Kooperatifin Uğradığı Zararın Tazmini:

Madde 38- Kooperatifin uğradığı zararın tazminini, kooperatif ve her bir ortak isteyebilir. Ortaklar tazminatın ancak kooperatife ödenmesini isteyebilirler.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Genel kurulda kooperatifin uğradığı zararın tazmini için, yönetim kurulu aleyhine tazminat davası açılması yönünde karar alınmışsa, bu dava kooperatif denetçileri tarafından da genel kurul karar tarihinden itibaren bir ay içinde açılır. Bu müddetin geçirilmesi ile dava hakkı düşmez. Davanın reddi halinde, yönetim kurulu üyeleri tazminat talebinde bulunamazlar.

Kararların Tesiri:

Madde 39- Kanun ve anasözleşmeye uygun surette toplanmış genel kurulda alınan kararlar toplantıda bulunmayanlar veya aleyhte oy kullananlar hakkında da geçerli ve bağlayıcıdır.

Kararların İptali:

Madde 40- Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı izleyen günden başlamak üzere bir ay içinde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1) Toplantıda hazır bulunup da kararlara muhalif kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını iddia eden pay sahipleri,

2) Yönetim kurulu,

3) Kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri.

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder. Bozma kararının kesinleşmesi halinde bu husustaki ilam tescil ve ilan ettirilir.

Genel Kurul Tutanağı:

Madde 41- Genel kurul toplantılarının muteber olması için, ortaklar ve temsilcilerin sayısı, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içeren bir tutanak düzenlenir.

Genel kurul tutanağının altı, genel kurul başkan ve üyeleri ile Bakanlık Temsilcisi tarafından imzalanır.

Genel Kurul Kararlarının Tescil ve İlanı:

Madde 42- Yönetim kurulu, genel kurul toplantı tutanağının noterce onaylanmış bir suretini derhal Ticaret Sicili Müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.

Bakanlığa Gönderilecek Belgeler:

Madde 43- Toplantı gününden itibaren en geç bir ay içinde, yönetim ve denetim kurulları raporları ile bilânço ve gelir-gider cetvelleri genel kurul toplantı tutanağı ile ortaklar cetvelinin ve istenebilecek diğer belgelerin onaylı birer örneği, kooperatifin ticaret siciline tescil edildiği yerdeki Bakanlık Taşra Teşkilatına tevdi edilir.

YÖNETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 44- Yönetim kurulu, genel kurulca en az bir, en çok dört yıl için seçilir ve en az üç üyeden oluşur.

Genel kurulca böyle bir süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Yönetim kuruluna seçilen üye sayısı kadar da yedek üye seçilir.

Yönetim kurulunun asıl ve yedek üyeleri genel kurulda en çok oy alanlar arasından sıra ile belirlenir. Oylarda eşitlik halinde kuraya başvurulur.

Süresi sona eren üyeler yeniden seçilebilir. Genel kurul lüzum görürse yönetim kurulu üyelerini her zaman değiştirebilir. Kooperatifler Kanununun 46 ncı maddesinin 3 üncü fıkrası gereği genel kurul gündemine madde ilave etmek suretiyle yapılan seçim sonucu değiştirilen yönetim kurulu üyelerinin yerine seçilenler, öncekilerin görev sürelerini tamamlar.

Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler:

Madde 45- Yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

- 1) Türk vatandaşı olmak,
- 2) Kooperatif ortağı olmak ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- 3) Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak,
- 4) Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkûm olmamak,
- 5) Aynı zamanda kooperatifte denetçi olmamak,
- 6) Aynı zamanda diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dahil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Yönetim kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, yukarıdaki şartları taşıyan ancak kooperatif ortağı olması şart olmayan gerçek kişiler tarafından temsil edilirler.

Seçilme şartları denetim kurulu tarafından araştırılır. Bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir.

Haklarında yukarıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

Beşinci fıkra da belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen yönetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibariyle diğer görevlerinden ayrılmak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların yönetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra beşinci fıkradaki diğer görevleri edinen yönetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Yönetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Yönetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görev ve Yetkileri:

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Madde 46- Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetlerini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim kurulunun başlıca görevleri şunlardır:

- 1) Ortakların sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kooperatifin amaç ve faaliyetlerini düzenleyen 6'ncı maddede sayılı işlerin organize edilmesi ve yürütülmesini sağlamak,
- 2) Yıllık bilanço ile gelir-gider hesabı ve bütçenin hazırlanmasını sağlamak,
- 3) Ortaklar ile ortak olmak için başvuranların anasözleşmede belirtilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak,
- 4) Genel kurul toplantısı akabinde, genel kurulda alınan kararlar hakkında ortakları bilgilendirmek ve talep eden ortaklara genel kurul toplantı tutanağının bir örneğini vermek,
- 5) Genel kuruldan karar almak kaydıyla, kooperatifin amaçlarının gerçekleşmesinde kullanılmak üzere ilgili kuruluşlardan kredi almak, kamu kaynaklı kredi alımında teminat olarak kooperatif mülkiyetindeki menkul ve gayrimenkuller üzerinde rehin ve ipotek tesis etmek,
- 6) Kredi alma işlerinde, kooperatife kredi açacak müesseselere olan taahhüt ve vecibelerden ortakları haberdar etmek,
- 7) Genel kuruldan karar almak şartı ile kooperatifin taşınır ve taşınmaz mallarını satmak ve rehine koymak,
- 8) Kooperatife yapılan bağışları kooperatif amacına uygun işlerde kullanmak,
- 9) Bakanlıkça istenecek her türlü evrak ve vesaiyi ibraz etmek, bilgi vermek ve denetim için gönderilen yetkililere gerekli kolaylığı göstermek,
- 10) Kooperatifi resmi dairelerde, mahkemelerde ve üçüncü şahıslara karşı temsil etmek,
- 11) İbra etmek, dava açmak, sulh olmak veya davadan vazgeçmek,
- 12) Genel kuruldan karar almak şartı ile kooperatifin taşınır ve taşınmaz mallarını satmak, rehine koymak,
- 13) Doğacak sorumluluk yönetim kuruluna ait olmak üzere kendi ortakları arasından veya hariçten bir veya birkaç kişiyi kooperatifi ilzam edecek tasarruflarda bulunmaya veya muayyen işlerde kooperatifi temsil etmeye yetkili kılmak,
- 14) Kooperatifin ortak olduğu kooperatif, şirket ve teşekküllerde kooperatifi temsil etmek üzere görevlendirme yapmak,
- 15) Hizmet konularının tür ve niteliği ile önemi göz önüne alınmak suretiyle hizmet işlerinin bir sıra ve düzen içinde yaptırılması konusunda 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine uygun bir yönetmelik hazırlayarak genel kurulun onayına sunmak, bu yönetmelikte yapılacak değişiklikler konusunda da genel kurula teklif götürmek.
- 16) Kanun ve anasözleşme ile yönetim kuruluna verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Görev Bölümü ve Toplantılar:

Madde 47- Yönetim kurulu üyeleri; seçimi takiben yapacakları ilk toplantıda aralarından bir başkan, bir ikinci başkan, gereğine göre de birer kâtip ve muhasip üye seçerek görev bölümü yaparlar. Başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi de mümkündür.

Yönetim kurulu, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkan vekilinin, onunda bulunmadığı zamanlarda zorunlu aylık toplantının yapılmasıyla sınırlı olmak üzere görev bölümü toplantısında belirlenen diğer yönetim kurulu üyelerinden birinin çağrısı ile toplanır. Yönetim kurulu en az ayda bir defa ve üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır. Kararlar toplantıda bulunanların çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde keyfiyet gelecek toplantıya bırakılır. Onda da eşitlik halinde söz konusu teklif reddedilmiş sayılır.

Kararların geçerli olabilmesi için toplantıya çağrının ispat edilebilecek bir yöntemle yapılması zorunludur.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Toplantılarda bulunmayan üyeleri temsilen oy kullanılamaz ve toplantılara vekil aracılığı ile de katılamaz.

Özürsüz olarak üst üste üç toplantıda hazır bulunmayan üye çekilmiş sayılır.

Toplantılar kooperatif merkezinde yapılır. Ancak, üyelerin çoğunluğunun tasvibi ile başka herhangi bir yerde de yapılabilir.

Alınan kararlar tarih ve numara sırasıyla yönetim kurulu karar defterine işlenir. Tüm üyelerin isimleri kararın baş tarafına yazılır ve alt tarafı toplantıya katılanlarca isim yazılarak imzalanır.

Verilen karara karşı olanlarla çekimser kalan üyeler, karşı olma veya çekimser kalma sebeplerini kararın altına yazarak imzalarlar.

Müzakereye Katılma Yasağı:

Madde 48-Yönetim kurulu üyesi, kendisinin kooperatif dışı kişisel menfaatiyle veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve kooperatif dışı menfaatiyle kooperatifin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasak, yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılamaz. Menfaat uyumsuzluğu yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır.

Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple kooperatifin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler.

Müzakereye, yasak nedeniyle katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır.

Kooperatifin Temsil ve İlzâmı:

Madde 49- Kooperatif adına düzenlenecek evrakın muteber olması veya kooperatifin ilzâmı için, kooperatif unvanı altında temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası gereklidir.

Yönetim kurulu, kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini ve imzalarını ticaret siciline bildirir ve bu yetkiye dayanak olan kararları ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personele tasdik ettirir.

Gerektiğinde, yukarıdaki fıkra hükmüne göre hareket edilerek imza yetkisine sahip kimseler değiştirilebilir.

Üyeliğin Boşalması:

Madde 50- Yönetim kurulu üyeleri, istifa etmek suretiyle her zaman çekilebilirler. Herhangi bir sebeple yönetim kurulu üyeliğinin boşalması halinde, yönetim kurulunca aldıkları oy sırasına göre yedek üyeler çağrılır. Eşit oy alanlar arasında kura çekilir.

Yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu tarafından geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağrılır.

Yedek üyelerle de yönetim kurulunun tamamlanamaması halinde, eğer yönetim kurulu toplantı nisabını kaybetmemişse, kanuni şartlara haiz birini geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Onaylanması halinde selefinin süresini tamamlar. Yönetim kurulu toplantı nisabının altına düşmüşse, denetim kurulu tarafından seçimler yapılmak üzere derhal genel kurul toplantıya çağrılır.

Sorumluluk ve Yasak Muameleler:

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Madde 51- Yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Üyeler, yönetim kurulundaki faaliyetleri sırasında öğrendikleri ticaret veya işletme sırlarını saklamakla yükümlüdürler.

Yönetim kurulu, gerekli defter ve belgeler ile genel kurul evraklarının ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanması ve gelir- gider hesabı ile yıllık bilançonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp incelenmek üzere denetçilere verilmesinden sorumludur.

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına, bizzat veya dolay olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz.

Yönetim kurulu üyelerinin kooperatif ortağı olmayan alt ve üst soyu, eşi yahut 3 üncü derece dahil, 3 üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından herhangi biri kooperatife nakit borçlanamaz. Bu kişiler için kooperatif kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, kooperatif alacaklıları bu kişileri, kooperatifin yükümlendirildiği tutarda kooperatif borçları için doğrudan takip edebilir.

Yönetim kurulu üyeleri kanundan veya anasözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi devrettiğinde, devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâlinde, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumludurlar.

Yönetim kurulunca kooperatifi tanıtmak ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz.

Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz.

Yönetim kurulu üyeleri, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olup, kooperatife tazmin etmekle yükümlüdürler.

Kusurlu olmadığını ispat eden üyeler ile karara muhalif kalıp durumu hemen denetim kuruluna yazılı olarak bildiren veya özrü nedeniyle toplantıda hazır bulunmayan üyeler sorumluluktan kurtulurlar.

Görevi sona eren üyenin iş gördüğü zamana ait sorumluluğu ayrılış tarihinden itibaren beş yıl devam eder.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 52- Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile murahhas üyelere bu sıfatla yapacakları hizmet için aylık ücret veya katılacakları her toplantı için bir huzur hakkı ve yapacakları görev seyahatleri için yolluk ödenir. Ödemenin miktar ve şekli genel kurulca kararlaştırılır.

Yönetim kurulu üyelerine, genel kurulca kararlaştırılan yukarıdaki nev'i ve miktarların dışında hiç bir ödeme yapılamaz.

Murahhas Üye:

Madde 53- Yönetim kurulu kararı ile üyelerden bir veya bir kaç kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir. Bu konuda 49 uncu madde hükümleri saklıdır.

Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi ticaret siciline tescil ettirilir.

Müdür ve Diğer Personel:

Madde 54- Yönetim kurulu, kooperatifin mali ve idari işlerini yürütmek üzere kendi aralarından veya hariçten bir müdür ile kooperatif işlerinin gerekli kıldığı diğer personeli istihdam edebilir. Bunlar kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludur.

İstihdam edilecek personelin nitelik ve görevleri yönetim kurulu kararı ile belirlenir.

Personele verilecek ücret bütçede belirtilmek şartıyla yönetim kurulunca belirlenir. Ancak

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

müdürün yönetim kurulu üyeleri arasından atanması halinde ücreti genel kurul tarafından belirlenir.

DENETİM KURULU:

Seçimi ve Süresi:

Madde 55- Genel Kurulca, en az bir yıl için ortaklar arasından veya dışarıdan en az iki veya daha fazla denetim kurulu üyesi ile bir o kadar da yedeği seçilir. Genel kurulca süre tespiti yapılmaması halinde bir yıl için seçilmiş sayılır. Süreleri biten üyeler tekrar seçilebilir. Bu anasözleşmenin 45'inci maddesinin 3'üncü ve 4'üncü fıkraları hükümleri denetim kuruluna üye seçiminde de uygulanır.

Seçilme Şartları ve Bağdaşmayan Görevler:

Madde 56- Denetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır:

- 1) Türk vatandaşı olmak ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- 2) Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre mahkûm olmamak,
- 3) Aynı zamanda kooperatifte yönetim kurulu üyesi, bu üyelerden birinin eşi, kooperatif personeli veya yönetim kurulu üyeleriyle üçüncü derece dâhil kan ve sıhri hısımlık olmamak, yönetim kurulu üyeleriyle aralarında iş ortaklığı bulunmamak,
- 4) Aynı zamanda diğer denetim kurulu üyelerinden birinin eşi olmamak ve birbirleri ile ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımlığı bulunmamak.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifin ve kooperatifin bağlı olduğu üst kuruluşların hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

İkinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen denetim kurulu üyesi olarak seçilenler, seçildikleri tarih itibariyle diğer görevlerinden ayrılmak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların denetim kurulu üyeliğine seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra ikinci fıkradaki diğer görevleri edinen denetim kurulu üyelerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Denetim kurulu üyeliğine seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Denetim kurulu üyelerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları, kooperatif ve kooperatifin bağlı bulunduğu üst kuruluşlar ile bunların % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Görevi ve Yetkileri:

Madde 57- Denetim kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- 1) Yıllık bilanço ve sonuç hesaplarını inceleyerek bu husustaki görüşlerini birlikte veya tek başına genel kurula bir raporla bildirmek,
- 2) Kooperatif işlemlerinden bilgi edinmek ve gerekli kayıtların düzenli olarak tutulmasını sağlamak amacıyla en az üç ayda bir defa kooperatifin defterlerini incelemek,
- 3) En az üç ayda bir defa kooperatifin nakit mevcudu ile menkul değerlerini kontrol etmek,
- 4) Bütçe, bilanço ve gelir-gider cetvelini denetlemek,
- 5) Yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan veya olağanüstü toplantıya davet etmek,
- 6) Yönetim kurulu üyelerinin kanun ve anasözleşme hükümleri ile iyi niyet esaslarına uygun davranmalarına nezaret etmek,

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

7) Yönetim kurulu üyelerinin gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarını araştırmak, toplantı nisabının kaybedilmesi halinde boşalan bu üyeliklere geciktirilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırmak,

8) Kooperatif ortaklarının, yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli hakkındaki şikâyetlerini incelemek ve inceleme sonucu yıllık raporunda açıklamak,

9) Uygun gördükleri teklifleri yönetim kurulu ve genel kurul toplantıları gündemine koydurmak.

Denetim kurulu üyeleri, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun ve anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı bulundukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekte yükümlüdürler.

Denetim kurulu üyeleri, kooperatifi genel kurul toplantısına çağırma yetkisi hariç olmak üzere kendilerine kanun ve anasözleşme ile verilen görev ve yetkileri, gerektiğinde tek başlarına da kullanabilirler.

Denetim kurulu üyeleri, yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulu toplantılarında oy kullanamazlar.

Denetçi Raporunun Değiştirilmesi:

Madde 58- Kooperatifin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetim raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetim raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetimi yansıtan uygun eklere yer verilir.

Sorumluluk:

Madde 59- Kooperatifin yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem kooperatife hem de ortaklar ile kooperatif alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

Denetim kurulu üyeleri, kanun ve anasözleşme ile kendilerine yükletilen diğer görevleri hiç veya gereği gibi yapmamalarından doğan zararlardan dolayı da kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsilen sorumludurlar.

Denetim kurulu üyeleri, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklamasında kooperatif veya ortaklar için zarar umulan hususları, kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

Denetim Kurulu Üyeliğinin Boşalması:

Madde 60- Denetim kurulu üyeleri istifa etmek suretiyle her zaman görevlerinden çekilebilirler.

Kanun ve anasözleşmede belirtilen seçilme şartlarını taşımadıkları veya sonradan kaybettikleri anlaşılanların üyelikleri kendiliğinden sona erer.

Üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması halinde yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere yerine birisini seçerler. Yedeklerde dahil toptan boşalma olursa, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Denetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri:

Madde 61- Denetim kurulu üyelerine verilecek ücretin miktarı ile ödeme şekli, genel kurul tarafından tespit olunur.

HESAPLAR:

Hesap Dönemi, Bilanço ve Netice Hesapları:

Madde 62- Kooperatifin hesap dönemi takvim yılıdır. İlk faaliyete geçildiği yıldaki hesap

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

dönemi kooperatifin kurulduğu tarihten başlar ve aynı yılın 31 Aralık tarihinde sona erer.

Yönetim kurulu her yıl 31 Aralık tarihi itibarıyla envanter yapar, bilançosu ve gelir-gider hesaplarını hazırlayıp genel kurul toplantısından en az bir ay önce denetim kurulu üyelerine verir. Denetim kurulu üyeleri bunları en çok 10 gün içinde inceleyerek müştereken düzenleyecekleri raporla birlikte yönetim kuruluna iade ederler. Bilanço ve netice hesapları genel kurul toplantısından en az 15 gün önce kooperatif merkezinde ortakların incelemesine sunulur ve isteyenlere birer sureti verilir.

Muhasebe Usulü:

Madde 63- Kooperatifin hesapları, genel kabul görmüş muhasebe prensip ve usullerine uygun olarak tutulur ve mali durum tabloları buna uygun şekilde hazırlanır.

Gelir Gider Farkı ve Dağıtım:

Madde 64- Gelir-gider farkı genel kurulca onaylanan yıllık bilançoya göre tespit edilir.

Müspet gelir- gider farkının %15'i yedek akçe olarak ayrıldıktan sonra, geri kalan müspet gelir gider fark genel kurulca alınacak karara göre özel fon, ortaklar ve personel için yardım fonu arasında da bölüştürülür.

Gelir-gider farkı menfi olduğu takdirde ortaya çıkan açık yedek akçelerden, bunların yetmemesi halinde 65'inci maddeye göre oluşturulan özel fon ile veya ortak sermaye paylarından karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir-gider farkı dağıtım yapılamaz.

Yedek akçeler ortaklara dağıtılamaz. Sermaye üzerinden kazanç dağıtılamaz.

Yönetim ve denetim kurulu üyelerine kazanç üzerinden pay verilemez.

Özel Fon ile Ortaklar ve Personel İçin Yardım Fonu:

Madde 65- 64'üncü maddenin 2'nci fıkrasına göre kararlaştırılacak miktarlar, kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fon ile ortaklar ve personel için yardım fonu hesaplarında toplanır.

Bu fonlarda toplanan hasılanın kullanımına ilişkin esaslar genel kurulca kararlaştırılır.

Yedek Akçelerin ve Fonların Nemalandırılması:

Madde 66- Yedek akçelerin ve özel fonların nemalandırılmasına ilişkin şekil ve şartlar genel kurulca kararlaştırılır.

Yedek akçelerin ve özel fonların kullanılış şekil ve şartları anasözleşmede gösterilir.

Devir Teslim Tutanağı:

Madde 67- Yönetim kurulu üyeleri ve memurları, görev devir ve teslimleri sırasında sorumlulukları altındaki para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını bir tutanakla yeni görevlilere teslim etmekle yükümlüdürler.

Avanslar ve Ödemeler:

Madde 68- Kooperatifin amaç ve işleri dışında avans verilemez ve ödeme yapılamaz. Her türlü ödemelerin geçerli belgelere dayandırılması şarttır.

Verilecek avansın sebebi, miktarı, süresi, geri alınma şartları, kapatılması şekli ile kasada günlük olarak bulundurulacak azami para miktarı ve kooperatif parasının amaçlara uygun şekilde değerlendirilmesi usulü yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Kooperatifin Aczi Halinde Yapılacak İşler:

Madde 69- Kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise, yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut yukarıda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun borçlarını artık karşılamayacağını gösteriyorsa yönetim kurulu Ticaret

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Bakanlığına durumu bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkeme ile Ticaret Bakanlığına bilgi verir. Ancak, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleri ile kapanmadığı takdirde yine Bakanlık haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine mahkeme iflasın açılmasını erteleyebilir. Bu takdirde, mahkeme mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru (yediemin) atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarayan tedbirleri alır.

DEFTERLER:

Tutulacak Defterler:

Madde 70- Kooperatifte aşağıdaki defterlerin tutulması zorunludur:

- 1) Yevmiye Defteri,
- 2) Defteri Kebir,
- 3) Envanter Defteri,
- 4) Ortaklar (Pay) Defteri,
- 5) Yönetim Kurulu Karar Defteri,
- 6) Genel Kurul Karar ve Müzakere Defteri.

Kooperatifte bu defterlerden başka 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 64/5'inci maddesi gereği işin mahiyeti ve öneminin gerektirdiği diğer defterler de tutulur.

Yevmiye Defteri:

Madde 71- Yevmiye defteri, kayda geçirilmesi gereken işlemlerin ilgili belge veya ispata dayanan evraktan çıkarılarak tarih sırasıyla ve "madde" halinde düzenli olarak yazıldığı defterdir.

Yevmiye maddelerinin en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- 1) Madde sıra numarası,
- 2) Tarih,
- 3) Borçlu hesap,
- 4) Alacaklı hesap,
- 5) Tutar,
- 6) Her kaydın dayandığı belgelerin türü ile varsa tarihleri ve sayıları.

Yevmiye defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur; vergi kanunlarına uygun olmak şartıyla müteharrik yapraklı defterler de kullanılabilir.

Defteri Kebir:

Madde 72- Defteri kebir, yevmiye defterine geçirilmiş olan işlemleri buradan alarak sistemli bir şekilde ilgili olduğu hesaplara dağıtan ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan defterdir.

Defteri kebirdeki kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- 1) Tarih,
- 2) Yevmiye defteri madde sıra numarası,
- 3) Tutar,
- 4) Toplu hesaplarda yardımcı nihai hesapların isimleri.

71'inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü defteri kebir hakkında da uygulanır.

Envanter Defteri:

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Madde 73- Envanter defteri, kooperatifin açılışında ve açılıştan sonra her hesap döneminin sonunda taşınmazların, alacakların, borçların, nakit para tutarının ve varlıklar ile borçların değerlerinin teker teker kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defterdir.

Hesap dönemi on iki ayı geçemez. Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde ve her halükarda hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde çıkarılır ve deftere kaydedilir.

71'inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü envanter defteri hakkında da uygulanır.

Pay/Ortaklar Defteri:

Madde 74- Pay/Ortaklar defteri; kooperatif ortaklarının bilgilerinin kaydedildiği ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı defterdir.

Pay/Ortaklar defterine yapılacak kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- 1) Kooperatifin unvanı,
- 2) Ortağın adı soyadı veya unvanı,
- 3) Ortağın iş ve konut adresi,
- 4) Ortağın diğer iletişim bilgileri,
- 5) Ortağın kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler,
- 6) Ortaklığın edinimi ve devrine ilişkin gerekli açıklamalar.

Ortaklığın usulüne uygun olarak devredildiği ispat edilmediği sürece, devralan pay/ortaklar defterine yazılamaz.

Her ortak defterde ayrı bir sayfada izlenir. Ortaklığı devralan yeni ortak da ayrı bir sayfada izlenir.

Yönetim Kurulu Karar Defteri:

Madde 75- Yönetim kurulu karar defteri, kooperatif yönetim kurulunun, kooperatif yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararların yazılacağı ciltli ve sayfa numaraları teselsül eden defterdir.

Karar defterindeki kayıtların en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- 1) Karar tarihi,
- 2) Karar sayısı,
- 3) Toplantıda hazır bulunanlar,
- 4) Kararın içeriği,
- 5) Üyelerin imzaları.

Kararın, üyelerden birinin yaptığı öneri üzerine diğerlerinin yazılı onayı ile alındığı durumlarda bu husus ayrıca belirtilir ve imzaların bulunduğu kâğıt veya kâğıtlar da karar defterine yapıştırılır.

Bir önerinin veya önerilerin ıslak imza ile imzalanması şeklinde alınan kararlar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 390'ıncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca karar defterine yapıştırılır; aksi halde karar geçersizdir.

Her yönetim kurulu üyesi alınan karara ilişkin muhalefetin bir şerh ile karar metnine geçirilmesini isteyebilir. Üyelerin şerh yazma talebi hiçbir sebeple reddedilemez; şerh yazılmasına engel olunamaz. Şerh, sahibi dışında hiç kimse tarafından değiştirilemez.

Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Defteri:

Madde 76- Genel kurul toplantı ve müzakere defteri, kooperatifin genel kurul toplantılarında görüşülen hususların ve alınan kararların kaydedildiği ciltli ve sayfa numaraları teselsül eden defterdir.

TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Genel kurul toplantı ve müzakere defteri, kooperatif genel kurul toplantısı yapılırken genel kurulda sorulan sorular, verilen cevaplar, sunulan önergeler, alınan kararlar işlenerek düzenlenebileceği gibi hazırlanan toplantı tutanağının deftere yapıştırılması şeklinde de tutulabilir.

Saklama Zorunluluğu:

Madde 77- Kooperatif; tutmakla yükümlü olduğu ticari defterleri ve bu defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeleri sınıflandırılmış bir şekilde on yıl saklamakla yükümlüdür.

Vergi Usul Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri mahfuz kalmak kaydıyla, tutulması zorunlu defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeler, okunur hale getirildiklerinde içerik olarak örtüşmeleri, saklama süresi boyunca her an ulaşılabilirliği ve uygun bir süre içerisinde okunabilir hale getirilebilmeleri şartıyla görüntü veya veri taşıyıcılarda da saklanabilir.

Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı veya muhasebe belgelerinin olduğu takvim yılının bitişiyile başlar.

Kooperatifin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde zıyaa uğrarsa tacir zıyayı öğrendiği tarihten itibaren onbeş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yer yetkili mahkemesinden kendisine zayi belgesi verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır. Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

Kooperatifin sona ermesi halinde ilgili belgeler 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 82 nci maddesi uyarınca on yıl süre ile Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından saklanır.

Açılış Onayı Yapılacak Defterler ve Onay Zamanı:

Madde 78- Kooperatifin tutmakla yükümlü olduğu yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay/ortaklar defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onayları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda belirtilen süreler dahilinde bu Kanun ve Ticari Defterlerin tasdikine ilişkin diğer mevzuat uyarınca yapılır.

Yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ile yönetim kurulu karar defterinin açılış onaylarının her hesap dönemi için yapılması zorunludur. Pay/ortaklar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen hesap dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir.

Onaya tabi defterlerin hesap dönemi içinde dolması dolayısıyla veya başka sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce açılış onayı yaptırmak zorundadırlar.

Pay/ortaklar defterinin yenilenmesinin gerektiği durumlarda açılış onayı yapılacak yeni defter, kullanımına son verilecek defterle veya zayi edilmişse zayi belgesi ile birlikte notere ibraz edilir. Yeni pay/ortaklar defterinin açılış onayının yapıldığı sırada noter, eski deftere veya zayi belgesine yeni pay defterinin açılış onayının yapıldığını tarih ve sayı belirtmek suretiyle şerh düşer. Eski defterde veya zayi belgesinde söz konusu şerhi gören noter tekrar bir açılış onayı yapamaz.

Kapanış Onayı Yapılacak Defterler ile Onay Zamanı ve Şekli:

Madde 79- Yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defteri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 64/3 üncü maddesinde belirlenen süreler dahilinde notere ibraz edilip, son kaydın altına noterce "Görölmüştür" ibaresi yazılarak mühür ve imza ile onaylanması zorunludur.

Onay Yenileme:

Madde 80- Yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde onay yenilemek suretiyle kullanılmaya devam edilebilir.

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

Onay yenilemede defterlerin türü değiştirilemez.

ALTINCI BÖLÜM
DAĞILMA VE TASFİYE

Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme:

Madde 81- Kooperatif başka bir kooperatifle veya bir ticaret şirketi ile de birleşebilir, bölünebilir ve tür değiştirebilir. Bu hallerde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 134 ila 194'üncü maddeleri arasındaki hükümleri uygulanır.

Ancak birleşme işlemlerinde 1163 sayılı Kanunun 6102 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olmayan maddeleri saklıdır.

Dağılma Sebepleri:

Madde 82- Kooperatif:

- 1) Ortak sayısının 7'den aşağı düşmesi üzerine,
- 2) Genel kurul kararıyla,
- 3) İflasın açılmasıyla,
- 4) Kanunlarda öngörülen diğer hallerde Ticaret Bakanlığı'nın mahkemeden alacağı karar üzerine,
- 5) Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
- 6) Üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapmaması halinde,
- 7) Amacına ulaşma imkânı kalmadığının Ticaret Bakanlığı'na tespiti halinde mahkemeden alınacak kararla dağılır.

Tasfiye Kurulunun Oluşumu:

Madde 83- Tasfiye kurulu genel kurul tarafından seçilecek en az iki kişiden oluşur. Genel kurul bu hususta yönetim kurulunu da görevlendirebilir. Genel kurulca tasfiye kurulu için bir görevlendirme veya seçim yapılmadığı takdirde, tasfiye işlerini yönetim kurulu yürütür. Bunlar genel kurulca her zaman azil ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

Tasfiye kurulunun yukarıdaki fıkraya göre oluşturulmasına imkân bulunmaması halinde ortaklardan birinin başvurusu üzerine mahkemece tasfiye memurları atanabileceği gibi, ortağın talebine istinaden, tasfiyeye memur kimselerin haklı sebepler dolayısıyla azli ile yerlerine yenilerinin atanmasına da karar verilebilir. Kooperatifin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde de tasfiye memuru mahkemece atanır.

Tasfiye kurulu üyelerine atamayı yapan merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret ödenir.

1163 sayılı Kanunun 56'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının 3 numaralı bendi ile 62'nci maddesi hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

Tasfiye Memurlarının Yetkilerin Sınırlandırılması ve Genişletilmesi:

Madde 84- Tasfiye memurlarına Kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir.

Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler kooperatifi bağlar; meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir.

Tasfiye memurları birden fazla ise; bunların yaptıkları bir işlemten dolayı kooperatifin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun kooperatif unvanı altında imza atması

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

gereklidir. Tasfiye hâlindeki kooperatifi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder.

Tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiilden kooperatif de sorumludur.

Tasfiye Kurulunun Görevleri ve Tasfiyenin Yürütülmesi:

Madde 85- Tasfiye memurları, tasfiye işlerinin bir an önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür. Bu amaçla, görevlerine başlar başlamaz, kooperatifin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse kooperatif mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak, kooperatifin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar.

Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları kooperatifin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar.

Aktiflerin toptan satışının görüşüleceği gündem maddesi hariç olmak üzere, tasfiye süresince yapılacak genel kurul toplantılarında nisap aranmaz.

Tasfiye, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, tasfiye memurları yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması hâlinde de bu hüküm uygulanır. Tasfiye süresince kooperatif unvanı "Tasfiye Halinde" ibaresi ilave edilerek kullanılır.

Kooperatif genel kurulu aksine karar vermedikçe tasfiye memurları kooperatifin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabilirler. Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurul kararı gereklidir. Alınacak bu karar için bütün ortakların $\frac{3}{4}$ 'ünün rızası gereklidir.

Alacaklı oldukları kooperatif defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde birer hafta arayla yapılacak üç ilanla kooperatifin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir.

Kooperatifin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya kooperatif varlığının ortaklar arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

Kooperatifin borçlarının ve pay bedellerinin ödenmesinden sonra kalan miktar, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında sermaye payları ile orantılı olarak dağıtılır.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 553'üncü maddesi uyarınca sorumludur.

Diğer Tasfiye İşleri:

Madde 86- Tasfiye memurları:

1) Kooperatifin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve kooperatif borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre, kooperatif varlığından fazla olmadığı saptanmışsa, bu borçları ödemekle yükümlüdürler.

2) Tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar.

3) Kooperatif borçları kooperatif varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl kooperatifin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

verir.

4) Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilançoğu düzenleyerek genel kurula sunarlar.

5) Kooperatifin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

6) Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.

7) Tasfiye sırasında elde edilen paralardan kooperatifin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya kooperatif adına yatırırılar.

8) Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

9) Ortaklara tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler.

10) Kooperatifin borçlarının ve pay bedellerinin ödenmesinden sonra kalan miktarın, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında sermaye payları ile orantılı olarak dağıtılır.

11) Tasfiyenin sona ermesi üzerine kooperatif unvanının sicilden silinmesini sicil müdürlüğünden talep ederler.

Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından saklanır.

Ek Tasfiye:

Madde 87- Tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa, son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, ortaklar veya alacaklılar, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar, kooperatifin yeniden tescilini isteyebilirler.

Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, kooperatifin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir ve bu işlemlerini yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir.

Tasfiyeden Dönülmesi:

Madde 88- Kooperatif anasözleşmede belirlenen sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermiş ise ortaklar arasında kooperatif malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, genel kurul kooperatifin devam etmesini kararlaştırabilir. Devam kararının tüm ortakların 3/5'inin oyu ile alınması gerekir.

Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memurları tescil ve ilan ettirir.

Kooperatif, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas, konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse kooperatif devam eder.

Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının ortaklar arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.

Bakanlık ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Denetimi:

Madde 89- Kooperatif, Ticaret Bakanlığı'nın denetimine tabidir. Bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarını, ilgili müesseseleri ve bağımsız denetim kuruluşlarını kooperatifi denetlemekle görevlendirebilir.

Kooperatif görevlileri; kooperatife ait mal, para ve para hükmündeki kâğıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, denetimle görevlendirilen personele ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelenmesine yardımda bulunmak,

TİCARET BAKANLIĞI
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler.

Kooperatif, denetim sonuçlarına göre ilgili Bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadır. Yapılan denetimler sonucunda kooperatifin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yetkililerinin hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, ilgili Bakanlık, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkânsız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebilir. Kooperatifin bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasına yönelik gerekli tedbiri alır.

Kanun Hükümlerinin Uygulanması:

Madde 90- Bu anasözleşmede açıklık olmayan hallerde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlerine ait hükümleri uygulanır.

İlk Yönetim Kurulu Üyeleri:

Madde 91- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kurucu ortaklar yönetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

- 1)
- 2)
- 3)

İlk Denetim Kurulu Üyeleri:

Madde 92- İlk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere, aşağıdaki kişiler denetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

- 1)
- 2)

Kurucular:

Madde 93- Aşağıda isimleri, tabiiyetleri, adresleri, taahhüt ve tediye ettikleri sermaye payları ile imzaları bulunan;

1) Kurucu ortaklar, bu anasözleşmenin 10'uncu maddesinde belirtilen ortaklık şartlarını taşıdıklarını, Kooperatif Anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini,

2) İlk yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyeleri, bu anasözleşmenin 45 ve 56'ncı maddelerinde belirtilen seçilme şartlarını taşıdıklarını,

3) Kurucu ortaklar, izin mercii tarafından kuruluşun usulüne uygun olarak tamamlanması amacıyla düzeltme beyanı istenilmesi halinde, ticaret sicili müdürlüğünden bu belgenin alınabilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi için anasözleşmenin ilk yönetim kurulu başlıklı maddesinde adı geçenlerin yetkilendirilmiş olduklarını,

beyan ederler.

GES TESİSLERİ PERİYODİK İŞLETME-BAKIM KONTROL LİSTESİ

ÇATI VE ARAZİ ÜZERİ GES PERİYODİK İŞLETME-BAKIM KONTROL LİSTESİ	
Kontrol İçeriği	Periyot
GÖRSEL VE MEKANİK KONTROLLER	
Genel Saha	
Panel erişim aralık durumunun kontrolü	Yıllık
Çatı kaplama malzemesi durum kontrolü	3 Aylık
Arazi (yol, bitki, drenaj) durum kontrolü	3 Aylık
Sistem bileşenlerine açılan kapı ve kilitlerin kontrolü	3 Aylık
Genel temizlik ve düzen kontrolü	Haftalık
Tüm güvenlik ve emniyet uyarı levhalarının kontrolü	3 Aylık
Tüm sağlık, güvenlik ve personel koruma ekipmanlarının ve yangın söndürücülerin eksiksiz ve doğru olup olmadığının kontrolü	3 Aylık
Tüm boyaların görsel kontrolü	3 Aylık
Yedek parça listesinin kontrolü	Aylık
Tüm sahanın hayvan ve haşere kontrolü	Aylık
Binaların genel durumu	Yıllık
Güneş Panelleri	
Panel gölgelenme kontrolü	Aylık
Panellerin ön ve arka taraflarının zarar görüp görmediğinin görsel kontrolü	3 Aylık
Panel kirliliğinin görsel kontrolü (yapraklar, gözle görülen kuş pislikleri, ağaç dalları, vb.)	Aylık
Hücrelerin renk ve şekil kontrolü	6 Aylık
Güneş paneli etiketlerinin kontrolü	6 Aylık
Bağlantı kutularının hasar ve sızdırmazlık kontrolü	6 Aylık
Panel Temizliği	6 Aylık
Taşıyıcı Sistem	
Panellerin alt yapılarının görsel kontrol edilmesi (korozyon, kayma, panel destekleri, vb.)	Yıllık
Yürürlükteki standartlara uygun olarak konstrüksiyon topraklama bağlantılarının görsel kontrolü	Yıllık
Taşıyıcı sistemde bulunan ve keskin kenarlardan geçen kabloların görsel kontrolü	6 Aylık
Tüm cıvata bağlantılarının tork kontrolü	6 Aylık
Çatı kaplama malzemesine montaj yapılan noktaların gevşeklik ve sızdırmazlık kontrolü	3 Aylık
DC - AC Bağlantı ve Kablolama	
Kablo klipslerinin ve buradaki kablonun gözle kontrolü	3 Aylık
Ekipmanların düzgün şekilde montajının, izolasyonunun, sabitliğinin, kilit sisteminin, işaret levhalarının kontrolü	3 Aylık
Ana konnektörlerin vidalarındaki işaret ve bağlantı kontrolü	3 Aylık

DC kabloların, konektörlerin ve diğer bağlantı bölgelerinin güvenliğinin görsel kontrolü	3 Aylık
Aşırı ısınma, arkten kaynaklanan yanıklar, nem izleri, paslanma gibi olayların görsel kontrolü	3 Aylık
İzleme portalından yapılması mümkün değil ise, dizi akımlarının karşılaştırmalı ölçülmesi	3 Aylık
Kabloların ve kablo girişlerinin görsel kontrolü	3 Aylık
Yer üstündeki kablo borularının gözle kontrolü	3 Aylık
Kablo gerginliklerinin gözle kontrolü	3 Aylık
Tüm vidalı bağlantıların gevşeklik kontrolü	3 Aylık
DC anahtarın işlevselliğinin kontrolü	3 Aylık
Elektrik bağlantılarının gözle kontrolü	3 Aylık
Sensörler	
Piranometrelerin ve ışıınım sensörlerinin temizlenmesi ve yönlerinin kontrol edilmesi	3 Aylık
Piranometrelerin kalibrasyon güncelliğinin kontrolü	Yıllık
Hava istasyonu, ışıınım sensörleri, bağlantı kutuları ve kontrol panosunun görsel kontrolü	3 Aylık
Sensör kablo bağlantılarının ve bağlantı izolasyonlarının görsel kontrolü (ör. Kemirgen hasarı, kopuk bağlantılar vs.)	3 Aylık
Sıcaklık sensörünün modül altına sabitlenmesinin görsel kontrol edilmesi	3 Aylık
Kontrol panosu kesintisiz güç kaynağının kontrolü	3 Aylık
İşınım, sıcaklık, nem, rüzgar ve diğer mevcut sensörlerin kalibrasyonlarının kontrolü	Yıllık
İzleme Sistemi	
İzleme panosu, data logger kablolama ve diğer ekipmanların görsel kontrolü	3 Aylık
Haberleşme LED'lerinin görsel kontrolü	3 Aylık
Kesintisiz güç kaynağının kontrolü	3 Aylık
Eviriciler	
Eviricilerin düzgün çalıştığıının kontrolü	Aylık
Evirici parçalarının durumunun ve işlevselliğinin görsel kontrolü	3 Aylık
Kilit sisteminin kontrolü	3 Aylık
Evirici zemininin ve çevresinin kontrolü	3 Aylık
Eviriciye giren DC kabloların bağlantı kontrolü	3 Aylık
Evirici izolasyonun, iç nemliliğinin, temizliğinin ve fanların garantiyi bozmayacak şekilde kontrolü	3 Aylık
Evirici uyarı etiketlerinin ve kullanma talimatlarının kontrolü	3 Aylık
Evirici sabitliğinin, sağlamlığının ve korozyonunun kontrolü	6 Aylık
Toprak bağlantılarının kontrolü	6 Aylık
Evirici filtrelerinin temizliğinin kontrolü	6 Aylık
LCD ekran kontrolü	3 Aylık
Evirici işletme ve bakım klavuzuna göre kontrolü	6 Aylık
Eviricilerin verimlilik ölçümü	6 Aylık

Yazılım güncellemelerinin kontrolü	Her zaman
OG Ekipmanları	
Ekipmanların hasar ve temizlik kontrolü	6 Aylık
Kapı ve kilitlerin kontrolü	6 Aylık
Korozyon kontrolü	6 Aylık
Kabloların tork kontrolü	6 Aylık
Koruma rölelerinin işlev kontrolü	6 Aylık
Devre kesicilerin işlev kontrolü	6 Aylık
Topraklama kontrolü	6 Aylık
Transformatör bölümünün temizlenmesi	6 Aylık
Havalandırma kontrolü	6 Aylık
Durumun ve işlevselliğin görsel kontrolü	6 Aylık
İzolatörlerin görsel kontrolü	6 Aylık
İzolasyon kontrolü	6 Aylık
Kullanma talimatlarının ve uyarıcı levhalarının kontrolü	6 Aylık
OG ekipmanlarının üretici kılavuzlarına göre kontrolü	6 Aylık
Enerji ölçüm cihazlarının görsel kontrolü, kesin ölçüm değerlerinin kontrolü	6 Aylık
TM Kısım	
Trafo merkezinin (istasyon binası, boya, döşeme,giriş kapıları vs.) görsel kontrolü	3 Aylık
Trafo istasyonunun temiz ve kuruluşunun kontrolü	Haftalık
İstasyondaki etiketlerin ve uyarıların kontrolü (kontrol panelleri, güvenlik, ilk yardım talimatları gibi.)	3 Aylık
Bina zemini, duvarı ve tavanının görsel kontrol edilmesi (kuruluk, su sızıntıları, kablo hasarı)	Haftalık
TERMAL VE ELEKTRİKSEL KONTROLLER	
Santralin Termal Değerlendirmesi (%100 örneklem)	
Eviricilerin ve bağlantı noktalarının termal kamera kontrolü	6 Aylık
Güneş panellerinin ön ve arka yüzeylerinin termal kamera kontrolü	6 Aylık
Güneş paneli bağlantı kutularının termal kamera kontrolü	6 Aylık
Trafo Merkezinin ve kabloların termal kamera kontrolü	6 Aylık
DC ve/veya AC toplama panolarının termal kamera kontrolü	6 Aylık
OG ekipmanlarının termal kamera kontrolü	6 Aylık
Topraklama ve İzolasyon Ölçümleri (%100 örneklem)	
DIN EN 62305-3'e göre eş potansiyal ölçümü	Yıllık
DIN EN 62305-3'e göre iletkenlik ölçümü	Yıllık
DIN EN 62305-3'e göre toprak direnci ölçümü	Yıllık
Tava, taşıyıcı sehpa, trafo ve panellerin topraklama ölçümleri	Yıllık
Dizilerin izolasyon ölçümü	Yıllık
Yıldırımdan korunma sistem kontrolü	6 Aylık
Akım-Gerilim Ölçümleri	
Dizilerin akım ve gerilim ölçümleri ve eğrilerinin yorumlanması	Yıllık

**RENEWABLES &
MIGRATION** PROJECT

**alman
işbirliği**

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH